શ્રી

મચ્છવેધ.

બનાવનાર,

વ્યાસ વલ્લભરામ સુરજરામ—અમદાવાદ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

બુકસેલર નારણલાલ મોતીલાલ.

રીચીરોડ—અમદાવાદ.

તથા

બુકસેલર જેઠાલાલ મનસુખરામ. ભટ.

મુ૦ ડાકોર.

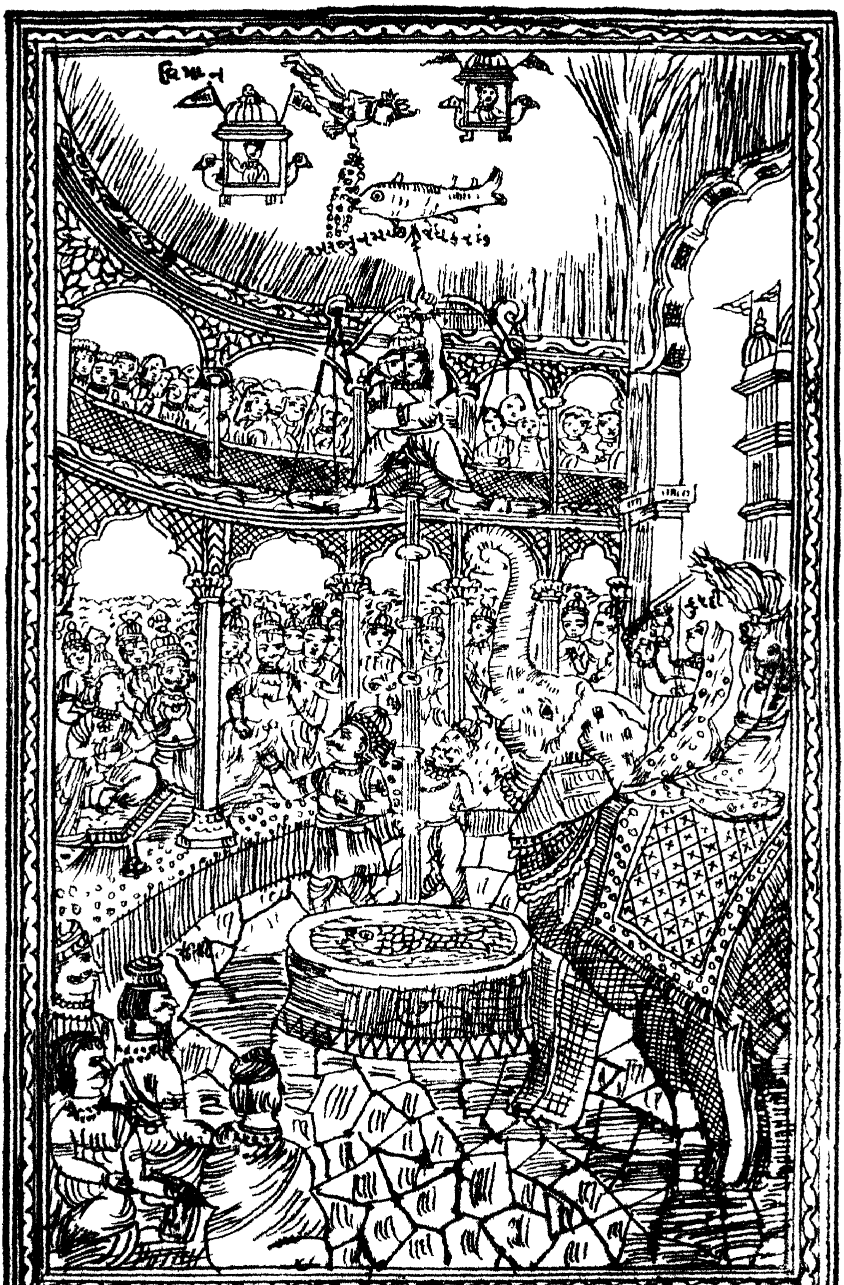
આવૃત્તિ ૯ મી પ્રત ૫૦૦૦ સને ૧૯૨૪

અમદાવાદ-શાહપુર નવીપોળમાં આવેલ શ્રી 'પ્રજાહિતાર્થ મુદ્રાલય' માં

પટેલ ડાહ્યાભાઈ દલપતરામે છાપ્યું.

કીંમત ૦-૧૨-૦

મત્સ્ય વેધનું ચિત્ર.

મચ્છવેધ.

કડવું ૧ રાગ સાખિની છાયા.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણુ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું મચ્છવેધનો મહીમાય ॥૧॥ પંચાળ દેશ સોહામણો છે, ત્યાંનો દ્રૂપતરાય; તેને પેટ છે દીકરો પણ, પુત્રીની થઇ ઇચ્છાય ॥ ૨ ॥ માટે પોતે યજ્ઞ આરંભ્યો, વરૂણ વિપનાં કરિયાં; તે રાયને ઘેર દીકરો દીકરી, કોણ ક્યાંથી અવતરીયાં. ॥૩॥ એક દહાડો બ્રહ્મપુરીમાં વેદ ભણે બ્રહ્માય; ત્યાં અચાનક મહાદેવ આવ્યા, સાંભળવા મન થાય. ॥ ૪ ॥ આસન વાળી બેઠા સાંભળવા અતી આનંદ સુખ, ચાર મુખે વેદબ્રહ્મા ભણે તેમાં પાંચમું મુખ ॥૫॥ એકાક્ષર ભાંખેથી પડે ભંગ, માહાદેવને ચઢી રીસ; ત્રીશુળ મારી બ્રહ્માજીનું, છેદયુ પાંચમું શીશ. ॥૬॥ એટલે લાગી બ્રહ્મહત્યા શીવ સ્વરૂપ થયું શામ; તવ મહાદેવ પસ્તાવા લાગ્યા આ શું કર્યું મેં કામ ॥૭॥ એમ જાણીને બ્રહ્માને નમ્યા, તમો ગુણી હું આપ; તમારૂં મેં મુસ્તક છેદ્યું, મુજને લાગ્યુ પાપ. ॥ ૮ ॥ તે પાપ મ્હારૂ કરો નીવારણ ઓરે વીરંચી દેહ; બ્રહ્મા કહે ચાલો વિષ્ણુ પાસે એમની કરીએ શેવ ॥૯॥ એમ કહીને બંને ચાલ્યા, વૈકુંઠ વીશે જાય; વિષ્ણુ નારાયણ બીરાજેલા, આવ્યા શીવ બ્રહ્માય. ॥ ૧૦ ॥ વિષ્ણુએ કહ્યું કૈલાસપતી, કેમ થયા છો શામ; શીવ કહે શીશ છેદયું બ્રહ્માનું કીધું અઘટતું કામ ॥૧૧॥ તેથી મને બ્રહ્મહત્યા લાગી તે નીવારો નાથ; વીષ્ણુએ હત્યાને કહ્યું, જોડીને બેઉ હાથ. ॥ ૧૨ ॥ ઓરે હત્યા મુકય મહાદેવને હું કષ્ટ તારૂં કાપ્રં; મહાદેવજીએ પાપ કર્યું નો માગે તે દંડ આપું. ॥૧ ॥ હત્યા બોલી ઓ મહારાજા, દંડ લેવા મુજ લક્ષ; હરાડ ક્ષોણી શેન્યા કેરૂં આપો મુજને ભક્ષ ॥૧૪॥વિષ્ણુએ કહ્યું કબુલ્ય મ્હારે વચન માની લેવું; કૃષ્ણ અવતારે હરાડ ક્ષોણી ભમ તમોને દેવું ॥૧૫॥ એવું વીષ્ણુએ વચન આપ્યું, ત્યારે હત્યા છુટી; તે પછી બ્રહ્માને શીવજી આગ્ના લૈ ગયા ઉઠી ॥૧૬॥ તે પછી કૃષ્ણ અવતાર થયો, હત્યાની શી થઇ પેર દીકરી થઇને અવતરી, મેધાવી રૂપીને ઘેર ॥૧૭॥ મેધાવી નામના એક રૂપી રહેતા હતા અરણ્ય, શાન્તા નામની નારી એમની, પતીવ્રત્તાપાવન. ॥૧૮॥તેને પેટે પુત્રી આવી ગુણ સુંદરી ધર્યું નામ; ન્હાની ઉમરમાં વિદ્યા ભણી ઘણી, છે રૂપરૂપની ધામ. ॥૧૯॥ તે કન્યા થઇ નવ વરસની જનેતા પામી મર્ણ; પોતેપોતાની ચાકરિકરે,ની ત્યાન ચાંપે ચર્ણ.॥૨૦॥એવામાં રૂશીને એમ વિચાર્યું, મ્હારી થઇ વૃધ

કાય; માટે પરણાવું દીકરીને સાસરે કરૂં વીદાય ॥ ૨૧ ॥ એમ જાણીને
જમાત્ર શોધવા, ચાલ્યા રૂશીવરચરણ;દેવ ઇચ્છાયે જાતાંજાતાં, મારગે
પામ્યા મરણ. ॥૨૨॥ તે વારતા ગઇ ગુણસુંદરીને, ઘણું કરયું કલપા-
ન્ત; દુરવાસા મુનીયે ત્યાં આવીને, પમાડી પુત્રીને શાન્ત. ॥૨૩॥ ગુણ-
સુંદરી તવ શાન્ત પામી, વૈરાગનાં મન કીધાં;પીતાનાં પાનાંને પુસ્તક
વિપ્રોને આપી દીધાં. ॥૨૪॥ વાસણ વસ્ત્રો સરવ આપ્યા, હવે નથી
મ્હારે ખપ; વન વીશે શીવાલય દીઠું, ત્યાં જઇ માંડયું તપ ॥૨૫॥ડાબા
પગના અંગુઠાપર, કાયા તોળી તપ કીધું; ખરા મનથી જાપજપી, બહુ
કષ્ટ વેઠી લીધું ॥૨૬॥ ઘણે દીવસે મહાદેવ રીઝ્યા, તપથી થયા પરસન
ત્રીપુરારી જટાધારી આવી દીધા દરશન. ॥૨૭॥ તપ કરતાં કુંવરીને
ઉઠાડી બાઇ તારૂં કષ્ટ કાપું; તારા તપથી પ્રસન્ન થયો જે માગે તે
આપુ.॥૨૮॥ ક્રોધ ભરેલી કુંવરી બોલી મ્હારાજા કષ્ટી કાપો; ભરથાર
આપો ભરથાર આપો, સ્વામી મુજને આપો. ॥૨૯॥ સ્વામી આપો સ્વા
મી આપો, એમ બોલી પાંચ વાર, મ્હાદેવજી કહે પાંચવાર બોલીપાંચ
હજો ભરથાર ॥૩૦॥ ગુણ સુંદરી કહે ઓરે મ્હારાજા કાને ન સાંભળ્યું
કોય; એક નરને હોય નારી ઝાઝી, નારીને બે નવ્ય હોય. ॥ ૩૧ ॥ તેને
બદલે પાંચ આપ્યા, આતે શો અધર્મ; એમ કહીને શીશ પછાડયું,
ફુટયું મ્હારૂં કર્મ ॥૩૨॥ મહાદેવજી કહે રાખ્ય શાન્તી,દેહ તજી દેનાર;
પાંચ પતી તુંતો ભોગવજે હવેને અવતાર ॥ ૩૩ ॥ તવ ગુણસુંદરી કા-
ષ્ટ લાવી, ચીતા ખડકી તેહ; અગ્ની મુકીને મહી પડી, પ્રજાળી નાંખ્યો
દેહ.॥૩૪॥ બીજે અવતાર અવતરી એ,ગાય તણો અવતાર; મારગે જા-
તા પાંચ નંદી, પુઠે પડયા એકવાર ॥૩૫॥ એવામાં આવ્યું સીવાલય
ત્યાં આવિ ગઇ ગાય, પાંચનંદીપુઠેજોઇને હસાપડયાં ઉમીઆય ॥૩૬॥
ઓ ગાય એવા શા ગુણ તુજમાં પુંઠળ નંદી પાંચ એટલે ગાયને વાચા
આવી, બોલી ખરેખરી ખાંચ. ॥૩૭॥ ઓ ઉમીયાતું જનેતા જેવી,હશી
કાઢયાં અમને; તે માટે હું શ્રાપ દઉં છું, પાંચ પતિ હોજો તમને. ॥૩૮॥
એવો ગાયે શ્રાપ દીધો, તેવોજ પ્રાણ નીકળીયો,પારવતી ચેતી ગયાંતે,
અંશજ એને ગળીયો ॥૩૯॥ અંશગળીગયાં શીવજી પાસે,આજે હુંતો
શ્રાપ પામી; શ્રાપ પ્રમાણે વર્તવું જોઇએ, કરવા મ્હારે પાંચ સ્વામી
॥૪૦॥ શંભુ કહે પાંચ રૂપ મ્હારાં, તે પાંચે સ્વામી જાણો પાર્વતી ક-
હે એમ ન ચાલે,વીવેક વીચાર આણો. ॥૪૧॥ શીવજી કહે ગાય તણો
જે અંશ તમોએ ગળીઓ; તેની તમે કન્યા બનાવો, હું વીર બનાવું
બળીયો, ॥૪૨॥ ભાઇને બેનનું જોડું બનશે, તે રથ વીશે ધરો; દલપત

ને ઘેર થાય છે યજ્ઞ, તેમાંથી પ્રગટ કરો. ॥ ૪૩ ॥ તવ ઉમીઆયે અંશ કાહાડયો પુતળું બતાવ્યું સાર; થોડો અંશ પોતાનો મુકયો, તેજસ્વી થયું-અપાર. ॥૪૪॥ બહુ રૂપવંતી કન્યા બનાવી, પાંચ વરસની શોભે; વર્ણન કરતાં શેષ થાકે, વીશ્વ તણું મન લોભે. ॥ ૪૫ ॥ સહુ દેવે અવતાર ધર્યો તો, ઉતારવા ભુભાર, પણ અગ્ની ન્હોતો અવતરીયો, તેડાવ્યો ત્રીપુરાર ॥૪૬॥ મહાદેવજી કહે ઓરે અગ્ની, લે તું હવે અવતાર; આ કન્યાની સાથે જાતું, થા દ્રુપદ કુંવાર. ॥૪૭॥ તવ અગનીએ પાંચ વરસનું, સ્વરૂપ લીધું ત્યાંય; મહાદેવજીએ રથ આપ્યો, કન્યાને બેસાડી માંય. ॥૪૮॥હાંકવા માટે કુંવર બેઠો,અદર્શરૂપે જાય; એવે બ્રાહ્મણોએ હોમ કીધો છેલ્લુ શ્રીફળ હોમાય. ॥૪૯॥ તે વેળા રથ માંહિથી નીકળીયો વરત્યો જે જેકાર; તેજસ્વી કન્યાને જોઇને કીધો નમસ્કાર. ॥૫૦॥ બ્રાહ્મણોએ દ્રષ્ટ પ્રદુમાન, ઠરાવ્યો તે ઠામ. મહા રૂપવંતી કન્યા કેર, ધર્યું દ્રૂપતી નામ ॥૫૧॥ પછી અવર સહુ વીદાય થયા, રાય થયા પરસન; ખોળામાં બેસાડયા બેઉને એક તનીયા એક તન ॥૫૨॥ રાજાએ પુછયું તમારે બેઉને, રહેવાની કયાં ઇચ્છાય, દ્રષ્ટપ્રદુમાન એમ બોલ્યો, હું રહું તમ ઘરમાંય ॥૫૩॥ દ્રૂપતી કહે બાગ વિશે દો મુજને મુકામ, રાજા બાગમાં તેડી ગયો; રહેવાનું દીધું ધામ. ॥૫૪॥ એક સહસ્ત્ર દાસી આપી દ્રૂપદીની કરે શેવા;પીતાને બહુ લાડકવાઇ, મોકલે મીઠાઈ મેવા ॥૫૫॥ એવામાં નારદજી આવ્યા, રાયને કહ્યું વચન; તારી દીકરી જુગત અંબા કરવાં છે દરસન ॥ ૫૬ ॥ વલણ ॥ દરસન કરવા મુજને, થઇ છે બહુ ઇચ્છાય; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે સાંભળજો શ્રોતાય. ॥

કડવું ૨ રાગ સોહાગીનો દોહરો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છીવેધનો મહિમાય. ॥ ૧ ॥ સાંભળી દ્રૂપતરાજા બોલ્યો, આશું વદો વચન; તમો સાક્ષાત ઇશ્વર હો ને, તમારે શાં દરશન ॥૨॥ પામ્મર પ્રાણી પુત્રી મ્હારી, તમથી મ્હોટી કેવી; નારદ કહે જુગત અંબા ખપ્પર જોગણી દેવી ॥૩॥ તવ રાજાએ કન્યા તેડાવી, નારદ લાગ્યા પાય; પછી અંતરધ્યાનજ થયા કન્યા થઇ વીદાય. ॥ ૪ ॥ બીજે દીવસે વેદમ વ્યાસજી આવ્યા દ્રૂપત ઘેર;દ્રૂપત રાજા ચરણે લાગ્યો,મુજપર કીધી મ્હેર. ॥૫॥ વ્યાસજી કહે નીમીત માત્ર, દ્રૂપતી પુત્રી તારી; તેના દરસન કરવા માટે આવ્યો છું પ્રેમ ધારી॥૬॥ દ્રૂપત કહે પામ્મર પુત્રી,

તેનાં શાં દરશન; વ્યાસજી કહે રખે તું બોલે, હવેથી એવું વચન ॥૭॥
જો પુત્રી ભાવ ગણીશ એને, તો ખપ્પરમાં ભરાયો, જુગતઅંબા જા-
ણજે અને આજથી થાજે ડાહ્યો. ॥૮॥પછી દ્રુપને દ્રુપતીને. તેડાવી પો-
તાને ઘેર; વ્યાસજીએ નમસ્કાર કીધો. સ્તુતી કરી બહુ પેર. ॥૯॥દ્રુપ-
તી વ્યાસજીને નમી, પછી થઇ વીદાય; વ્યાસજીએ પેર પુછવા માંડી,
સાંભળ દ્રુપદ રાય. ॥૧૦॥ આ કન્યાને પરણાવવાનો કયાં કર્યોતેં વી-
ચાર; દ્રુપદ કહે કં નથી કીધો,વિચારમાં છું સાર ॥૧૧॥ કોઇ કુળવં-
તો ને રૂપવંતો, ધનવંતો મળી આવે; તેવાની સાથે પરણાવું, કોહોત-
મને કેમ ફાવે॥૧૨॥વ્યાસજી કહે કોણ કુળવંતો; કુળવંતની શી રીત;
દ્રુપત કહે તે નવ જાણું, હું છું આંધળો ભીંત. ॥૧૩॥ વ્યાસજી કહે
વીદ્યા હોએ હોય વીવેક વિચાર; હિનતા હોયે દયા હોએ. ઉ-
ત્તમ મુખ ઉચ્ચાર. ॥ ૧૪ ॥ શાન્તા સંતોષ સહન શકતી દ્વે-
ષ બુદ્ધિ નહિ જેને; સરવે સદગુણ સારા જેમાં, કુળવંત કહેવો તેને
॥૧૫॥ એવો પુરૂષ જોયા વિના, દેશો કન્યાદાન; તો તો એના ખપ્પર
વીશે, ભરાશો રાજન ॥૧૬॥ એવાં વચન સાંભળીને રાયને પડયો
વેણ, મહારાજા ઉપાય બતાવો, કરૂં તમો કહો તેમ ॥૧૭॥ વ્યાસજી ક-
હે મચ્છવેધન, કરે પુરૂષ જેહ; તેને કુળવંત જાણજે તું, કન્યાને લાયક
તેહ ॥૧૮॥ દ્રુપત કહે મચ્છવેધન, તે કેમ કરવું કામ; વ્યાસજી કહે
વિશ્વકરમા તેડાવ્ય તારે ઠામ ॥૧૯॥ તેમને કહેજો મછવેધ રચના રચી
આપો મહારાજ; એટલે તે રચી આપશે, તું કરજે પછી એક કાજ
॥૨૦॥ દેશ દેશાન્તર પત્ર લખીને, તેડાવજે સહુ રાય; રૂશી લોકોને જા-
દવ લોકો, તેડાવવા સભામાય ॥૨૧॥ ઉત્તર પુરવદક્ષીણદીશા, બીરાજે
સહુ રાય; પશ્ચીમ દીશામાં મ્હેલ હશે, ત્યાં બેશશે કન્યાય. ॥૨૨॥ સભા
ની વચમાં જળકુંડ હશે, તેમાં કાષ્ટનો સ્થંભ, દ્વાદશ ગાઉનો ઉંચો તે
ચઢી શકે નહીં દંભ. ॥૨૩॥છેક્જ છેડે સોય સરીખો, અગ્ર હશે એક
સ્વછ; તેના ઉપર સુવર્ણ કેરૂં. સવામણનું મચ્છ. ॥૨૪॥ તે થાંભલાને
અડધે ભાગે,આડા ખીલાને ત્રાંસ;સોનાની સાંકળે ત્રાજવાં બે, દ્રષ્ટીપડે
ચોપાસ. ॥૨૫॥ જળ કુંડાળે સ્થંભે જવાઃ પાટીયાં મૂકી દેવાં; ચઢનારો
બાથ થંભને દે, તવ તે તાણી લેવાં. ॥૨૬॥ એ રીતની રચના હશે ત્યાં
ભરાય સર્વ સભાય, તે વેળા તારે ઉભા થઇને,બોલવું સભામાંય ॥૨૭॥
કહીએ કે મ્હારી વાત સુણી, પછી ઉઠજો કોય; તે વીના જો ઉઠશો તો
નિષ્ફળ ફેરા હોય. ॥૨૮॥ એમ કહીને એવું કહેવું,ઉભો થશે જે રાય;
સભામાં વસ્ત્રભુષણ કહાડી કરવાં ઉઘાડી કાય. ॥ ૨૯ ॥ જગા કટીનો
કચ્છ રાખવો હુએ ધરવી હુશ, બાણનો ભાથોને વણ ચઢાવ્યું, ખાંધે

લેવું ધનુસ ॥૩૦॥ તે પછી કુંડને પાટીએ જાવું, થંભને દેવી બાથ; શેવકો પાટીયું તાણી લેશે, ચેતી રહેજો નરનાથ. ॥ ૩૧ ॥ પછી સ્થંભે શાટ ગાઉ જાવું, ત્રણ ત્રટીકામાં ચડવું. આડા ખીલા ને ત્રાંસ છે તેનાં ત્રાજવાં વીશ પડવું. ॥ ૩૨ ॥ બે ચરણ બે ત્રાજવામાં મુકી થવું તૈયાર; ખાંધેથી ધનુષ લઇને, ત્યાં કરવો ટંકાર. ॥ ૩૩ ॥ તે પછી એક બાણ લેવું ઘણા સાવધ હોવું; મચ્છનો પરછાયો જળમાં પડે માટે જળમાં જોવું ॥૩૪॥ તે જળમાંથી મચ્છ તાકી, મારવું બાણ ગગનઃ તે બાણ જઇને મચ્છકેરું વીંધે એક લોચન. ॥૩૫॥ તેનું તે બાણપુંઠ વીંધે પ્રાક્રમ કરે પળમાં, તેનું તે બાણ મચ્છ ઉપાડી, નાંખે કુંડના જળમાં. ॥૩૬॥ એવી રીતે ત્રાજવામાંથી, કહેલું પ્રાક્રમ કરે; તે પુરૂશ કન્યાને લાયક દ્રૈપતીને વરે. ॥ ૩૭ ॥ તેમાં જે કોઇ ચડતાં પડે પડે અધુરે કામ; તે જળ કુંડાળા ઉપર બેસે, જુએ શોભા તમામ. ॥ ૩૭ ॥ કાષ્ટ આસન આપવું એને. બેસે ઉઘાડે શીશ; તેપણ પહેલેથી કહી દેવું પાછળથી નહીં રીસ ॥૩૮॥ એ રીતે મચ્છવેધ કરાવે. દેજે કન્યાદાન; એવું કહીને વ્યાસજી તો; થયા અંતરધ્યાન ॥-લ॥ એટલે રાજાને ચટપટી પેઠી, કરવા લાગ્યો વિચાર; પોતાના બે પુત્ર બોલાવી, કહ્યા સમાચાર. ॥૪૦॥ કહો બેટા કેમ કરશું. વ્યાસે કહ્યો ખેલ હાવો;પુતરો કહે કરો પીતાજી, લેવરાવે પ્રભુ લહાવો. ॥ ૪૧ ॥ તવ દ્રૂપતે ધ્યાન ધરીને, તેડયા વીશ્વકર્માય, કહ્યું કે મચ્છવેધની સભા રચો, પુર્ણ કરો મચ્છાય ॥૪૨॥ વીશ્વકર્મા કહે નગ્ર બારણે, કરી આપો મેદાન; તવ રાજાએ આજ્ઞા કીધી. શેવક થયા સાવધાન ॥ ૪૩ ॥ નગ્ર બારણે વૃક્ષો પાડયાં કર્યું મેદાન તે દન; પૃથ્વી સાફ લાંબી ને પહોળી, કીધી શોળ જોજન ॥૪૪॥ વળણ ॥ સોળ જોજન પૃથ્વી કરી, સરખી શોભા માન; વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચરે, શ્રોતા દેજો ધ્યાન.

કડવું ૩ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એનીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, આદ્ય પરવ મહીમાય.॥૧॥ સોળ જોજન પૃથ્વી વીશે, વીશ્વકરમા ઉભા; મંત્ર ભણીને જળની અંજળી છાંટે છે તે સુભા ॥ ૨ ॥ તેથી ભોમી પવિત્ર બની,બીજી અંજલી લીધી; ચોસઠ ગાઉની પત્રીત્ર ભોમી આરશપાણની કીધી ॥ ૩ ॥ લીલા પીળાને રંગરાતા, ચળકતા

ચડી ચોટ; વળી જળ છાંટીને બનાવ્યો, ફરતો કનકનો કોટ ॥૪॥ તેમાં રૂપેરી કીનારી નાંખી, કાંગરા કાંગરી પડીયાં; જ્યાં જ્યાં જુએ ત્યાં ત્યાં શોભા હીરામાણેક જડીયાં. ॥૫॥ વાવ્ય નૈરૂત્ય અગની ખુણે; બારીઓ ત્રણ વિવેક; ઇશાન ખુણે શોભાવંતો, દરવાજો કર્યો એક. ॥ ૬ ॥ તેમાં અમુલ્ય શોભા બનાવી, મીનાકારી રઢીઆળ; હાંડી તકતા ઝુમ્મર ટાંગ્યાં ગલ્લીસને ઘડીઆળ.॥૭॥ પછી સભામાં પશ્ચીમ દીશા, મ્હેલ કર્યો વિવેક; ગોખ ચોક ને નોક ભરેલો, આગળ ઝરૂખો એક.॥૮॥ બળી બારિ અને અટારી, જોતાં લોભાય મન; ઝરૂખામાં કરૂપતી માટે, માંડયુ સીંહાસન ॥૯॥ મુસ્તક ઉપર છત્ર સોનાનું, આસને ચીત્ર ચીતરીયાં;અનેક જાતીના રંગ ભર્યા, જરીના વસ્ત્ર પાથરીયા ॥૧૦॥ જડાવ જડેલાં ઝવેર મઢેલાં, સ્ફાટીક મણી અમુલ્ય; હીરા ચળકે લીલમ લળકે,ફરતી મોતીની ઝુલ્ય ॥૧૧॥ એવિ શોભા ત્યાં કરીને, દક્ષીણ દીશા જાય; જળની અંજળી મંત્ર ભણીને, છાંટી ભોમી માંય. ॥૧૨॥ ચારચાર પગથીઆંનાં આસન, કીધાં છપન ક્રોડ; નવ પગથીઆનું એક કીધું, બેસવા શ્રી રણછોડ. ॥૧૩॥ પ્રભુની સાથે બળદેવ બેસે જાદવ સૌ આસપાસ; પછી પુર્વ દીશામાં ગયા,મનમાં અતી ઉલ્લાસ. ॥૧૪॥ મંત્ર ભણીને ચોરાશી શહસ્ત્ર, ઢાળ્યાં સીંહાસન; અમુલ્ય શોભા એની બનાવી, બીરાજે ક્ષત્રી તંન. ॥૧૫॥ જેવો રાજા તેવું ઉંચું, માંડયું છે આસન;એક એકાદશ પગથીઆંનું, બેસે દુર્યોધન. ॥૧૬॥ સર્વને આસન છત્ર સોનાનાં કીધું કારીગરી કામ; ટંટો તકરાર થાય નહી તે, જુજવાં લખ્યાં નામ. ॥૧૭॥ પછી ઉત્તર દીશાએ ગયા, વિદ્યાનો નહી પાર; મંત્ર ભણિને આસન કીધાં અઠયાશી હજાર. ॥૧૮॥ બબે પગથાઆનાં આસન, બ્રાહ્મણ માટે કરીઆં; મુસ્તકે છત્ર તામ્ર ધાતુનાં, મૃગ ચમ્મર પાથરીઆં. ॥૧૯॥ આચમની પંચ પાત્રો મુકયાં, ગૌમુખી માળા રૂંઢ; જે જે જોઇએ તે તે સામગ્રી, આગળ અગનીના કુંડ. ॥૨૦॥ એવિ શોભા ત્યાં કરીને, સભાની વચમાં જાય; જળ છાંટીને કુંડ બનાવ્યો, સજીવન જળ કર્યું માંય. ॥૨૧॥ લાંબો પોહોળો અને ઉંડો, નીરમળ જળનો કીધો; મંત્ર વડે માંહી દ્વાદશ ગાઉનો, સ્થંભજ રોપી દીધો. ॥૨૨॥ તેને મધ્ય ભાગે એક ખીલો, તેણે બાંધ્યો ત્રાંસ, ત્રાજવા બે નીચાં ઝુલે, ખીલાથી એક વાંસ. ॥૨૩॥ પછી સ્થંભને છેલે ભાગે મંત્રથી મચ્છ મુકી; આવે વાયુ આકાશનો તે; ચાક ચઢે ફરકી. ॥૨૪॥ એવિ અમુલ્ય શોભા બનાવી, બોલાવ્યો કરૂપતરાય; ખામી હોય તો બોલજે તું, જોઈ રાજી રાય થાય

॥૨૫॥ આપની ક્રીયામાં ન હોય ખામી, કહીને લાગ્યો પાય; આજ્ઞા માગી વિશ્વકર્મા,ત્યાંથી થયા વિદાય ॥૨૫॥ પછી દ્રુપતે પુત્રો તેડાવ્યા,કારભારીને પ્રધાન; કહ્યું દેશે દેશ પત્ર લખો, તેડાવો રાજન ॥૨૭॥ પ્રથમ લખો છત્રપતીને, સહુના શીરોમણિ રાય; શીખંડી સુત દ્રુપતકેરો, લખવા લાગ્યો ત્યાંય ॥૨૮॥ દ્રુપતરાજા લખાવે છે, શ્રી હસ્તીનાપુર; સીરછત્ર શીરોમણી સહુના, યજ્ઞ તણા આતુર ॥૨૯॥ અતી ઉત્તમ નામ દુર્યોધન, ધત્રાષ્ટરના તન;લખીતં પંચાળદેશનો,દ્રુપતશેવકજન॥૩૦॥ નમ્રતા પુર્વક વીનંતી મહારી, ધ્યાનમાં લેજો રાય; મુજ ઘેર યજ્ઞમાંથી થઇ છે, પ્રગટ એક કન્યાય ॥૩૧॥છે રૂપવંતી નામ દ્રુપતી, તેના લગ્નને સારૂ; મચ્છવેધ સ્વયંવર રચ્યો, થાય પાવન ઘર માહારૂં ॥૩૧॥ આપને આવે ઉત્તમ દીસે, જે હોય પાધરા પાશા; આ કન્યા તમ કુળમાં શોભે, મને છે એવી આશા ॥ ૩૩ ॥ વૈશાખ સુદી પંચમીએ, લગનનું મહુરત સાર; માટે આવજો કુટુંબ લેઇ, વહેલા દિવસ ચાર ॥૩૪॥ એવો પત્ર લખીને આપ્યો, પોતાના સેવક હાથ; જા જઇ દેજે હસ્તીનાપુરમાં છત્રપતી નરનાથ ॥૩૫॥ પછી બીજા દેશોમાં લખ્યા, જેનું ભાયગભળ શે જે ઘણો મચ્છવેદ્દ કરશે, તેને કન્યા મળશે ॥ ૩૧ ॥ વઇશાખ સુદી પંચમીનું, મહુરત છે નીરધાર; બેચાર દીવસ વહેલા આવો; સૌક્ષત્રી કુંવાર ॥૩૭॥ એટલી બીના બીજાને લખી, પછી કર્યો વિવેક; દ્વારીકાંવીશે કૃષ્ણ પ્રભુને; પત્રજ લખ્યો એક ॥૩૮॥ હું ગરીબને ઘેર કન્યા, યજ્ઞમાંથી છે થયેલી;તેને પરણાવવાને માટે,મચ્છવેધ સભા રચેલી॥૩૯॥ તે ટાણે તમે વહેલા પધારો, મુને કરો પાવન; જાદવકુળ કુટુંબ લાવજો, ઓરે જુગજીવન ॥૪૦॥ એટલી બીના એમાં લખી, પછી અઠયાસી હજાર; સરવ રૂશીને વિનંતી પુરવક, લખ્યો નમસ્કાર ॥૪૧॥ મહારાજે મુજ ઘેર પધારવા; સરવે કરણા કરજો, ઘર ગામ મ્હારૂં પાવન થશે, દાસની દયા ધરજો ॥૪૨॥ એ બીનાના રૂશીને લખ્યા, મોકલી દિધા તત્ર; રાજાના સેવક સંચર્યા તે, સહુને પહોચાડયા પત્ર ॥૪૩॥ દેશ દેશાન્તર વારતા ચાલી, શોભા થવાની સારી, ઉદયોગ અરથે ગરીબ ગરબા વળી ગયા વ્હેપારી ॥૪૪॥ દસ દસ દિવસ પહેલા ગયા, લોકો અપરંમપાર, નગ્રની બ્હાર બજાર નીકળીયાં, વ્હેપારી કરે વ્હેપાર. ॥૪૫॥ ગામમાં ન મળે જરાએ જગો, ભીડ ભરાણી ભારે; દ્રુપતરાયે બ્રાહ્મણ સારૂ મુકામ બાંધ્યો તે વારે ॥૪૬॥ વઇશાખ સુદી પડવાને દાહાડે, ક્ષત્રી થયા તૈયાર; પોતપોતાનું સૈન્ય લાઇ, નીકળીઆ ગામ બ્હા-

હાર ॥૩૭॥ વાજતે ગાજતે ક્ષત્રીઓ ચાલ્યા, મારગે મારગ જાચે; ભાટ ચારણ બહુ જસ બોલે, રસ્તે અપછરા નાચે ॥૪૮॥ એ રીતે સહુ ક્ષત્રી ચાલ્યા પંચાળમાં પરવરીયા; નગ્રની બારણે દેરાતંબુ તાણી તાણી ઉતરીયા ॥૪૯॥ દ્વારકામાંથી જાદવ ચાલ્યા, બળવંત છપન કરોડ;હળધારી હળ લેઇને ચાલ્યા, ચક્રધારી રણછોડ ॥ ૫૦ ॥ તે પણ આવ્યા પંચાળ દેશે, દ્રુપતે આદર કરીયા, રાજા લોકના તંબુએથી, જુદે જગે ઉતરીયા ॥ ૫૧ ॥ એટલે રૂશીઓ આવવા માંડયા દ્રુપત ઉલટ ધારે; બ્રાહ્મણ માટે મઠ બાંધેલો, ત્યાં તેમને ઉતારે ॥૫૨॥ એકેક બ્રાહ્મણની શેવામાં, એકેક શેવક મુકયો, જે જોઇએ તે હાજર કરે, ચાતુર કાંઇ ન ચુકયો ॥૫૩॥ કૈં આવ્યાને કે આવેછે, કૈક કરી છે ત્યારી, ધ્રુમ રૂશીને પત્ર પહોચ્યો તે વાંચ્યો ખુંખારી ॥ ૪૪ ॥ સાંભળ્યો સરવે વિદ્યાર્થીએ, સાંભળ્યો કુન્તા તન; એક એકને સાન કરીને ઉઠયા ધર્મ રાજન, ॥૫૫॥ વળણ ॥ ધરમ પહેલા ઉઠીયા, પછી ઉઠયાં માત, વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે ઉઠયા ચારે ભ્રાત.

કડવું ૪ રાગ આશાવરીનો છાયા.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, આદ પરવ મહીમાય ॥૧॥ પાંચ ભાઇને છઠી માતા, ઝુંપડીમાં સંચરીઆ, પછી પાંચે પુત્રની પ્રત્યે, કુન્તાજી ઓચરીયાં. ॥૨॥ પંચાળ દેશમાં સ્વયંવર છે, ત્યાં આવશે બહુ પ્રાણી; રાજા રૂશી જાદવકેરી હશે ભીડ ભરાણી, મનુશ મેદનીનોછે મેળો; બેઠા કરીશું કેમ; એટલે માતાની પ્રત્યે બોલ્યો, વાયુ નંદન ભેમ ॥ ૪ ॥ ચાલો માતા જોવા જઇએ, ધ્રુમ રૂશી પણ જાય; જો હોય ભવીશ પાધરૂ તો, વરીએ એ કન્યાય. ॥૫॥ કુંતાજી કહે ઓરે રડયા કેવું તું બોલ્યો હાલ;માટે જાવાનું મન પડે પાછું,છે તારૂ બહુ સાલ ॥૬॥ માટે જાવું નથી ગમતું તોફાનકરે તું કાંક;ભીમ કહે હમણાનો માતા,બતાવો મ્હારો વાંક. ॥૭॥ કુંતા કહે હમણાં વાક નથી, ઓરે મ્હારા તન; ત્યાં આંખ્યો તારી ફાટી જવાની દેખીને દુરીયોધન ॥૮॥ ભીમ કહે મે મન વાળ્યું છે, થયો કણુદીથી ડાહયો અરીસ્યાપણુ મુકી દીધું આજથી જાણજો ડાહયો॥૯॥ત્યાંતવ કુંતા કહે કરો તૈયારી, આગળ ઉભા રહીયે; ધ્રુમ રૂશીવર નીકળે કે, પુંઠળ પુંઠળ જઇએ ॥ ૧૦ ॥ એમ કહ્યું તવ કાપડ કેરી ગાંસડીઓ સ-

ધરી લીધી; સાદડીઓને તુમડાં, લીધાં તઇઆરી ત્યાં કીધી ॥૧૨॥એવે રૂશીજી તૈઆર થયા,સુખપાલમાં બીરાજ્યા;તે ઉચકી ચારવીદ્યાર્થીએ જય જય શબ્દે ગાજ્યા. ॥૧૨॥ અડધા આગળ અડધા પાછળ, વીદ્યારથીયો ચાલે, પ્રષણોત્તર એક એકને કરે, મારગ વીદ્વાન મહાલે ॥૧૩॥ ઝુંપડીએથી પાંડવ આવ્યા, રૂશીને પડયા પાય, દ્રૂમે કહ્યું કૈંડવાકાપડી તમે આવો છો કયાંય ॥૧૪॥ કુંતા કહે તમારી કેડે, આવીએ પંચાળ દેશ; ત્યાં સહુનાં દરશન પામીશું, જાદવ રૂશીનરેશ. ॥૧૫॥ કોને આશ રે હાંઇ રહેવું એ રૂષી મ્હારાજ; દ્રૂમ કહે તમે કાપડી જાતી, મુજને આવે લાજ ॥ ૧૬ ॥ ધર્મ કહે એરે મ્હારાજા મારગમાં સંગ કરિશું; ચાર ગાઉ છેટે રેહેશે, ત્યાંથી બીજે પંથ જઇશું ॥ ૧૭ ॥ મારગ નથી દીઠો માટે, આવવા દો તમ સાથ; દ્રૂમ કહે પછી છેટા પડજો, ધર્મે જોડયા તવ હાથ. ॥૧૮॥ આનંદ કરતાં સરવે ચાલ્યા, પંચાળ લગભગ થાય; ચાર ગાઉ ગામ બાકી રહ્યુ, પાંડવ લાગ્યા પાય. ॥ ૧૦ ॥ પાય પડીને છુટા પડીયા, અવર પંથ પળાય; નગ્ર તણા દરવાજે આવ્યા,ભીડ ઘણેરી ભરાય ॥૨૯॥ કુંતાજી કહે કેમ કરીશું, નથી જવાનો લાગ; હું તો કચરાઇને મરી જાવું, કયાં પગ મુકયાનો માગ ॥૨૧॥ ભીમ કહે હું આગળ થાવું, માહરા પુંઠે આવો; ધર્મ કહે કોને દુખ ન દેતો, ચાલો આગળ થાવો. ॥ ૨૨ ॥ તવ વ્રકોદર આગળ થયો, પુંઠળ માતને ભ્રાત; જરાએ જગો જવાની નથી,તેથી તે ગભરાયમાત.॥૩૨॥ એ ત્રામાં ભીમ વચ્ચે પડીયો, દેખીને લોક ત્રાસે; ભીમ ડોળા કાઢી દંતપીશે, ગભરાતું સહુ નાસે ॥૨૪॥ એક એકના ઉપર પડે; કંઇ લોક કચરાઇ જાય; દરવાજામાં માગ થયો, ગયા ગામની માંય. ॥૨૫॥ ગામ વીશે પણ છે ભીડ ભારે,કુંતા કહે કેમ કરિશું; ઉભા રહેવાની જગો નથી કયાં જઇને ઉતરશુ ॥ ૨૬ ॥ શેદેવ કહે ચાલો માતા, કાંઇ કરીશું પેર; બ્હોળી જગા જાણીને ગયા, પ્રજાપતને ઘેર. ॥ ૨૭ ॥ એટલે એક કુંભાર બેઠો તો તેને કહ્યું કષ્ટ કાપો, સુખ મેળો કરવા અમે આવ્યા ઉતારો અમને આપો ॥૨૮॥ પ્રજાપતને દયા આવી, હરિજન લીધાં માપી; ન્હાની સરખી ઓરડી તે રહેવાને માટે આપી. ॥૨૯॥ તેમાં જઇ માત ભ્રાતબેઠાં ભીમે કર્યો પલીતો;જાણ્યું કે આ કુંભાર કાકો છે ઠીક ખાતો પીતો॥૩૦॥ એમ જાણી વ્રકોદરે ઉતારી નાખ્યું મુખ; વાંટા કહાડી કહ્યું ખાવા આપો, માતાજી લાગી ભુખ.॥૩૧॥ કુંતાજી કહે પેલા ભવનો, સાચો શતરૂ તું આવ્યો; અમોને વિતાડવું હતું તો, હાંઇ શીદ તેડી લાવ્યો.॥૩૨॥

તે ધાંટાસાંભળ્યા કુંભારે,ઉઠીનેગયો એમ; ઓરેગાંડાઆરબમાને, વીતાડે છે કેમ. ॥૩૩॥ભીમ કહેકે ભુખજ લાગી, જીવડો મારો જાય;પેટમાં બીલાડાંબોલે,ખાવાનું મનથાય.॥૩૪॥કુંભારને તવ દયાઆવી,કહ્યુંતું ડાહ્યો થાને પેલી ખડકીમાં ખાણ ચણાની, એકમુઠી લેઇ ખાને. ॥૩૧॥ ગર્ધવ માટે ચણા ભર્યા છે, એક હજાર મણ પુરા; એકજ મુઠી લેઇને ખા તું, તેમાં શું થાય અધુરા. ॥૩૬॥ ભીમે જાણ્યું ભાયગ ભળીયું,હમણાં લેવા નહિ જાવું, કાકો ખસે આઘો પાછો, તોતો ચણા હું ખાવું. ॥૩૭॥ એમ જાણીને વ્રકોદર બોલ્યો, કાકા હું ડાહ્યો થઇશ; હવે જીવને સબુરી વળી મોડેથી લેઇને ખૈશ. ॥૩૮॥ કુંભાર કહે દુખ ન દેતો,ગાંડીયા ડાહ્યોથાજે; ખાણ ઉઘેડી ચણા લેઇને મને દેખાડી ખાજે. ॥૩૯॥ભીમસેન કહે વારૂ કાકા, પછી પ્રજાપત ગયો, એટલે ભીમને લાગ ફાવ્યો; ઝડપ ઉભો થયો. ॥૪૦॥ ખડકીમાં જઇ ખાણ ઉઘેડી; દીઠા ચણા અપાર; એક મુઠી ભરી ભુજ બહાર રાખ્યો,મહી મ્હોં ઘાલ્યું તે વાર ॥૪૧॥ દંતથી ચાવે ચણા ભાવે, ગરીબનું ધન ટાળ્યું; એક દાણો રહેવા ન દીધો, સાફ વાશીદુ વાર્યું ॥ ૪૨ ॥હતી તેવી ખાણ ઢાંકી, ત્યાથી ગયો ભીમ ઉઠી, પ્રજાપતને જઇ બતાવી; જુઓકાકા લીધી મુઠી ॥૪૩॥ પ્રજાપત કહેફાકી ખાજે; થાજે ડાહયો લગાર;વારૂ કહીને ભીમ ચાલ્યો, ઓરડીમાં આવ્યો સાર ॥૪૪॥ શેહેદેવ નિકુળને જઇ કહ્યું, હયો ચણા ઉલટ આણી, ચપટી ચપટી ફાકશો તો, પીવા ચાલશે પાણી. ॥૪૫॥ કુંતાજી કહે ફાકી ખા, દીકરા દઇવની વેઠ; ભીમ કહે હવે ભુખ નથી, ભરાયું મારૂં પેટ. ॥૪૬॥ તવ કુંતાને વ્હેમ પડીયો, નહી રહ્યું હોય મન ઝાલ્યું; ખાણબધી કરિ હશે ખાલી, નક્કી તેં ઘર ઘાલ્યું ॥૪૭॥ ભિમ કહે આશું બોલોછો, સંદેહ મનનો ખુઓ,કાકાન દેખાડી મુઠી લીધી છે, જઇને પુછી જુઓ. ॥૪૮॥ તવ કુંતાને વિશ્વાસ પડયો પછી બોલ્યા માય, ઓરે ધરમ અરજુન બેટા, પેટનો કરો ઉપાય. ॥૪૯॥ વલણ॥ પેટ પોશાણનું કંઇ કરો ઓરે મ્હારા તન; કાપડ વેચી નાંખીને ખાવો અન.

કડવું ૫ રાગ સોહાગનો દોહરો.

વૈશયપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારો તુજને સંભળાવું. આધ પરવ મહીમાય. ॥૧॥ ધરમ અરજુને કાપડ લીધું, વેચવા માટે જાય; કાપડનો કોઇ ભાવ ન પુછે, ફરે છે બજારમાંય ॥ ૨ ॥

હરી ફરીને ખાવાનું ખપે,અને મોધુ વેચાય; શાક ભાજી તો શાંનાં મળે ઘાસ પાણી તોળાય ॥૩॥ એવિ હળાહળછે મોંઘવારી, ધરમે વીચારકી ધો; નાંખી દેવાને ભાવે સઘળો, માલજ આપી દિધો ॥૪॥ તે નાણાંનાદાણા લીધા, ઓરડીએ ગયા એહ; કુન્તાજીએ રસોઇ કીધી ભોજન કીધુ તેહ. ॥૫॥ એક દીવસનું પોશણ થયું રાત્રી પડી તે વાર; કુન્તાજી કહે કેમ કરીશું કાલે અન ઊધાર. ॥૨૩ શેદેવ કહે આજ પરોઢે અ-મને ઉઠાડજો માત; નદી ઉપર ન્હાવું, આપણ પાંચે ભ્રાત ॥ ૭ ॥ નાહી ધોઇ નિત્ય નિત્ય કર્મ કરીને,જાવું સામીતીર;હાથજોડી ત્યાં ઉભા રહેવું; ઓરે મ્હારા વીર. ॥ ૮ ॥ રાજા રૂશી રઇયતજાદવ, નહાવા આવશે ત્યાંય; આપણે સહુનાં દરસણ કરવાં બીજો નહિ ઉપાય. ॥૯॥ ઇશ્વર વણ માગે અન દેશે, વગર બોલે નેટ; ભીમ કહે હાથ જોડજો તમે, હું તો કુટીશ પેટ.॥ ૧૦ ॥ બોલ્યા વિના કોઇ શું સમજે,માટે પેટ પછાડું; શેદેવ કહે એમ કરજો, બીજુ ન બોલવું આડુ. ॥ ૧૧ ॥ એમ કરીને સયન કીધું, થયો પ્રાતસકાળ; તવ કુન્તાએ જગાડયા, પોતાના પાંચે બાળ. ॥૧૨॥ તવ પાંચે ભાઇઓ ઉઠીને, ગયા ગંગા સ્થાન; નાહિ ધોઇ નીત્ય કર્મ કીધું, ધર્યું હરીનું ધ્યાન. ॥ ૧૩ ॥ પછી સામીતીરે ગયા, પેટ તણા મનસુબા;સુર્યના સામુ મુખ કરીને,હાથ જોડીને ઉભા ॥૩૪॥ એવામાં તો વ્હાણુ વાહ્યું, ન્હાવા આવ્યું લોક; રહીયત રાજા રૂશી જાદવ, ભીડ ભરાઇ અથોક. ॥૧૫॥ ચારે વર્ણનો ચાર જથે, કરે ગંગા સ્નાન; જાદવ જોદ્ધા જળમાં ઝીલે,મદે ભર્યા મસ્તાન.॥૧૬॥ બ્રાહ્મણો નાહીને સંધ્યા કરે છે, રવીને અર્ગજ આપે; રાજા લોકો શરીર ચોળાવે રૂપ વીશય પ્રેમ વ્યાપે. ॥૧૭॥ જે જેને જેવું ફાવે તેવુ, કરે છે જળમાં સ્નાન;જાદવમાં બળદેવ નાહ્યા,નાહ્યા શ્રી ભગવાન.॥૧૨॥તેસાંમે સામી તીરે ઉભા છે, જોઇ દયા મન ઉઠે; ચાર ભાઇએ હાથ જોડેલાત્રકોદર પેટ કુટે. ॥૧૯॥ તે સમે નાહિને બ્હાર નીકળીયા, પોતે જુગજીવન; પીતાબર પેહેરતા ભક્ત દીઠા, આવ્યાં આંસુ લોચન ॥ ૨૦ ॥ અરે રે મારા દાસ છે દુખી, અન જળના ઉધારા; એક કણુકો ખાવા નથી, પેટ કુટે બીચારા॥૨૧॥ તાપ તાઢને વરસાદ વેઠી.વનમાં ધર્યું મુજ ધ્યાન; તો પણ સંભાળ હું નથી લેતો, છો નુગરો ભગવાન.॥૨૨॥એમધારીને સંકલ્પ કીધો, હવે કરૂ ઘણી સહાય; મચ્છવેધ એમનિ પાસે કરાવું વરાવું આ કન્યાય.॥૨૩॥સૌ આવેલાને પાછાકાઢું નીશ્ચે કર્યુ દીનાનાથ એકલા શેદેવનેચેતવવા,ઉંચો કીધો હાથ ॥૨૪॥ એટલેશેદેવે ભીમનેક-

હ્યું, હવે ન કરો કેહેર; પેટ ન કુટો મુકામે ચાલો આવશે શીધાં ઘેર ॥૨૫॥ ભીમ કહે કોઇએ નથી કહ્યું, સાચું લાગે કેમ; શેદેવ કહે મ્હારા માથે, ચાલો એમને એમ ॥૨૬॥ તવ પાંચે ભાઈ ત્યાંથી ચાલ્યા ઓરડીએ ગયા ભ્રાત, કોહો કેમ થયું કુંવર મ્હારા, પુછવા લાગ્યાં માત ॥૨૭॥ શેદેવ કહે આવશે શીધાં, ભીમ વધો વચન; ઓ મા કોઇએ કહ્યું નથી કે, મોકલાવીશું અન ॥૨૮॥ કુંતાજી કહે ધીરજ રાખો, શેદેવનું વેણ સાચું; ભીમ કહે જુઠું પડશે તો, ભાગીશ એનું ડાચું ॥૨૯॥ એમ કહિને સર્વે બેઠા સાંભળને તું રાય; રાજા રૂશીજાદવ સર્વે; સ્નાન કરી સ્થળ જાય ॥૩૦॥ પછી પ્રભુ તંબુથી ચાલ્યા, ગયા દ્રુપતને ઘેર, પંચાળ રાજા પાયે પડાયો, મુજ પર કીધી મ્હેર ॥૩૧॥ કેમ પધાર્યા કેમ પધાર્યા, વણ તેડ્યા શ્રીકષ્ણ; પ્રભુ કહે આજ ઉલટ આવી, તુને પુછું છું પ્રષ્ણ ॥૩૨॥ કોઇ તારા ગામમાં આવ્યું હોયે, જોવા સ્વયંવર કામ, ઉત્તમ જાતી દુરદશાના, નહોય પાસે દામ ॥૩૩॥ ભીક્ષા માગવા નહી અધીકાર, મજુરી નવ્ય કરે, તેવા પ્રાણી આવ્યા હોયે, તે શું ભુખે મરે ॥૩૪॥ દ્રુપત કરે ના રે મ્હારાજા; તેવાનું કષ્ટ કપાવું, બતાવો તેને નીત્યાન શીધાં, જોઇએ તેમ અપાવું ॥૩૫॥ સામળીયો કહે કહો સેવકને, મોકલો મારી સાથ; દ્રુપતે છડીદારને કહ્યું, જા જ્યાં તેડે દીનાનાથ ॥૩૬॥ જેને બતાવે તેને લઇને, મોદીખાને તેડી જાજે; મોદીને જઇ કહું તે કેહેજે, રિતમાં પ્રવીણ થાજે ॥૩૭॥ જેટલું જોઇએ તેટલું ને, જેવું જોઇએ તેવું; જેટલા દન રહે તેટલા દન, મોદીને કહીને દેવું ॥૩૮॥ એમ કહીને વીદાય કીધા, પ્રભુ તેડીને ગયા; કુંભારના ઘર પાસે આવી, થોડે છેટે રહ્યા ॥૩૯॥ ક્રષ્ણે કહ્યું ઓરડી પેલી; ત્યાંથી બોલાવી લેજે; જેવી રીતે રાજાએ કહ્યું, તેમ અપાવિ દેજે, ॥૪૦॥ એમ કહી પ્રભુ પાછા વળીયા, તવ ગયો છડીદાર; એટલે આવતો ભીમે દીઠો, દીધો અતી આઉકાર ॥૪૧॥ છડીદાર કહે તમે ચાલો મોદીખાને લઇ જાવું; જેટલું જોઇએ તેટલું શીધું, તમોને કેવરાવું ॥૪૨॥ એટલે ઉઠ્યા ધરમરાજા, જોડે અરજુન જાય; તેમની સાથે સુત વાયુનો તરત ઉભો થાય ॥૪૩॥ ધરમ કહે નહી કામ ત્હારૂં, વાંધા ઘણેરા પાડે; વીવેક વીના મીઠા ઝાડનું મુળ તું તો કહાડે ॥૪૪॥ ભીમ કહે તમે તમારે ચાલો, કહી ગયા સહુ સંગ; મોદીખાને આવી ઉભા, ભોજનનો ઉમંગ ॥૪૫॥ છડીદારે કહ્યું મોદીને, વચન રાયનું થાપો; આ લોક જ્યાં લગી, રહે ત્યાં લગી, શીધાં એમને આપો ॥૪૬॥ જેટલાં જોઇએ તેટલાંને, જેવાં જોઇએ તેવાં; હવેથી કહેવા નહી આવું,

નિત્ય તમારે દેવા ॥૪૭॥ મોદીએ પુછયું કેટલું જોઇએ, જમનારા કેટલા જણ, ભીમે કહ્યું સાંભળો॥ મોદી લાવો લોટ સોમણ ॥૪૮॥ સોમણ ઘીને સોમણ સાકર, પચીશમણ મસાલો, પચાસમણ દો દાળને ચોખા, પચીશ મણ શાક આલો ॥૪૯॥ સાંભળીને છડીદાર બોલ્યો. છો કોઈ કપટીને પેચી, એટલું સીધુ લઇને શું, તમારે ખાવું છે વેચી ॥ ૫૦ ॥ ભીમ કહે ચાલો જોવાને; જમીએ ત્યાં પેટ ભરજો, વધે તો ફરી નવ દેશો, ઘટે તો પુરૂકરજો ॥૫૧॥ સેવક કહે ઉપર બેશી, કરાવું રસોઇ; તવ મોદીએ સીધાં દીધાં, સાચુ ન માને કોઇ ॥ ૫૨ ॥ વલણ ॥ સાચું કોઇ નથી માનતું, પણ આપ્યો સામાન, વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચરે લીધું સતી સંતાન.

કડવું ૬ રાગ સાખિનો ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું આધપરવ મહીમાય. ॥૧॥ સરવ સામાન લીધો ભીમે, ગયો કુંભારને ઘેર; સાથે છડીદાર આવીઓ એ, જોવાને બહુ પેર ॥૨॥ પ્રજાપતની ખડકી વીશે, ચુલા ચારિ કરાવ્યાં, જે જે વાસણ જોઇએ તે, ભંડારમાંથી અપાવ્યાં ॥૩॥ પછી ભીમે સ્નાન કીધું કરવા માંડી રસોઇ ધરૂપતનો છડીદાર બેઠો, રહ્યો છે જોઈ ॥ ૪ ॥ વ્રકોદરે દાળ ભાત કીધા, લાડુ કર્યા તૈયાર; શાક વઘારીને કાઢી નાખ્યું,ક્ષણ ન લાગી વાર ॥૫॥ પછી પોતાના ચાર ભાઇને, પાંચમી પોતાની માતા,તે પાંચેને જમવા બેસાડ્યાં પછી પેટની વાત ॥૬॥ તે પાંચે જણ જમી ઉઠયાં, ચારશેરનો મોદીક, છડીદાર કહે આ કોણ ખાશે; હવે તો છે ઠીક ॥૭॥ કંગારાને ઠેઠ પહોચાડો, એવો વીચાર પેઠો. ભીમે કહ્યું રાયના દુત જોજો કહીને જમવા બેઠો ॥૮॥ ઢીલો કીધો તંગીયોને, સીવ સીવ મુખે ભાંખે, એક એક ભુજમાં વીસ વીસ લાડુ લેઇને, મુખમાં નાંખે॥૯॥એમ સોમણનો લાડુ ખાધો, જમી ગયો દાળભાત શાક સામગ્રી સઘળું જમ્યો, તે પછી ધોયા હાથ ॥૧૦॥ છડીદાર જોઇને વિસ્મે પામ્યો; ભીમે કહ્યું જોવા આવો; વધ્યું હોય તો શીક્ષા કરો, નહીતો પચીસમણલાવો ॥૧૧॥ છડીદારે નમસ્કાર કીધો, આ કોની ચાલે હામ; નિત્ય રાજા આમ ખવરાવે તો, વેચે ઘરને ગામ ॥૧૨॥ ઓ બળવંતા તમે તમારે, મોદીખાને નીત્ય જજો; આજ લીધું તે પ્રમાણે લેને, રહો ત્યાં સુધી ખા-

જો॥૧૩॥ એવું કહી છડીદાર ગયો, સાંભળ તું રાજન;ચતુરથી થઇ પણ નથી આવ્યો રાજા દુરીયોધન.॥૧૪॥સર્વ આવ્યા છે પણ એ પાપી,ઘેરથી નવ નીસરે;ધરૂપતીને વરવા માટે,વાવા સામગ્રી કરે. ॥૧૬॥ ભાણુમતીને કહ્યું જઇને, જો પરણુવા જાઉં; તું તો છેક ભુતડી જેવી, વીજળી જેવિ લાવું ॥૧૬॥ સોકતણું તને સાલ કરૂં, જોજે અભીમાન ટાળ્યો; રાણિએ એવું સાંભળીને, શુકનનો છેડો વાળ્યો. ॥૧૭॥ અછકલે ઘર વીવા માંડયો, વાજીંત્રો વગડાવે; વડીઓ પાપડ કરાવે ને, ઘેરગીતાં ગવરાવે ॥૧૮॥ એમ એતો વીવાની ત્યારીમાં, થઇ ચતુરથીની સાંજ; પંચાળ રાજા વાટ જુએ, આવ્યા ન મ્હોટા રાજ. ॥૧૯॥ આવતી કાલે મહુરત માહારે કોને પુછુ સલાય; મહુરત કાલનું બંધ રાખુ, તો સહુ ગુસ્સે થાય. ॥૨૦॥ જો કાલે મહુરત સાચવુંને, આવે દુરીયોધન; રાજ પાટ મહારૂં છીનવી લે, છાનવી લે ભોવન. ॥૨૧॥ એમ વિચારી એણે તેડાવ્યા, બળવંત રાજા ચાર; જરાસંધને શલ્લ શીશુપાલ, ચોથા દેવ મોરાર. ॥૨૨॥ સેવક પાસે તેડાવિને આપ્યા છે આસન; તે ચારેની પ્રત્યે બોલ્યો દ્રૂપતરાય વચન. ॥૨૩॥ સુણો મ્હારાજા, સુણો મ્હારાજા, મારે આવી એક આંટી; છત્રપતી હજી સુધી ન આવ્યા, એજ ઘણેરી ઘાંટી ॥૨૪॥ કાલનું મહુરત નીશ્ચે કરીને, પત્ર લખેલા તમને; આ મહુરત હું ફેરવું તો, ફાવતું આવે અમને. ॥ ૨૫ ॥ માટે ફેરવવાની રજા, આપો તો ઠીક થાય;એટલે તરત બોલી ઉઠયા, પોતે જાદવ રાય. ॥૨૬॥ શું તારો દુરીયોધન ખરો, બીજા બધા શું ખોટા; અમારે મન તરણા તોલે, તારે મન એ મોહોટા ॥૨૭॥ કન્યા તારે પરણાવવી કોને, તે તારો કહે વિચાર; ધરૂપત કહે મછવેધ કરે તેતો વરે નિરધાર. ॥ ૨૮ ॥ પ્રભુ કહે શું વાટ જુએ છે જે જન મચ્છવેધ કરશે,નથી કન્યા દુરિયોધનની,જેકરશે તે વરશે ॥૨૯॥ માટે કાલની આજ્ઞા આપો, નહી તો રીસાઇ જશે; દુર્યોધન આવ્યો નહિ એને,ઘેર મુઉ કોઇ હશે ॥૩૦॥ધરૂપત કહે આમશું બોલો, ઓરે દીનદયાળ; સલ્લકહે આજ્ઞા નહિ દેતો જાશું સૌ ભોપાળ ॥૩॥ ધરૂપત કહે આજ્ઞા આપુ, પણ નથી રહેતી હામ, માહારાપર દુરિયોધન કોપે, લુંટી લે ઘર ગામ. ॥ ૩૨ ॥ પ્રભુ કહે એતો સાચું, તેનો મોહોટો વિચાર; કહો શલ્લ સો જવાબ દેવો, જાય એનું ઘરબાર. ॥૩૩॥ એટલે શીશુપાળ જરાસંધ બોલ્યો મુખે એમ; આનો બચાવ કરવા કબુલ,કૃષ્ણ કહે જેમ તેમ ॥૩૪॥કૃષ્ણ કહે તમોવચન આપો, ત્રણે વેણુજ દીધાં; એટલે અંતરયામીએ ત્યાં દ્રૂપતને કહેણુ કીધાં. ॥૩૫॥

દ્રુપત રાજા આજ્ઞા આપો, ડરશો નહી લગાર; અમે સરવે સામા થાશું, શું કરે અંધ કુંવાર. ॥૩૬॥ તારી પક્ષમાં સરવે રહેશે ક્ષત્રી કેરા બાળ; રંગમાં ભંગ નથી પડવાનો, નહી થાય વાંકો વાળ. ॥૩૮॥ એટલે દ્રુપતરાજા બોલ્યો, વ્હેલા પધારજો કાલ. ॥ ૩૮ ॥ ચારે જણાને વીદાય કીધા, બોલાવ્યા શેવક ચાર; જાવો જઇને ડુંડી વગાડી, કરજો મુખ પોકાર. ॥૩૯॥ એક જણો જાઓ રાજ્ય જથામાં કહેજો કે કાલે પધારો; આસન બેસજો નામ વાંચી;રાજાનું કારજ સધારો.॥૪૦॥ એક જણોજાવો જાદવમાં, કહેજો કે કાલે આવો; દક્ષીણ દીશાએ જગો તમારી, બેશીને સભા શોભાવો.॥૪૧॥ એક જણો જાવો બ્રાહ્મણમા,કહેજો એમવચન; આસન ઉત્તર દીશા તમારાં કરજો કાલ પાવન.॥૪૨॥ એક જણ કહો રહિયતને જઇ, જોવા આવજો સર્વ; બેસવું સીંહાસનોની પુંઠે કોઇને કરવો ગર્વ ॥૪૩॥ ટંટો તોફાન કોઇ ન કરવું,કોઇ ન કરવું બંડ; જે જન ફીતુર કરશે તેને, દ્રુપત દેશે દંડ. ॥૪૪॥ એ રીતે ચાર જણ કહેજો કહી કર્યાં વીદાય; એટલે ડુંડી વગાડતા ચાલ્યા, ચારે સ્થળે ચાર જાય, ॥૪૫॥ દ્રુપતના કહેવા પ્રમાણે, કહ્યા સમાચાર; સઘળે જાહેર કરીને ગયા, હરખ્યા મન અપાર. ॥ ૪૬ ॥ ક્ષત્રી લોકને ઉમંગ અતી ચાલો ભાયગ ભળશે, વહેલા જઇએ સભામાં તો આસન સારૂ મળશે. ॥૪૭॥ ડુંડી સાંભળી ન્હાતા ધોતા, કૈં સજતા શણગાર; કંઇ રાજા જોશીને તેડે,પ્રષ્ણ પુછે વારેવાર. ॥ ૪૮ ॥ કૈં જન જનમોતરી દેખાડે, કન્યા મળે કે ન મળે; કૈં દેખાડાવે હસ્તરેખા, કહો કયારે ભાગ્ય ભળે. ॥૪૯॥ કૈં રાજા તો સ્નાન કરે છે, સાબુ લેઇને ન્હાતા; અત્તર ફુલેલ અંગે ચોળે, શરીરે ઉજવળ થાતા. ॥ ૫૦ ॥ દરપણ મોઢા આગળ રાખે સજે રૂડા શણગાર; દીપે નહીં તે ઉતારિ નાંખે, બીજા પેહેરે બીજીવાર. ॥ ૫૧ ॥ વારે વારે વસ્ત્રો બદલે, મુગટ બદલી જુએ; નથી શોભતા કે શોભે છે, તકતે જોઇ એમ ખુએ. ॥ ૫૨ ॥ વૃદ્ધ રાજાને વરવાની વૃતી, ડાચાં જેનાં મળીયાં; છોલાવી છોલાવી ક્ષૌર કરાવે, ઢંપાવે ધોળા પળીયાં.॥૫૩॥ કલપ ચઢાવિ કરે કેશ કાળા, હોઠ લુછી કરે લાલ; પાન સોપારીના ડુચા મારી, રાખે છે ઉંચા ગાલ. ॥ ૫૪ ॥ દંત પડેલા તે દંત બંધાવે, એમ ઉજાગરા કરીયા; સ્મરણ સૌને દ્રુપતિનું પડયા નીંદ્રાએ ભરીઆ ॥૫૫॥ વળણ॥ નીંદ્રામાં સરવે પડયા, થતે મોહોટે પ્રભાત; વ્યાસ વલ્લભ મુખ ઓચરે, જાગ્યા આખી રાત.

કડવું ૭ રાગ બેહાગની ચોપાઇ.

બોલ્યારે વૈશમપાયે વચન,સાંભળજનમેજે રાજન; રૂજની વિતીને વ્હાણુંરે વ્હાય, નીદ્રાથી આંખ ઉંચી નવ થાય ॥ ૧ ॥ ઉઠાડવાને જાય છડીદાર,મ્હારાજા કહીને કરે પોકાર; ઉઠો કન્યા લેઇ જાશે કોય, કન્યાને નામે જાગ્રત હોય ॥૨॥ રાતાં નેત્રે તતબર થાય,વખત થઇ ગઇ કરતાજાય ॥૩॥ કંઇ બેઠા રથને કંઇ સુખપાલ,કંઇક ચાલે ચરણે ગજચાલ;કંઈ ગજગોડે કંઇ ચાલેચર્ણ,કન્યામાં સહુનું અંતસ્કરણ॥૪॥ મારગ ભીડ ભરાઈ અપાર, ઉડેછે રેણુ થાય અંધકાર; કરાવેછે છંટકાવ અત્તરતણા,રંક રાજા તે ગભરાય ઘણા ॥૫॥ સાચવી સાચવી મારગ પળે. ધક્કા ધક્કીમાં મુગટ ઢળે; ખંખેરી લેઇનેમુકેશીશ,શેવકોઉપરજણવેછે રીસ॥૬॥ દોડતા રથ માંહોમાંહ્ય ભરાય,તવઅશ્વભડકેને તમાસો થાય;હાથી કુદે જે વળી જાય ઘણુ થાય મારગમાં બહુ બુંમાણ॥૭॥જેમતેમ કરી જાય છે સર્વ કઇ કુળવંતાને કુળનો ગર્વ; કંઇનેધનનો કંઇને રૂપતણો,કંઇને બળનો ગરવછે ઘણો ॥૮॥ફાલ્યાફુલ્યા ચાલ્યારાજન;સહુસહુનામનમાં મસ્તાન; દરવાજે ઉભા બે છડીદાર,તેતો સરવને કરે જુહાર॥૯॥ ઠાવકા થઇજાય સભામાં રાજન, નામ વાંચીને બેસે આસન; ટંટા તોફાન કોઈ નવ કરે પોતપોતાની મગરૂરીમાં ફરે. ॥ ૧૦ ॥ આવી રહ્યા ક્ષત્રીના તન નથી આવ્યો એક દુરીયોધન ખાલી પડયું છે એનુ આસન, બાકી રહ્યા નહી કો રાજન ॥૧૧॥ એક એકને પુછેછેરે ભુપ; કેવું ઇશ્વરે મને આપ્યું છે રૂપ; તે રૂપ જોઇ વરશે કન્યાય,કંઇક કહે એ વાત મીથ્યાય ॥૧૨॥ કંઇક કહે હું કુળવંત રાય, તેથી મુજનેવરેકન્યા;કઇકકહે હું ધનવાન ઘણો,દ્રૂપતીને મોહ લાગે ધન તણો॥૧૩॥જેમફાવેતેમ ગરવધનધરે દરપણ લઇ મુખ જોયા કરે; સરવે ધરે દ્રૂપતીનું ધ્યાન, ધરડા જાણે બેઠા જવાન ॥૧૪॥ એવે આવ્યા છપ્પનક્રોડ ॥૧૫॥ પછી પધાર્યા સહુ રૂશી રાય, બ્રહ્મવેત્તા તેજથી દેખાયે ઉભા થયા સહુ જન, પુરણ પ્રેમે કરે દરશન ॥ ૧૭ ॥ બેઠા ઉત્તરમાં થઈ ઓપ, દીસે તેજ ઝાકમ ઝેમ; સુકીતનો શરિરે ચળકાટ, ચંદ્ર સરીખાંચળકે લેલાટ ॥૧૮॥ આવી રહ્યા સહુ રૂશીને રાય, જાદવ જુગદીશ સૌ સભા માંય પછી આવીયું.

રહીયત લોક, ભરાયે મેદની સભામાં અથોક ॥૧૯॥ એવામાં પાન્ડવો થયા તૈયાર, માતાજી આજ્ઞા આપો આવાર; જઇએ સભામાં જોવાને માટે, કહે કુંતા તમે જાવો ચાર ભ્રાત. ॥ ૨૦ ॥ રહેવા દો ભીમને લેઇ નવ જશો, ભીમ કહે મ્હારો વાંક તે કહો; કુંતા કહે તું સભામાં જાય, કૈરવને દેખી કોપે ભરાય. ॥૨૧॥ ભીમે કહ્યું રહેશે સરવ ભાઇ સાથ, તે કરતાં ધર્મ ઝાલશે હાથ; બોલ્યા ધરમ આવવા દો માત; સાચવી લેઇ જશું ચારે ભ્રાત ॥૨૨॥ તવ કુંતાએ કરી આજ્ઞાય, બેસજો વિપ્ર પુંઠે સભામાંય; વારૂં કહીને ઉઠયા પાંચ ભ્રાત. ॥૨૨॥ વ્રકોદરના ઝાલ્યાબેહાથ ॥૨૩॥ ભીમ કહે સાહ્યબીનો નહી પાર, ભમે શેવક ભુજ ઉચકનાર; સાંભળી બોલ્યાં કુન્તા વચન, નહી જંપે એ મુરખ જન. ॥ ૨૪ ॥ મુકો ઘેરને જાવો તમો, ભીમે કહ્યું નવ બોલું અમો; પછી શુકન લેઇ થયા વિદાય, ગયા બ્રહ્મ સભાની માંય. ॥ ૨૫ ॥ દ્રુમ રૂષી બેઠાતા તહી, જઈ બેઠા લોકની મહિ; દીઠા કાપડી દ્રુમે તે વાર, જુઓ વિધારથી નીકળ્યો આ સાર. ॥ ૨૬ ॥ અરેરે નીચ જાતને શું કરૂં, ભરી સભામાં હું લાજી મરૂં; પુઠે આવી બેઠા કીધાં ચરીત્ર, સૈ લોક જાણશે માહ્યરા તાત્ર. ॥ ૨૭ ॥ એટલે મારી આબરૂં જશે. આખા જગતમાં ફજેતી થશે, બોલ્યા વિધારથી બોલો શું કામ, ઉઘાડું હાથેથી પાડો છો તમામ. ॥૨૮॥ જેવા સૈ બેઠા જેવા તે હોય, બુમો પાડેથી જાણે સઉ કોય; એવું સમજાવ્યું રૂષીને સહિ, પાન્ડવ બેસી રહ્યા તહીં, ॥૨૯॥ સહુને બેસવા સુગમ પડે, જગોને સારૂ કોઇ નવ વઢે, સરવેથી સરખું દ્રષ્ટે દેખાય, આવ્યા નથી દુરીયોધન રાય. ॥ ૩૦ ॥ જળ કુંડાળે સેવક વીશ, કાષ્ટનાં આસન ઢાળ્યા છે ત્રીસ; ચઢતાં જે પડે તેમને કાજ, સકળ સોઇ કરી મહારાજ. ॥૩૧॥ કુન્ડે આવિ ઉભો પંચાળ ભુપ, જોડે દ્રૌણીક ગોર અનુપ;તે ગોરે કરી છે આજ્ઞાય, તેડાવો કન્યાને સભાની માંય. ॥૩૨॥એટલે શેવક સંચર્યા સાર,દાસી સાથે કહ્યા સમાચાર; એટલે દ્રૂપતી થઇ તઇઆર, સાથે દાસી એક હજાર. ॥ ૩૩ ॥ ઢાળે ચંમર વાગે વાજીંત્ર, સજડ બે જણી પોતાનિ મીત્ર, આવિ સભામાં [illegible] કારો હોય,ક્ષત્રીયો ઊંચા થઇને જોય. ॥૩૪॥ વળણ.ઉંચા થઇ થઈનીરખે, પોતાને આસન, વલ્લભ વદે કન્યા તણું, શું કરીયે વર્ણન.

કડવું ૮ રાગ ધુમાસની ચાલ.

દ્રૂપતી આવીયાંરે; ॥ટેક॥ બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળી જ-

નમેજે રાજન, કરીયે કન્યાનુ શું વરણુન કે, દ્રૂપતી ॥ ૧ ॥ એને જોતામાં ઉપજે વ્હાલ, એની પગ પાની લાલ ગુલાલ; ચાલે ધિમી ધિમી હંસ ચાલ, કે ॥દ્રૂપતી ॥૨॥ માને અત્તર પ્રાણિ જગદંબા, જેનારૂપથી હારે રંભા, એના ચરણ કદળી સ્થંભા કે,દ્રૂપતી ॥૩॥ એથી ચંદ્રકળા જાય ઘટી, થાય યોગીને મન ચટપટી, એની સીંહ સરખી કટી, કે ॥ દ્રૂપતી ॥૪॥ જેનું પેટ પલ્લાસનું પાન, એની ચામડી કાચ સમાન; દેખી દુનિયા બને ગુલતાન, કે, દ્રૂપતી ॥૫॥ એની કમળ સરિખી હાથળીયો, શોભે ચંપા જેવિ આંગળિઓ; એના દાંત દાડમની કળિયો કે ॥ દ્રૂપતી ॥૬॥ અંગ રંગ ગુલાબી બાગ, કિરચંચુ નાશિકા સોહાગ શિશ કેશ કાળુડા નાગ, કે, ॥ દ્રૂપતી ॥૭॥ વાળ્યો અંબોડો છુટિ બે વેણિ, કાયા કોમળમાં નહિ કેહેણિ, એતો માનુની મરગાનેણિ કે; ॥ ॥ દ્રૂપતી ॥૮॥ દીશે લીલી નસો ઝીણી ખાલ;એના હોઠ બે લાલમલાલ, છુંદયું છુંદણું ગોરે ગાલ, દ્રૂપતી ॥ ૯ ॥ હબચી પર હીરો ચળકે, બેઉ કાનમાં લીલમ લળકે, રૂપ આણંદિ મોઢું મળકે, કે. ॥દ્રૂપતી ॥૧૦॥ ઘણાં જોવાને આગળ અડીયા, દેખી સ્વરૂપને મોહ ચડીયા; લટ્ટુ થૈ થૈ સીંહાસન પડીયા કે દ્રૂપતી ॥૧॥ ગઇ સભામાંથી પંચાળી, ચઢી પશ્ચીમ મહેલ અટાળી, બેઠી જરૂખે દ્રૂપતી બાળીકે; દ્રૂપતી ॥૧૨॥ વળણ॥ ઝરૂખે બેઠી બાળકી, મ્હા તજેસ્વી રૂપ; કહે વલ્લભ એ રૂપથી, ઝાંખા પડીયા ભુપ.

કડવું ૯ રાગ સાખિનિ ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારી તુજને શંભળાવું, આદ્ય પરવ મહીમાય ॥૧॥ સભા સરવે પડીછે જાંખીવિચારે ક્ષત્રી લોક, આ કન્યા આપણુ હાથ આવે, તેતો આશા ફોક ॥ ૨ ॥ જે જેને મન અહંકાર હતા, તે સહુના ઉતરીયા; પછી સહુનેસમજુત દેવા, દ્રૂપતરાય ઓચરીયા ॥ ૩ ॥ સુણો સહુ સભા સમજુતી, હકીકત કહી રહું જયારે તે પછી આજ્ઞા હું આપું, તો ઉઠજો તે વારે ॥ ૪ ॥ એમ કહીને એવું બોલ્યો વરવાની જેને ઇચ્છાય; તેણે પહેલા ઉભા થઇને, આવવું કુંડાળે હાંય ॥૫॥ વસ્ત્ર આભુષણ ઉતારી દેવાં થાવું સભામાં સ્વચ્છ; જંગાથી કટી સુધી, ભીડાવી લેવો કચ્છ ॥ ૬ ॥ ત્રણ ચઢાવ્યું ધનુશ લેવું, ભાથામાં એક બાણ; તેથી વિશેષ આયુધ રાખે તેને પ્રભુની આણ ॥ ૭ ॥ તે પણ ખાંધે ભેરવી લેવાં, તે પછી તતબર થાવું;

સ્થંભ જવા પાટીયું મુક્યું છે, તે પાટિયાપર જાવું ॥ ૮ ॥ જનારને સમજુતી આપુંછું, જે સ્થભે કર દેશે; એટલે મ્હારા શેવક લોકો પાટિયું તાણી લેશે ॥ ૯ ॥ માટે ચાતુર ચેતતા રેહેજો; સ્થંભે ચઢવું સપાટે, વચમાં કાંઇ સ્વાસ ન લેવું, જાવું જોર ઝપાટે. ॥૧૦॥ છ ગાઉએછે આડો ખીલો, ત્યાં જરા વિશ્રામ કરવું પછી કનકનાં ત્રાજવાં છે, તે ત્રાજવે ઉતરવું ॥ ૧૧ ॥ બે ત્રાજવે બે ચરણ દેઈ; ધનુષ લેવું સાર, ત્યાં પડપંચા ચડાવીને, કરવો ધનુષ ટંકાર ॥ ૧૨ ॥ તે પછી બાણ ભાથામાંથી, લેવું ધરીને ટેક; જળમાં જોઇ તાકવી મચ્છા, બાણજ ફેંકવું એક ॥ ૧૩ ॥ જોવું નીચું મારવું ઉંચું, સાંભળજો રાજન છ ગાઉ છેટે માછલીનું, જે વીંધવું લોચન ॥ ૧૪ ॥ તેનું તે બાણ પુંછ વિંધે, એવું દૈવત દાખે; પછી મછને ઉપાડીને, એ બાણ જળમાં નાંખે ॥૧૫॥ એકજ બાણે ત્રણ કામ કરવાં, એટલું પ્રાક્રમ કરે; તે પુરૂષ પુજ્ય માહરાને, મ્હારિ પુત્રિને વરે ॥૧૬॥ તેમાંથી કોઇ ચઢતાં પડે; કો પડે અધુરે કામે; તે ધણી ઉઘાડે માથે બેસે, સભામાં આ ઠામે ॥૧૭॥ તે વાતમાં જે મુમત ઝાલે, તેને બ્રહ્મહત્યાય; આ કામમાં છે આંટીયો તે, સમજજો સઉ રાય ॥ ૧૮ ॥ સ્થંભે ચઢવું છાતી વરાણે. એ પણ મ્હોટી ઘાટી; ખીલેથી ત્રાજવે ઉતરવું, તે છે અવળી આંટી ॥૧૯॥ બે માથોડાં ત્રાજવાં નીચાં, શી રીતે ઉતરાય; ઉતરે એક હાથે ડાંડિ ઝાલી, તો ત્રાજવાં ભમી જાય ॥ ૨૦ ॥ એક તરફને ત્રાજવે કરે, ઉતરવા ઇચ્છાય; તો એક તરફ તોલ આવેથી, બીજું ઉંચું જાય, ॥૨૧॥ તે તેમાં ચરણ નવ પહોંચે, થંભે થોડા ઉતરે; બે હાથે બાહાજી રહીને; ત્રાજવે ચરણ ધરે ॥૨૨॥ તેથી ત્રાજવાં જાય આધાં, ચરણ મહી લડથડે; લાગે ઝોલલો ત્રાજવાને, ચઢનારો નર પડે ॥૨૩॥ એ રીતે ત્રાજવે ઉતરતાં આવવાની બહુ આંટી; ત્રાંજવામાં ઉભા રહ્યા પછી ધનુશ ચઢાવતાં ઘાંટી ॥૨૪॥ ધનુશને વાંકુ વાળીને, ચઢાવવાનો દોર; એક છેડા નીચે મુકીને, કરવું પડે ઘણું જોર ॥૨૫॥ એકજ ત્રાજવે મુકે છેડા, બળ કરયે વાંકુ થાય; જો એક તરફ તોલ આવે ને, બીજું ઉંચું જાય ॥૨૬॥ તેથી ચરણ થાય પહોળા, એટલે ઢળે ધરણ સ્થંભને ટેકા દઇ ચઢાવે, પણ પામે મર્ણ ॥૨૭॥ ધક્કાથી ત્રાજવાં જાય આધાં ઉંધે મુસ્તક પડે; એ રીતે એ મહોટી ઘાંટી, ચાતુર હોય તે ચડે ॥૨૮॥ ત્રિજી ઘાંટી નીચુ જોઇને, ઊંચું મારવું બાણ; તે બાણે ત્રણ કામ કરવાં, સમજજો સુજાણ ॥૨૯॥ આગ્રહ કરી કહેતો નથી, સ્થંભે ચઢો નર કોય; સાત વેળા પાલવે તે ચડજો, હીં-

મત જેને હોય ॥૩૦॥ પાછળ મુને દોશ ન દેશો, વ્રતી ન કરશો વ્યાકુળી; એમ ન કહેશો રૂપાળી છે, તે સારૂં સૌને ચઢાવ્યા શુળી ॥૩૧॥ એવી સભામાં સુચના આપી, છેવટ વદયો વચન; હવે ઉઠવું હોય તે ઉઠો, ક્ષત્રીનો કોઇ તન. ॥૩૩॥ વળણ ॥ ઉઠવું હોય તે ઉઠજો, ક્ષત્રીના કોઈ તન, વ્યાસે વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, ઉઠયો જરાસન.

કડવું ૧૦ દુબાસી દોહરાનિ ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છવેધન મહિમાય ॥ ૧ ॥ મગધ દેશનો માલીક ઉઠયો, જબરો જરાસન; એટલે બીજા બેસી રહ્યા, જેને ઉઠયાનું મન ॥૨॥ તેમની હોંશો રહી હઇયામાં, આપણો નીસાસો નડજો; આપરો ઉઠવાનો વારો આવે, ચઢતાં જરાસન પડજો ॥ ૩ ॥ સૌએ એવી આશીશ દીધી, ધારીને મન મનસુબો, બે માતાનો જાયો જરાસન; જઇ જળ કુંડાળે ઉભો ॥૪॥ હોઠ કરડતો મુછ મરડતો; થયો સભામાં સ્વચ્છ; વસ્ત્ર આભુષણ ઉતારીને, ભીડાવી દીધો કચ્છ ॥૫॥ રાખ્યો તોડો વાળ્યો અંબોડો, કટી કશીને બાંધે; બાણનો ભાથો ને ધનુષ ને, ભેરવ્યાં ડાબી ખાંધે ॥૬॥ કન્યાના રૂપમાં અંજાયો, ઘેલી થઇ છે ગતી; અતી અહંકારનો ભરેલો, કોઇને નમતો નથી ॥ ૭ ॥ ભીમ કહે ઓ ધરમ વીરા, જુઓ જરાસન ચડે, જો એ ચડતામાં પડે તો, જોવાની ગમત પડે ॥૮॥ ધરમ કહે મુંઢ મતીના, કોઇનું તાકીયે ભુંડું; તો તેવું તાકનાર પ્રાણીનું કદી ન થાયે રૂડું ॥૯॥ એવે જરાસન સુર ભરેલો, ઝડપ તૈયાર થયો; લોચન રાતાં બીહામણાં છે, પાટીયા ઉપર ગયો ॥૧૦॥ દ્રૂપતી જરાએ સામું ન જુએ, જોયા કરે સહુ સાથ, સ્થંભે જઇ જુહાર કરિને, દીધિ બળમાં બાથ ॥ ૧૧ ॥ એક પગ મુકયો થંભ ઉપર, ચઢવાનું મન કીધું; તવ દ્રૂપતના શેવકોએ, પાટીયું તાણી લીધું ॥૧૨॥ તેવોજ બીજો ચર્ણ ઉપાડયો, સુર ભર્યો સુસોટ; છાતી વરાણે સ્થંભના ઉપર, દડબડ મુશ્ટી દોટ ॥ ૧૩ ॥ જોર ઝપાટે સુરસપાટે, સુંસરો ચાલ્યો જાય; ચઢવાની એની ઝડપ જોઇ, સૌ સભા વિસ્મે થાય ॥૧૪॥ ઓ ગયોરે ઓ ગયો એ. મચ્છાવેધન કરશે; બીજા સરવનો ફોગટ ફેરો રૂપાળી કન્યા વરશે ॥ ૧૫ ॥ એમજ સરવે આશા મુકી, બેઠા ક્ષત્રી કુંવાર; જબરો જોધ જરાસન ચઢયો ઉંચો ગયો ગાઉ ચાર. ॥૧૬॥ એટલે પ્રભુએ સામું જોયું, જાણ્યું કે મચ્છવેધ થાશે દાસ દુખિયા પાન્ડવ માહારા, આવેલા પાછા જાશે ॥ ૧૭ ॥ કયાં

લગી વનમાં વેઠશે કષ્ટી, એમ જાણી કામ કીધું, જરાસનનું કૃષ્ણ પ્રભુએ, બળ બધું હરી લીધું ॥૧૮॥ શરીરમાંથી શકતી નાઠી, શ્વાસ ઘણેરો ચડીયો; એકાએક એનો જીવ ગભરાયો, સ્થંભને બ્હાજી પડીયો ॥૧૯॥ પરશેવાના જેભેજેભ છુટયા, કાયા થરથર ધ્રુજે; ઊંચુને નીચુ જુવે તો, આભ અવનિ નવ સુજે ॥૨૦॥ લીલાં પીળાં દેખાય આંખે, વાયો વાયુ સમસેર; મોળ વછુટીને ઉલટી થૈ ગૈ, ચઢી ગયા બહુ ફેર ॥૨૧॥ જરાસને મન એમ વિચાર્યું, દિવસ વાંકો મ્હારો રૂપાળીને રૂપે રોળાયો, હવે થયો મરનારો ॥૨૨॥ એવે સુધ બુધ રહી નહીને, પ્રાણજ ઉંચો ચઢીયો; હાથ પગ સ્તંભથી છુટી ગયા, આવીને જળમાં પડીયો ॥૨૩॥ સરવે સભા ખડખડ હશી, દીવસ એનો રૂઠયો; એટલે દીકરો દમઘોસ કેરો,સુરો શીશુપાળ ઉઠયો ॥૨૪॥ જેવો જરાસંધ જળમાં પડયો, તેવો જળે તારી દીધો; જળને સ્વભાવે ઉપર આવ્યો, શેવકે ખેંચી લીધો ॥૨૫॥ ઉંધો કરી ઝોલાં ખવરાવ્યાં, ઓકાવ્યું પીધેલું પાણી; એટલે દ્રૌણિક ગોર આવ્યા ક્રોધે વધા મુખ વાણી ॥૨૫॥ આવો જરાસન કાષ્ટને આસન, વ્હેવારમાં શી રીસ; એમ કહીને મુગટ લીધો, બેસો ઉઘાડે શીશ ॥૨૭॥ જરાસને જોયું નીચું, બહુ ચીંતામાં પેઠો; જળ કુંડાળે કાષ્ટને આસન ઉઘાડે માથે બેઠો ॥૨૮॥ નીચું ઘાલીને રડવા લાગ્યો, વિખ મળે તો ખાંવુ; ઓ પ્રથવી મા માગ દે તો, તુજમા સમાઇ જાવું ॥ ૨૯ ॥ એવે શીશુપાળ એમ બોલ્યો, સાંભળો જરાસન; તમે તો તાતનું નામ બોળ્યું, હું કરૂ મચ્છવેધને ॥૩૦॥ જરાસન કહે બળતાને બાળે; અહંકાર એને નડજો, આડે આવજો પુન્ય મ્હારૂં, એ શીશુપાળ પડજો ॥ ૩૧॥ વળણ ॥ પડજો શીશુપાળ એ, ધરીયો છે અહંકાર; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, સુણજો શ્રોતા સાર.

કડવું ૧૧ રાગ ચોપાઈની ચાલ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળ જનમેજે રાજન; શીશુપાળ છે બહુ હંકારી, એણે વસ્ત્ર દીધાં ઉતારિ ॥૧॥ એણે કચ્છ ભીડાવી દીધો; ખાંધે ધનુષ ભાથો લીધો ગણે સર્વ સભાને તુચ્છ અભીમાનથી મરડે મુચ્છ ॥૨॥ ગયો પાટીએ ધરીને હામ, જઇ સ્થંભે કીધી સલામ; બાથ ભીડવાને મન કીધું, તવ શેવકે પાટીયું લીધું ॥ ૩ ॥ તેવો ચેતી ચાલ્યો ચડીચોટ, દાબી દૈવત મુકી દોટ; વાયુ વેગે આતુર નર ચડતો, જાય

જોરમાં પાછો ન પડતો ॥૪॥ એતો નેત્રની ચોટ ન ચુકે, જોઇ જોઇને પગલું મુકે; સહુ સભા કરે વીચાર, એને નહી આવે ભુલ લગાર ॥૫॥ કામ કરશેને કન્યા વરસે, બીજા આવેલા પાછા ફરશે; એની ચઢવામાં છે ચતુરાઇ, જરાસનથી ચઢે સવાઇ ॥ ૬ ॥ એ તો પંચાણુ ક્ષોણીનો ધણી, તેમાં હીમ્મત હોયે ઘણી, એમ બોલે સકળ સભાય, એવે ગાઉ સાડાચાર જાય ॥ ૭ ॥ એનું મછ વીંધવા મન મોહ્યું, તવ જુગદીશે સામું જોયું; ભકતને કાજ કપટ કીધું, એનું બળ પળમાં હરી લીધું ॥ ૮ ॥ રહ્યો ગાઉ ઉંચો ત્રાંસ, ગઇ શકતીને ચઢીયો શ્વાસ; આવ્યા મોઢે ફેંણુ ફીસોટા, અધવચ્ચ વળ્યા ગડબડ ગોટા ॥ ૯ ॥ ગભરાયોને વિચાર લાગ્યો, વાંકુ કર્મ તે હું હાંઇ આગ્યો; અરે એ રૂપાળી ધ્રુપતી મ્હારે તુજને વરવું નથી ॥ ૧૦ ॥ વરવા માટે ચડયો હું ધાઈ, હવે જીવતો જવાદે બાઇ; એવા સંકટ મનમાં કરતો; સ્થંભે રહયો રહ્યો થરથરતો ॥૧૧॥ વાયુ વ્હાયો મેરસમેર, શીશુપાળને ચડયા ફેર, સુધ્યસાન ગઈ લડથડીયો, હાથ પગ છુટયાને હેઠો પડીયો ॥ ૧૨ ॥ જળમાં ડુબી ઉપર આવ્યો, તેવે રાયે ખેંચી લેવરાવ્યો; ઝોલા ખવરાવિ ઓકાવ્યું પાણી, થઇ ગઇ આબરૂ ધુળધાણી ॥ ૧૩ ॥ અવિ ગોરે મુગટ લીધો લેઇ, સોંપ્યું કાષ્ટાસન ગાળ દેઇ; પડયો તેથી સૌનુ મન મ્હોયું, પછી જરાસને ઉંચુ જોયું ॥ ૧૪ ॥ બોલ્યો જરાસન તે વારે, કહો લગ્ન તમારૂં કે વારે; મ્હોટી પડતીતી મુજમાં ખોડ, ભાઈ આવો બેસો મ્હારી જોડ ॥ ૧૫ ॥ એકલો ન્હોતો શોભતો હું તો. ભલે થયો મારા જેવો તું તો; શીશુપાળનું કાંઈ ન ચાલ્યું, જોડે બેઠો ને નિચું ઘાલ્યું ॥ ૧૬ ॥ અરેરે આ મેં શું કર્યું કામ, મારા બાપનું મેં બોળ્યું નામ; હાવું જીવ્યાથી ભલું મરવું, જરાસન કહે મરી શું કરવું ॥૧૭॥ એમ બેઠા વાળીને મન, બેશી રહ્યા સભા સહુ જન; હતી ઉડવા સહુને ઇચ્છાય, તેણે સમાવિ મનમાંય ॥ ૧૮ ॥ આવા આવા ચડિ પડયા રાય, ત્યારે બીજાની શિ ગતી થાય; એમ ભાગી સરવની હામ, રઝળ્યું મચ્છવેધન કામ. ॥૧૯॥ વળણ॥ કામ રઝળ્યું દ્રુપત તણુ, મીટયા કરે સહુ શોર; કં કહે દુરીઓધન તણું, કરમ કરે છે જોર.

કડવું ૧૨ રાગ સાખીનીચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને

સંભળાવું,આત્રપરવ મહીમાય ॥૧॥ એવે સમે શલ્લરાજા ઉઠયો; પુષ્ટ શ-
રીરનો ભારે, સકલ સભા શલ્લને જોઇ,હસવા લાગી ત્યારે ॥૨॥ એવે શલ્લ
જઇ જળકુન્ડ ઉભો, લોકો કહે કેમ ચડશે; થાંભલો એના અંગુઠા જે-
વો, ચઢતામાં ભાગી પડશે ॥૩॥ લાંબો પોહોળોને પોચતો છે, પાંચ પાં-
ન્ડવનો મામો; ત્રણ મણનો સુરવાળ પ્હેરે છે, પાંચ મણનો પહેરે જામો
॥૪॥મુછોના થોભા તણી બહુ શોભા;દેખીતો કેશરિ વાઘ; મુસ્તક ઉપર
સહાય બાંધે, બારમણ બોજનો પાઘ. ॥૫॥ મલ્લ કુસ્તાઇ ગદાજુધ જાણે
બાણયુધ ન જાય કળીયું; જમણે બાહુએ બાંધેલું રહે છે, બ્હોતેર મણ
માદળીયું ॥૬॥ વસ્ત્રાભુષણ એણે ઉતાર્યાં, થયો સભામાં સ્વચ્છ; જંગા-
થી કે કટી સુધિ, ભલ્લો ભીડાવ્યો કચ્છ ॥ ૭ ॥ ચડવાનો ચટકો લીધો
પટકો કમ્મર કષીને બાંધે; બાણનો ભાથોને ધનુશ તે. ભેરવ્યાં ડાભા
ખાંધે ॥૮॥ દ્રુપત રાજાના શેવકોએ કામજ કેવાં કીધાં; એક પાટીયું બો-
જ ઝીલે નહી તે,દસ વીશ વીશ મુકી દીધા.॥૯॥તવ શલ્લ પાટીયાં ઉપર
ગયો, ચઢવા વ્રતી કીધી; સરવ સભા ટગ ટગ જુએ, બળ કરી બાથ
દીધી ॥ ૧૦ ॥ ભીમ કહે ભાઇ મામા ઉઠયા, કામ થયે ખુશી થૈશું, કો-
ઇ દહાડો એ કન્યાના, હાથનો કંસાર ખઇશું ॥ ૧૧ ॥ ધરમ કહે કાંઇ
બોલીયે નહી, ઇશ્વરની ઇચ્છાય; બેઠા બેઠા ચરચા જુઓ, જુએ છે:
જેમ સભાય ॥૧૨॥ એવે સમે સલ્લ રાજાએ, સ્થંભ ઉપર ડગ દીધો; એ
ટલે આડાં પાટીયાં તે, દાસોએ તાણિ લીધાં ॥ ૧૩ ॥ સલ્લ સપાટે ચઢવા
લાગ્યો, છલંગ મ્હોટી મારે; તલપ દે દસ દસ ડગલાંની. ભય જરા નવ
ધારે ॥૧૪॥ સલ્લ રાજાના ચરણને ધકે,સ્થંભ ચઢીયો ઝોલે,થઇ જાય વાં-
કો ભોમી સરસો, કચડ કચડ બોલે ॥૧૫॥ સકળ સભા ખડ ખડ હસે,
ઘણા વદે એમ વાણ; જો કદી સ્થંભ ભાગી જશે તો, વાળશે કચ્ચર
ઘાણ ॥ ૧૬ ॥ એમ કરે સરવ ચેષ્ટાળા, પણ મુખ એવું બોલે; બેજણ
ચઢીને પડયા પણ. કો નહી હાનિ તોલે ॥ ૧૭ ॥ એવે શલ્લ ગયોપાંચ
આઉ, જોયા કરે સઉ શ્રષ્ટી; ભક્તને માટે ભુદરાયે, ઊંચી કીધી દૃષ્ટી
॥૧૮॥ આકરશણ બળ શલ્લનું કીધું, એટલે એ તરફડીયો; સ્વાસ મોઢે
માતો નથી, સ્થંભને બ્હાજી પડીયો ॥૧૯॥ હથળ વથળ જીવજ થયો,ઊ:
કાળો આવ્યો; અરેરે હું કયાં ચઢયો થંભે; વાંકો દીવસ મન લા-
વ્યો ॥૨૦॥ આંખે અતી અંધારાં આવ્યાં, ગભરાયું અંતઃકર્ણ;શરીરે પ-
રશેવો વળીયો, છુટી ગયા ભુજ ચર્ણ ॥ ૨૧ ॥ ઓ પડયો ઓ પડયો સો
કેહેવા લાગ્યા; ધરણ આવ્યો પળમાં; આવિને કુંડમા પડયો જેમ, મગર

પડે જળમાં ॥૨૨॥ સર્વ કહે બે પડીયાતા તોહે, શું દેખી મનમોહ્યું શલ્ય રાજા તો પડયો એટલે ઉંચું શીશુપાળે જોયું ॥ ૨૪ ॥ સો બસેં સેવક ભેગા થઇને, શલ્યને કાઢયો બહાર; પીધેલું પાણી ઓકાવી નાંખ્યું, ક્ષણું ન લાગી વાર. ॥૨૪॥ દ્રુપતના દ્રોણીક ગોર આવ્યા, કહ્યું કટુ વચન,મારવાડ દેશના માલીક બેસો, કાષ્ટ તણે આસન. ॥૨૫॥ પાઘ રેહેવા દેમને બીરાજો, તવ દીલગીરમાં પેઠા; અરેરે મને આ શું સુજ્યું, નિચુ જોઇ જઇ બેઠો. ॥૨૬॥ શીશુપાળે કહ્યું કે પધારો, ઠીક થયો છે ધારો; નીચુ જોઇ બોચી દુખતીતી, હવે તમારો વારો ॥૨૭॥ શલ્ય કહે જંપવા દે મુને,તુને લાગુ પાય; તે પછી દંત વક્ત ઉઠયો, જુએછે સઉ સભાય. ॥૨૮॥ દમઘોસનો એ દીકરો છે, શીશુપાળનો ભ્રાત;તેને દેખીને શીશુપાળે બોલાવી પુછી વાત. ॥૨૯॥ કહો બંધુ તમે કેમ ઉઠયા કીધો શું વિચાર; દંતવક્ત કહે મચ્છ વીંધીને, હું વરવાનો નાર. ॥૩૦॥ તમો પડયા તેથી તાતતણુ, બોળાઇ ગયું નામ; માટે પાછો જસજ લેવા મચ્છજ વીંધુ આ ઠામ. ॥૩૧ શીશુપાળ કહે વીરા મ્હારા, મીથ્યાન મરશો મથી; આપણા બાપના બાપ પાસે, માંછલું દીસતું નથી ॥૩૨॥ માટે આબરૂભેર બેસો, શીદને આવ્યા ઉઠી; તમે નથી પડયા ત્યાં સુધી છે કાંઇ બાંધી મુઠી. ॥૩૬॥ એક હાથ તો ઉઘડી ગયો પણ,બીજો છે બાંધ્યો હાથ; ત્યાં સુધી કોઇ કરી ન શકે; આપણા ઘરની વાત ॥ ૩૪ ॥ માટે જઇને સીંહાસન બેસો, ઓરે તાતના તન,એવું સાંભળી નીચુ જોઇને, શલ્ય વદયો વચન. ॥૩૫॥ ચઢીને પડે તો ફીકર નહી, ઊઠીને બેસે જેહ; શું કાળુ મુખ લૈને ઉઠયો જીવતે મુઓ તેહ ॥ ૩૬ ॥ ચઢયો ને પડયો તો ઇશ્વર ઇચ્છા, પણ ઉઠીને બેસે; શું જોઇને જગતમાં ફરે, કાં પ્રથિવમાં ન પેસે ॥ ૭૮ ॥ ક્ષત્રીનો સુત પાછો, પડે, તો તેની બગડી બુધ; ક્ષત્રાણીનો નહીં જાયેલો, ધાવેલો દાસીનું દુધ. ॥૩૮॥ એવાં વચન શલ્યનાં સુણી, લાગ્યો તનમાં તાપ, સ્થંભ ચઢયા વણ હું બેસું તો, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. ॥૩૯॥ શીશુપાળે કપાળ કુટયુ, શલ્યે ખેલ લઢાવ્યો; પોતાને ઉંચુ જોવાને સારૂ, બંધવ મ્હારો ચઢાવ્યો. ॥ ૪૦ ॥ ચઢયો ચઢાવે પડયો પડાવે, વટલેલો વટલાવે; નાક કટ્ટો નાક કટ્ટા કરે, આભડેલો અભડાવે ॥૪૧॥ એવામાં દંતવકતે સભામાં, ઉતાર્યા શણગાર; વસ્ત્ર ઉતારી કચ્છ ભીડાવ્યો, ખાંધે લીલાં હથીઆર. ૪૨॥ પાટીએ જેને થંભે બ્હાજ્યો, ચઢવાનું કામ કીધું; દ્રુપત રાજાના સેવકોયે, પાટીયું તાણી લીધું. ॥ ૪૪ ॥ દોઢ ગાઉ તે ઉંચો ગયો પ્રભુએ વીચાર્યું એમ; આનંદ

તવકત ભક્ત છે મ્હારો, ઉંચેથી પાડુ કેમ ॥૪૪॥ એમ જાણી એનું બળ લીધું, એટલે એ ગભરાય, મચ્છના સામી દ્રષ્ટિ કરે તો,માંછલી નવ દેખાય ॥૪૫॥ અરેરે હું શીદને ચઢયો, મુજ બુદ્ધી થઇ કાચી; ભાઇનું કહ્યું મેં નવ માન્યું વારતા એની સાચી ॥૪૬॥ હવે શો ઉપાય ઉતરવાનો; એવે સમે અડબડીયો; હાથ પગ એના છુટી ગયાને, આવીને જળમાં પડીયો ॥૪૭॥ શીશુપાળે હાથ ધ્રસ્યા, મ્હારૂં કાંઇ નવ ચાલ્યું; બન્ને બંધુ બન્યા સરખા એમ કહી નીચું ઘાલ્યુ ॥૪૮॥ શેત્રકોએ દંતવકતને, જળથી કહાડયો બ્હાર, ઝોલા દેઇને પાણી ઓકાવ્યું, ગોર આવ્યા તે વાર. ॥૪૯॥ ગોરે કહ્યું ધન્ય દમઘોસ નંદન ધાર્યું કર્યું તમે કાંમ; એક બાપના બે દીકરા તે, બેઉએ બોળ્યું નામ ॥૫૦॥ એમ કહીને મુગટ લીધો, કરે કોનાપર રીશ; શીશુપાળની જોડે જઇને,બેઠો ઉઘાડે શીશ ॥૫૧॥ શીશુપાળે તવ ઠપકો દાધો, મુમતમાં બોજ ખોયું; શલ્ય કહે ભાઇ ભલે પડીયો, પોતે ત્યાં ઉંચું જોયું ॥૫૨॥ ચારે નામીચા ચઢીને પડયા, અતી આહાકાર હોય; પછી સહુની હિમ્મત ભાગી ઉભો ન થયો કોય ॥૫૩॥ દ્રૂપત રાજાએ આશા મુકી, નહિ ચાલે કોની હામ; છત્રપતિ જો આવ્યા હોત તો, થાત મ્હારૂ કામ. ॥૫૪॥ પવન ગમની સાંઢ આપી મોકલીયો છડીદાર; દુરિયોધન જૈ તેડી આવો, કહીએ ન કરશો વાર ॥૫૫॥ સાંઢણી લઇ છડીદાર પોહોચ્યો જૈને કહ્યા સમાચાર; દુરીયોધન કહે પીઠી ચોળાવો, મામા ન કરશો વાર ॥૫૬॥ મામાએ બોલાવિ માનુનિયે ને; ગીતાં મંગળ ગાય; દુરીયોધન બાજઠે બેઠો, પીઠી સારૂ વર રાય ॥ ૫૭ ॥ વળણ ॥ બેઠો પીઠી ચોળાવવા, જે દુરીયોધન રાય, વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, અછકલો એ રાય.

કડવું ૧૩ રાગ ધોળનો.

પીઠી ચોળે પીઠી ચોળે પ્રીત આણિરે. વરરાજાને, ચઢાવે ગંગોદક પાણિરે ॥ ૧ ॥ અત્તર ફુલેલ તેલ શરીરે ચોલરે; ગીતાં ગાતી, સુંદરી શરીયા પ્રોચેરે ॥૨॥ વર રાજાથી, હોઠમાં હશી દેવાયરે; કરે અતી, ઉતાવળ મામાયરે ॥૩॥ કાઢે ધાંટા ચીકણાશ મુકી દોનેરે. ઘણું થયું વરને નવરાવવા લ્યોનેરે ॥૪॥ એટલે બીજે, બાજઠે કરાવ્યું સ્નાનરે; શરીર લુછી, વરને કર્યા સાવધાનરે ॥૫॥ વરરાય બોલ્યા, મામા મને હિપાવોરે; સહુથી શોભું, તેવા શણગાર પહેરાવોરે ॥૬॥ મુજને દેખી કન્યાને

મન થાય ચટકોરે, જામો પેરાવો, મને ચીરાને પટકોરે ॥૭॥ દ્રષ્ટીન લાગે હું ન બીહું કે ન ઝબકુરે; માંમાં માહારે, ગાલે કરો કાળુ ટપકુરે ॥ ૮ ॥ તવ મામાયે, પહેરાવ્યાં વસ્ત્ર સણુગાર;આગળ આછાબા, બાંધિને કર્યો તૈઆરરે ॥૯॥ માંમાયે તો મોઢે જરા ઘસી મેશરે, કહ્યુ હવે જા ભાઇ ઘોડે બેશરે ॥ ૧૦ ॥ વરરાય બોલ્યા માંમા લ્હાવો વિતાડોરે; તમે મુને તેડીને ઘોડે બેસાડોરે ॥ ૧૧ ॥ એટલે મામે, વરને તેડયો તે વારરે; કરણુ બોલ્યો કાહાડો વરરાજાને બ્હારરે ॥૧૨॥ તવ માંમાયે, વરરાયને બ્હાર લીધોરે; શણગારેલે ઘોડે બેસાડી દીધોરે ॥ ૧૩ ॥ વરરાય બેઠો; થઇને ઠીકા ઠીકરે, બેસતામાં દસવિસ થઇ છે છીંકરે ॥ ૧૪ ॥ વરરાય બોલ્યો મામા આ શુકન કેવારે; મામો કહ્યું દસ વિસ કન્યા મળે એવારે ॥૧૫॥ માંમે લાવિ વરને શ્રીફળ આલ્યુંરે; દુરીયોધને હસીને ભુજમાંઝાલ્યુંરે ॥૧૬॥ વરરાય બોલ્યો, શેત્રકથી મુંને ન લજાવોરે; લક્ષ લક્ષના. દાગીના સહુને પહેરાવોરે ॥૧૭॥ અગીઆર ક્ષોણી; શેન્યાના જોદ્ધા જેહરે; દીધા દાગીના, પેહેરીને ત્યાર થયા તેહરે ॥ ૧૮ ॥ આગળ ચાલે, શેન્ય ક્ષોણી અગીઆરરે; પુઠળ ગાતી નવાણુ ભાઇની નારરે ॥ ૧૯ ॥ વાજતે ગાજતે વરઘોડા લઇ નીકળીયારે, ગયા દરવાજે, તેવા ત્યાં કાગ કળકળીયારે ॥૨૦॥ ભીષ્મ વીદુર, દરોણને ક્રીરપાચારરે; સરવે આવ્યા, નગ્રના દરવાજા બ્હારરે ॥૨૧॥ પછી સરવે સુંદરીને ત્યાંથી ખાળીરે; વરની રાણી, ઘેર બેઠી છેડો વાળીરે ॥ ૨૨ ॥ પછી બેઠો હાથી ઉપર વરરાયરે; પુઠે બેઠા ચમ્મર ઢોળે મામાયરે ॥૨૩॥ કરણ કહે ઉતાવળે, પંથ ઝાલોરે; વાર ન કરશો, વર રાયને લેઇ ચાલોરે ॥૨૪॥ વાગતે ડંકે સરવે ચાલ્યા જાયરે; મારગમા અત્તરના છંટકાવ થાયરે. ॥ ૨૫ ॥ ભાટચારણ, આવિને યાચક યાચેરે; ચાલતે રસ્તે થૈ થૈ અપછરા નાચેરે ॥ ૨૬ ॥ સાંઢણિવાળો આગળ ગયો છડીદાર; જઇને કહ્યા સભામાં સમાચારરે ॥ ૨૭ ॥ સરવે જાણ્યું આવ્યો, દુરીયોધનરે; દ્રૂપતરાજા ઘણો થયો પરસનરે ॥ ૨૮ ॥ એવે આવ્યો, છત્રપતી સભાપાસરે, એટલે ઉઠયો, દ્રૂપદ ધરી હુલ્લાસ ॥૨૯॥ સામો ચાલ્યો લેઇ સાકરનાં પાણીરે, એટલે સરવે ક્ષત્રીનિ સભા વિખરાણીરે ॥ ૩૦ ॥ સૌ ક્ષત્રીએ, મનમા કર્યો વિચારરે, જઇએ સામા, આવ્યો સઉનો સરદારરે ॥ ૩૧ ॥ એવિ રીતે સભામાં હોકારો હોયરે, ભુજ જોડીને, સામા આવ્યા સહુકોયરે, ॥૩૨॥ બેશી રહ્યા પડેલા પુરૂષ ચારરે, બેસી રહ્યા, જાદવ બ્રહ્મ કુંવારર ॥ ૩૩ ॥
॥ વળણ ॥ એમ જાદવ બેસી રહ્યા બેસી રહી મંજાય, વ્યાસ વલ્લભ કહે

કથા, સાંભળજો શ્રોતાય.

કડવું ૧૪ મું.

॥ હંશો માંડયો વિલાપ, પાપી માણુસરે. એ રાગ. ॥

થયો સ્વયંવરમાં પોકાર, દુરીયોધન આવીયોરે; શામા ગયા સૌ ક્ષત્રી કુંવાર, દુરીયોધન આવિયોરે ॥૧॥ રાજા દ્રુપતે ઉલટ આણી, દુરીયોધન આવીયોરે; પાવા લાગ્યો સાકરના પાણી, દુરીયોધન આવીયોરે ॥૨॥ ભલે પધાર્યા સર્વના સુબા. દુ૦ સામા આવી સૌ કર જોડી ઉભા, દુ૦ ॥ ૩ ॥ પાયાં પાયાં સાકરનાં પાણી. દુ૦ સરવેની ગતી ગભરાણી. દુ૦ ॥૪॥ કોઇથી ચાંટો કાઢી ન બોલાય, દુ૦ કોઇથી છાની વાત ન થાય, ॥ ૫ ॥ એવી છત્રપતિનિ બીક. દુ૦ નવ્ય ખવાય ઉદ્રસ છીંક. દુ૦ ॥ ૬ ॥ પાપીની દ્રષ્ટી જે પર જાય. દુ૦ તે ક્ષત્રીની કંપે કાય, દુ૦ ॥ ૭ ॥ અંધ સુત છે ગર્વનો ભરાયો. દુ૦ પછી હાથીથી ઉતરીયો. દુ૦ ॥ ૮ ॥ આવ્યો હાથમાં શ્રીફળ ઝાલી, દુ૦ તેની પુંઠળ સઉ જાય ચાલી. દુ૦ ॥૯॥ પેઠો સભામાં અંધ તન, દુ૦ જઇ બેઠો ઉંચે આસન. દુ૦ ॥ ૧૦ ॥ એના પેઠા પછી સહુ પેઠા. દુ૦ એના બેઠા પછી સહુ બેઠા. દુ૦ ॥ ૧૧ ॥ આવ્યો આવ્યો સરવનો ભુપ. દુ૦ સહુ સભા થઇ ચુપાચુપ. દુ૦ ॥૧૨॥ વળણ ॥ સભા સહુ સજડ થઇ, કોથી નવ્ય બોલાય; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, અછકલો દેખાય.

કડવું ૧૫ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છવેધનો મહીમાય ॥૧॥ સકળ સભા સજડ થઇનેબેઠી છે ચુપાચુપ; સરવ સામી દ્રષ્ટી કીધી, હસ્તીનાપુરને ભુપ ॥૨॥ એવામાં ધીરેરહીબોલ્યો વ્રકોદર મુખ વાત, જુઓ ધરમ ભાઇ આવ્યો અછકલો દુષ્ટ તમારો ભ્રાત ॥ ૩ ॥ ધર્મ કહે તુ બેશ છાનો, કેવા શોભે રણધીર; ગમે તો ગમે તેવો છે, તો પણ આપણો વીર ॥ ૪ ॥ એ આવ્યો ત્યારે સભા સોભી, નહી તો પડયુંતું જાંખુ; એના આવ્યાથી કેવું શોભ્યું, સભાનું મંડળ આખું ॥૫॥ એમ એને સમજાવી રાખ્યો, એવે ભીષ્મ પીતાય; વિદુર પ્રત્યે કહેવા લાગ્યા, અછકલું દેખાય ॥૬॥ શ્રીફળ ઝાલી

મુઢે બેઠો છે, સર્વ કરે ચેષ્ટાળી; જાવો જઇ મુકાવો હેઠું લોક રહ્યું છે ભાળી. ॥૭॥ એટલે ઉઠયા વિદુર કાકા, જઇ કાનમાં કહી વાત. શ્રીફળ તારૂં મેલ હેઠું, દિસે અછકલી જાત ॥ ૮ ॥ ભીષ્મપીતા બહુ કળકળે છે, દેશે સભામાં ગાળ; તે વેળા નીચું જોવું પડશે; હસસે સઉ ભુપાળ. ॥૯॥ દુરીયોધન કહે કેમ માંમા, શું શ્રીફળમાં પેઠું કન્યા છે તારી તે નહી કોની, નાળીયળને બાળ હેઠું ॥૧૦॥ તવ પાપીએ નીચું મુકયું, કરિ ગરજના ત્યાંય; કયા ગયોરે આવ્ય હાંઇ. ઓરે ઓ દ્રુપત રાય. ॥૧૧॥ તવ દ્રુપતરાય થરથર ધ્રુજયો, ગોરને જોડયા હાથ; છત્રપતી મને બોલાવે છે. ચાલો તમે મુજ સાથ ॥ ૧૨ ॥ મુજને શું પુછશે શું કહેશે માંડશે ઉધેડો લેવા; માટે મારી સાથ પધારો એમને ઉતર દેવા. ॥૧૩॥ મારાથી કાંઇ કહેવાશે નહી, કાળજું ફફડે મ્હારૂં. ગોર કહે ચાલ હું આવું છું, શું કહે છે જોઉ વારૂં ॥ ૧૪ ॥ એમ કહિ દ્રુપત નિચું ઘાલી, આવિ કરજોડી ઉભો; કાળજું કંપે કાયા ધરૂજે, છત્રપતી છે સુબા. ॥૧૬॥ દુરીયોધન ઘાંટો પાડી બોલ્યો મનમાં ધરિ અહંકાર; કન્યા લાવી પરણાવિ દે મુને, કેમ કરે છે વાર. ॥૧૭॥ ધરૂપત શું તેનો ઉત્તર આપે, બોલ્યા ગોર વચન; ધરૂપતને પુછશો નહી કાંઇ, મને કહો રાજન ॥૧૮॥ દુરિયોધન કહે શું કહેવું તું, કન્યાને ઝટપટ લાવો; વાર કર્યાનું કારણ શું છે, લાવી મને પરણાવો. ॥૧૯॥ ગોર કહે તમે સાંભળો જરા. છો કુળવંતા દિવા, એકાએક કન્યા માગો છો નથી કર્યો કાંઈ વ્હીવા. ॥૨૦॥ આતો સ્વયંવર સભા છે, મચ્છાવેધન કરો; એટલે એ કન્યા તમારી, સુખરૂપે તમે વરો. ॥૨૧॥ છત્રપતી કહે મચ્છવેધ કેવો, શું કામ કીધું આરંભ; દ્રૌણિક કહે જુઓ જળ કુંડમાં, દ્વાદશ ગાઉનો સ્થંભ. ॥ ૨૨ ॥ તે સ્થંભ ચડવા આપ ઉઠો છ ગાઉ ત્રાજવે જાવો; બે ત્રાજવે બે ચરણ મુકી, ધનુષ પછી સ્હાવો ॥ ૨૩ ॥ તેને ચડાવિ બાણુ ચડાવો, ઓ બળિયા રાજન; નિચું જોઇને ઉચું મારી, વીંધો મચ્છ લોચન ॥૨૪॥ તેને તે બાણે પુંછ વીંધો, એટલું દૈવત દાખો; તેને તે બાણ મચ્છ ઉપાડિ, આ જળકુંડમાં નાખો ॥ ૨૫ ॥ સુરા પુરા છો પ્રાક્રમ એટલું, રાજ્ય સભામાં કરો; એટલે તમે પુજ્ય અમારા, રૂપાળિ કન્યા વરો. ॥ ૨૬ ॥ તેમાંથી જે ચડતાં પડયા, કાં પડો અધુરે કામે; તો તો બેસવું ઉઘાડે માથે, પેલા બેઠા તે ઠામે ॥ ૨૭ ॥ તવ પાપીએ તે પાસ જોયું. પહેલાનું મન હાલ્યું; છત્રપતીથી શરમાયા તે ચાર જણે નીચું ઘાલ્યું ॥ ૨૮ ॥ તે જોઇને અતી આકળો થયો, બોલીયો છત્રપતી; શું કાંઇ અમે જેવા તેવા, સ્થંભે ચઢનાર નથી,

॥૨૯॥ તાઇ પીંજારા ઘણાક એડે કોણ અમારી તોલે; માટે અમે તો નહી ચઢવાના ગર્વના વચન બોલે ॥૩૦॥ બળ્યો મચ્છવેદ બળી સભા-પરણાવી દો કન્યા; અમે નહી બેશી રહેવાના, થાશે મ્હોટા અન્યા ॥૩૧॥ ગરજના કરી ગોરે કહ્યું બોલ ન બોલીશ ખોટો, મ્હોટાઇ મુકીદે મ્હારી પાસે તું, તારા; ઘરનો મ્હોટો ॥૩૨॥ મચ્છવેદને ને સભાને બાળે; બાળને મ્હોઢું તારૂ જેમ ફાવે તેમ કેમ બોલે છે, કેવું દીશે મુખ સારૂં ॥૩૨॥ વર બનીને વરવા આવ્યો, છેકજ ચઢયો ઘોડે; કામ કર્યા વણજજે પાછો, ઘેર કાળે મોઢે ॥ ૩૩॥ મચ્છવેધ કર્યાવિના, તુને નહિ મળે કન્યાય; એમને એમજ વરવી હોયતો વરશે તારીમાય ॥૩૪॥ એ કન્યા નહી દ્રુપત કેરી; છે એ દીકરી મ્હારી; હીમ્મત ન હોય કામ કર્યાની, તો મુક લવારિ તારી ॥૩૫॥ દ્રુપત રાય તાબેદાર તારે અમે તાબેદાર નથી; બ્રાહ્મણ કેરો કોણ મુરબ્બી, સમજછત્રપતી ॥૩૬॥ ઉંચ દીશે પણ નીચ જાતી છે, મેં લીધો જાણી; નીચા વીણ મ્હોઢામાંથી તો, ન નીકળે નીચ વાણિ ॥ ૩૭ ॥ જનમે ઉતમ જનતાને પેટ કહિ નીચ કોય; ઉત્તમ વર્ગમાં ગણાય તો પણ તાત બીજો કોક હોય ॥૨૮॥ તેવણ વેણ ન નીકળે નિચાં, નીચાં કૃત્ય ન ધારે; હવે લાંબી વાત ન કરતો, બેશી રહે તારે ભારે ॥ ૩૯ ॥ એમ કહિ દ્રુપતને લીધો, સકળ સભા ભાળે; ખેંચોટી તેડીલાવીને. ઉભા જળ કુંડાળે ॥૪૯॥ દુરીયોધન કહે કેમ માંમા, ગોરેતો ઘર ઘાલ્યું; રોફ ભલો બેસાડી દીધો, આપણું કાંઇ ન ચાલ્યું ॥૪૧॥ ઉલટી બેચાર ગાળોખાધી, કહો માંમા કેમ કરવું; મામો કહે મચ્છવેધ કરી, એ કન્યાને વરવું ॥ ૪૨ ॥ છત્રપતી કહે થંભે ચઢશું, થનારૂં હોય તે થાય, પણ મુજ પહેલાં કેમ આવ્યા, સભામાં સહુ રાય ॥ ૪૩ ॥ રાખી નહિ મ્હારી મરજાદા, નીત્યાન આવું ફાવે; ચઢયા પડયા માટે સપડાવું;ફરી પેહેલા નવ આવે ॥૪૪॥ મામો કહે એતો વાત સાચી, કેમ ન રાખે માપ; તારૂં કહ્યું સાંભળવું પડશે, તું સહુનો મા બાપ ॥૪૫॥ વળણ ॥ સહુનો તુ માબાપ છે, સહુ તુજ તાબેદાર; સરવે રહેશે સાંભળી, કોણ સામો બોલનાર.

કડવું ૧૬ રાગ થેકાવલિ.

દુષ્ટ ઉઠયો સભાની માંય, હવે કોઇ ઉઠીયેરે; એમ કહે દુરીયોધ-

નશાય; હવે કોઇ ઉઠીયેરે ॥ ટેક ॥ હું આવ્યો હવે કેમ ન ઉઠો, શું બેઠા થઇ ચુપરે; જોવું જો કેવા ચઢો થંભે, કેવા છો જબરા ભુપ હવે ॥૨॥ આવ્યા છો સહુ આશા ભરેલા, રૂપે બણીને રૂડારે; મારા આવ્યા વિના કામ ન થયું, હાથે પેહેરો તમે ચુડા, હવે ॥ ૩ ॥ આછી હેરણી ઓઢીને નાચો, આંખમાં આંજો મેંશ; ખાઈ ખાઇ ખાલી કાયા વધારી, થયા ભાદરવાની ભેંશ. ॥ ૪ ॥ માહારા આવ્યા, વણ આવ્યા સભામાં ન થયું કોઇથી કામરે; ત્યારે શું સમજીને આવ્યા, બોળ્યા આપના નામ. હવે. ॥૫॥ મ્હોટાની મરીયાદા ન રાખી, કન્યા વરવા આવ્યારે, ક્ષત્રાણિનું દુધ લજાવ્યું, સૌ લુડીયોને ધાવ્યા. હવે. ॥ ૫ ॥ ક્ષત્રાણીને ઉદર જનમ્યા, મીથ્યા કરાવી વેઠરે; મનુશ થૈ શીદને અવતરિયા પથ્થર પડીયા પેટ. હવે. ॥૭॥ છેવટ પડી જરૂર મ્હારી, તેનો પ્રગટે છે તાપરે, શું પેહેલાં તમે જાણતા ન્હોતા. નથી આવ્યો હજી બાપ હવે ॥૮॥ વલણ ॥ બાપ હજી આવ્યો નથી, જાણ્યા વણ ધરી હામ; ઓછું પાત્ર છલકાઈ ગયો કહે છે, વલ્લભરામ. ॥

કડવું ૧૭ રાગ સાખીની ચાલ.

વઇશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું મચ્છવેધ મહીમાય. ॥૧॥ ઓછું પાત્ર છલકાઇ ગયો; બોહયો ફાવે તેમ; કોણ બોલી શકે એના સામું, કોણ કહે કહ્યું કેમ. ॥ ૨ ॥ કૃષ્ણ પ્રભુથી નવ્ય ખમાયું. ઉઠીને વચમાં આવ્યા; હાહાં છત્રપતિ આ શું બોલો, સહુ ક્ષત્રીને લજાવ્યા; ॥ ૩ ॥ મ્હોટાનું મ્હોટું મન જોઇએ ગંભીરતા ને મ્હોટાઈ; છોટાં વચન બોલવાથી, દેખાય છે છોટાઈ ॥૪॥ આવું બોલવું તમને નઘટે નીચેનીચું વેણ બોલે: તાબાના ક્ષત્રીના માત પીતા છો, એ તમ પ્રજા તોલે ॥૫॥ હવે ક્ષમા કરી આસન બેસો, ઠબકો દેશે ગુરૂ દરોણ; દુરીયોધન કહે ઓ ભરવાડા, તું મને કહેનાર કોણ ॥૬॥ તું ભરવાડો તું પીંડારો, ગાયો તણો ચારનારો, છાશ પીને મ્હોટો થયેલો, મામા માસી મારનારો ॥૭॥ બ્રાહ્મણનું અન માગી ખાનારો કેમ મ્હારા સામું બોલે; કોણ મને તુ શીખ દેનારો શું તુંને મુજ તોલે ॥૮॥ કૃષ્ણ કહે હું નથી તમ તોલે; ઠીક મ્હારિ વાતો વરણી, તુજ તોલે કયાંથી આવું તારી, મા આખલાને પરણી ॥૯॥ ક્ષત્રીને ત્યાં અવતર્યો છે, તેમાં શું મ્હોટાઇ લાવે; પણ પહેલો પીતા આખલો તે, તેના અસર આવે ॥૧॥ ભેગ વીના ઉંચ કુળનાની, બુદ્ધી આવિનવ ચ.લે;

આખલાની જાત અવળી હોય, જ્યાંને ત્યાંશીંગડાં ઘાલે ॥ ૧૧॥પ્રભુ કહે સમજો બહુ સભા, નંદિનો થયેલો ભેગ; તેથી તેની બુદ્ધી જુદી છે, હાંડીયા જેવો વેધ ॥૧૨॥ આ દ્રષ્ટાંતથી સીધાન્ત લેવું, શ્રોતાયે રાખવી સુદ્ધી; ઉંચ હોય પણ ભેળ થાય વણ નચ્ય બને નીચ બુદ્ધી ॥૧૩॥ નીચ બુદ્ધી વણ નીચું ન બોલે,નીચાં કૃત્ય ન કરે;આખલહસ્ત મેળાપ જ કીધો એટલામાં ગુણ ફરે ॥૧૪॥ ઉંચ હોયે પણ નીચી વાણી, તેથી જાણવો નીચ;નીચાને ન હોય શીંગડાં પણ, બુદ્ધીનો કાદવકીચ ॥૧૫॥ જે જન હોય ખોટા તેને; ખરૂં કહે ખારલાગે; ખરાજનને ખોટું કહેકાળ જડામાં વાગે ॥૧૬॥ એછે રીતી અનાદિની, મ્હોટાજને કેહેણ કીધું; પ્રભુએ સેજ કહ્યું તેમાં; દુષ્ટે ઘણું ખેંચી લીધું ॥૧૭॥ સેજશીબામણેની ચ જાતી, ખોટું ખેંચી લેશીશ; બોધમાં કટુ વચનસુણતાં,નીચાને પ્રગટે રિસ ॥૧૮॥ નીચ ઊંચ જાણવોતે ઉપરથી; પ્રભુએકહ્યું એમ, દુરિયોધન કહે જુઓ માંમા,આતો બોલે જેમતેમ ॥૧૯॥ કર્ણ કહેબોલીનેબોલાવ્યા તેં બહુ માંડયાંછેચેન; મામો કહે તારીમાખતરાઈ, ખતરાઇ મ્હારીબેન ॥૨૦॥ એટલે દુરીયોધન એમ બોલ્યો, શામ સમાવો તાપ; મેં કાંઇતમોને નથી કહ્યું, આસન બેસો આપ ॥ ૨૧ ॥ પ્રભુ કહે તુજ તાબાના તે સાંભળીરહ્યા કાન; પણ પારકે ઘેર નહી કેવાયે, શું કરવુંછે તોફાન॥૨૨॥ દુષ્ટ કહે માહારે કંઇ નથી કરવું, જાઓ જુગજીવન; એમ કહી આસનપર ગયો; તવ ગયા દેવકી તન ॥૨૩॥ સકળ સભા થઇ બહુ રાજી પ્રભુએ કહ્યું ઠીક; અન્યાય ભરેલો જેમતે બોલે, નથીકેકોની બીક ॥૨૪॥ કાળું મોઢું લઇ આસન બેઠો, દુષ્ટ દુરીયોધન; પછી મામાનીનેકર્ણનો પ્રત્યે, બોલ્યો દુષ્ટ વચન ॥૨૫॥ કહો આપણે કેમ કરવું, બહુ બોલેલુ નડશે; મામો કહે બોલ્યા પરમાણે, સ્થંભેતો ચઢવુ પડશે ॥ ૨૬ ॥ દુરીયોધન કહે માંછલું ઉંચું, ત્રાજવામાં ઉપાડી; ચડતાં પડુને મરૂ, તો કોણ ભોગવે ગાદી ॥ ૨૭ ॥ મામો કહે શું માંછલું જુએ, ત્રાજવાશું જુએ સાર; જો જરૂખામાં કન્યા બેઠી, વીજળીનો ચમકાર ॥૨૮॥ તવ પાપીએ કન્યા નીરખી હરખ ચમક થાય; ઓરે માંમા હાવી કન્યા નથી ત્રીલોકમાંય ॥૨૯॥ સ્થંભે ચઢું મચ્છવેધ કરૂં, ભાયગ મારૂં ભળીયું; સફળ જનમ થાશે મહારો, રત્ન હું રંકને મળીયું ॥૩૦॥ એના હાથનો મારા હાથની, સાથે મેળાપ થાશે; પરણતાં એના હાથ કેરો, કંસાર આ મહો ખાશે ॥૩૧॥ બહુ પલકાયો મન મલકાયો, ગાજીને વદ્યો વચન,

આવ્ય માહારી કને જવાબ દેવા, પંચાળના રાજન ॥૩૨॥ દ્રૂપતકહેગોર મ્હારાજા, બોલાવે મ્હોટા રાય; દ્રૌણિક કહે આવું છું જોડે, જવાબદેવા ત્યાંય ॥ ૩૩ ॥ એમ કહીને બેઉ જણ ચાલ્યા; આવીને ઉભા સાથ; દ્રૂપત ધરૂજતો નિચું ઘાલી, જોડી રહયો છે હાથ. ॥૩૪॥છત્રપતી કહેગોર મ્હારાજા, ઉઠું હું સર્વનો ધણિ, મચ્છવેધ કરિએ કન્યા વરીએ, પરઠો પહેરામણી. ॥૩૫॥ ગોરે કહ્યું પાણી પહેલાં, મોજડાં શીદ ઊતારે, કામકરીને ઘરગામ સઉ લે, કાંઇ ન ખપે અમારે ॥૩૬॥ દુર્યોધન કહે જાઓ ઠેકાણે, હવે નથી કાંઇ વાર;એટલે દ્રૂપતને ગોર ગયા, બોલ્યો અંધકુમાર ॥૩૭॥ ઓ મામા ચઢતાં કદી પડુ, તે થાયછે મનસુબા; તમે ને કરણ ઝીલી લેવા, જળ કુંડે રહેજો ઉભા. ॥ ૩૨ ॥ કરણ સુકનમાં તો શબ્દ છે આગળ તારો, આવાં આવાં વચન બોલી કરે ફજેતા અમારા ॥૩૯॥ હ્યો ત્યારે ઉઠુછું સભામાં; બોલીયો છત્રપતી; પણ માંમા રૂપાળી કન્યા સામું જોતી નથી. ॥૪૦॥ મ્હારા સામુ કેમ ન જુએ કોઇ સાથે કેવરાવો; છેવટ છુટકો મુજ વિના નથી, માટે સામુ જોવરાવો. ॥૫૧॥ માંમો કહેએવું કેવરાવ્યે, ગણાઇએ ગુમાર;દુર્યોધન કહે પરણ્યા પછી ખાવાનીમ્હારો માર ॥૪૨॥ મામો કહે પછી ચાહ્ય તે કરજે, તવ ઉઠયો અભીમાની, કન્યા સામું જોયા કરે પણ, કન્યા, તો જુએ શાની ॥ ૪૩ ॥ એટલે ધરૂપતીનિ દાસીઓએ, ધરૂપતીને કહ્યું એમ; અરે બાઇ છત્રપતી ઉઠયા, સામુ ન જુઓ કેમ ॥૪૪॥ એટલે ક્રોધ કરીને બોલિ, દાસી પ્રત્યે ધરૂપતી; અભીમાનિ એ અહંકારી, મારા લાયક નથી. ॥ ૪૫ ॥ દાસી કહે ગમે તેવો પણ, એને ઘેર જવાનું; ધરૂપતી કહે એ પીટયાથી, કામ નથી થવાનું ॥૪૬॥ દાસી કહેકે જોઇએ છીયે, કોનું સાચુ વચન; એવે આવ્યો જળ કુંડાળે, દુષ્ટ દુર્યોધન. ॥ ૪૭ ॥ વલણ ॥ જળ કુંડાળે આવીયો દુષ્ટજ દુરીયોધન; ચાળા ચટકા બહુ કરે, વલ્લભ વદે વચન.

કડવું ૧૮ રાગ ધનાસરીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય, વિસ્તારી તુજને સંભળાવું આદ્ય પરવ મહીમાય ॥ ૧ ॥ ભરી સભામાં જળ કુંડાળે ઉભો દુરીયોધન;કન્યાના સામુ જોઇ રહયો છે,લુબ્ધ થયું છે મના॥૨॥ એમસર્વસભા કકળેલિ, દુષ્ટને પાતક નડજો, પુન્ય સર્વનું આડેઆવી;અધવચ પાપી પડજો. ॥ ૩ ॥ પડેલા ચારે નિચું ઘાલ્યું, તે મનમાં એમ ધા-

.રે, સ્થંભે ચઢતાં પાપી પડીને, હાથમાં આવે કયારે ॥ ૪ ॥ એરે વ્રકોદર ધરમ પ્રત્યે, બોલ્યો અહંકાર નડજો, તમારો દુરીયોધન ભાઇ, ચઢતાં હેઠો પડજો ॥ ૫ ॥ ધર્મ કહે એ મુંઢમતીના, એ શું બોલ્યો વચન; એ પડે તેમાં આબરૂ ઘટે, આપણુને લંછન ॥૬॥ એમ કહીને છાનો રાખ્યો, દુષ્ટ થયો તવ સ્વચ્છ; ભરી સભામાં વસ્ત્ર ઉતાર્યાં; ભીડાવિલીધો કચ્છ ॥ ૭॥ પગમાં તોડા માથે અંબોડા; જુએ શકળ સભાય; જોઇ જોઇ સહુ મસ્કરીઓ કરે મોઢે નવ કહેવાય ॥૮॥ રહયોછે અક્કડ દીશેછે ફક્કડ, દંત વળી હોઠ કરડે; મનડું રીસે દાડયો પીસે, મુછોના શોભા મરડે ॥૯॥ ચાળો ચટકો જરીનો પટકો, લેઇને કમ્મર બાંધે; બાણુનો ભાથો અને ધનુષ તે, ભેરવ્યાં ડાબી ખાંધે ॥૧૦॥ મુખવાસ ચાવે સહુને બતાવે, શું કેછે પચકારી; વારે વારે જુએ કન્યા સામું આંખ્યો ઘણી મચકારે ॥૧૧॥ એમ કુલક્ષણી કરતો ચાળા, અભીમાની સરવથી; સભાને નમવાનું ઘેર ગયું કોઇ સામુ એ જોતો નથી ॥ ૧૨ ॥ કોને ન નમતો કોને ન ગમતો, ભમતો કન્યામાં લક્ષ; પછી પાટીયાં ઉપર ચાલ્યો ચતુરા સામા ચક્ષ ॥૧૩॥ ચાલે લટકમાં વરવા કટકમાં, કરવા ધાર્યું કામ; પાટીયે થૈનેથંભે આવ્યો થંભને કરી સલામ ॥ ૧૪ ॥ ચઢું કે ન ચઢું ભય ભાસેછે, જુએ છે સઘળો સાથ; જેહ થનાર હશે તે થાશે થંભે ભીડાવી બાથ ॥ ૧૫ ॥ પછી પગ દીધો થંભને કે શેવકોએ શું કીધું; આડું પાટીયું મુકયું હતું તે ખરખર ખેંચી લીધું ॥ ૧૬ ॥ પાટીયું લેતામાં પુરણ પાપી; ચેતી ગયો ચડી ચોટ, મચ્છવેધ કરૂં રૂપારી વરૂં, કહીને મેલી દોટ ॥ ૧૭ ॥ દડબડ દોડયો વાયુ વેગે, જાય છે જોર ઝપાટે, જરા ન ડરતો છલંગ ભરતો, ચઢે છે સુર સપાટે ॥ ૧૮ ॥ બહુજ બળથી ચાલે છે કળથી, કાયા થકી નવ કાંપે, ઠેકડા મારે કુદે વધારે, વાંદર પેરે ટાંપે ॥ ૧૯ ॥ નેત્ર ન હેકે ચરણ મુકે, જાણે ન આવે જોર; કેવી રીતે ચાલ્યો જેવી પતંગ માગે દોર ॥ ૨૦ ॥ વાયુને વેગે સુસરો ચાલ્યો, સર્વ સભા વીસ્મે થાય; આવી રીતે કોઇ ન્હોતું ચડીયું સર્વથી સવાયો જાય ॥ ૨૧ ॥ ગમે એટલું આપણ બધા, બોલીયે એનું ખોટું; તે બોલ્યું મ્હોડામાં પેસે, મ્હોટાનું ભાયગ મોહોટું ॥ ૨૨ ॥ એના ભવિશની એ કન્યા છે, તે ટકી આટલી વાર; ભાગ્ય વિના ભામની લેવા ગયા, ચડીને પડીયા ચાર ॥ ૨૩ ॥ મછવેધ કરશે કન્યા વરશે, એમ હોંકારો થયો; જોત જોતામાં અભીમાની, પોણા છ ગાઉ ગયો ॥ ૨૪ ॥ ઓ ગયો સહુ કેવા લાગ્યું, બોલવું સહુનું નકામું, એટલામાં

અંતરયામીયે જોયું દુષ્ટના સામું. ॥૨૪॥ જાણ્યું કે આતો જઇ પોચ્યો નિશ્ચે મચ્છવેધ કરશે; મ્હારૂં ધાર્યું માહારા મનમાં રહેશે, પાન્ડવ પાછા ફરશે ॥ ૨૬ ॥ એવું જાણી પુરૂષ પુરાણ, કપટી કૃષ્ણે કીધું; ઉંચો બરોબર જવા દેઇ, બળ હરીને લીધું ॥ ૨૭ ॥ શરીરમાંથી શક્તિ ગઇ કે શ્વાસ ઘણેરો ચડીયે.; આકુળ વ્યાકુળ જીવજ થયો; થંભને બ્હાજી પડીઓ ॥ ૨૮ ॥ જીલજો માંમા જીલજો મામા પુર્ણ મળ્યાં છે પાપ; ઉંચેથી પોકાર કરે કોણ સાંભળે એનો બાપ ॥ ૨૯ ॥ પોણા છ ગાઉ ઉંચો વાયુ, વ્હાયો મેરસમેર; તેમ લાગ્યો ઘણો ગભરાવા, ચઢી ગયા બહુ ફેર ॥ ૩૦ ॥ અરેરે હુંતો પડવાનો, મરવાનો આજ હોણ; મ્હારો પૈશો પુંજી ગ્હારી, ગાદી ભોગવશે કોણ ॥ ૩૧ ॥ રૂપાળી કન્યા દેખીને લોભાઈ બુદ્ધિ મારી, એ કન્યા તેં ગજબ કીધો સઉના જીવ લેનારી, ॥ ૩૨ ॥ જીવતો મુને ઉતરવા દે લાગુ તુજને પાય; મારે તને નથી પરણવું તુંતો મારી માય ॥ ૩૩ ॥ એ રીતે ટળવળવા લાગ્યો, કાયા થરથર ધ્રુજે; ઉંચુને નીચું જુએ તો આભ અવની નવ સુજે ॥ ૩૪ ॥ પરસેવાના જેભ વછુટયા શરીર શીતળ થાય; રૂંવાડે રૂંવાડા થઇ ગયા ઉભાં લીલું પીળું દેખાય ॥ ૩૫ ॥ આંખે અંધારાં આવવા લાગ્યાં, ઉલટી થઇ અપાર; નસો નરમ થઇ ગય કે ભુજ છુટયા તે વાર ॥ ૩૬ ॥ થંભથી વછુટી ગયો પાપી, જેવાં વચન એ ભાંખ્યો; તેવા કૃળદેવાપ્રભુએ ઉંધો કરીને નાખ્યો ॥ ૩૭ ॥ ઉંધો પડીયો થાંભલો નડીયો, વાગ્યો તે લેલાટ ફુટયું; તેવાજ તમ્મર ચઢી ગયાને રૂધીર ઝાઝું છુટયું ॥૩૮॥ જળ હેલકારે ઉપર આવ્યો શેવકે કાઢયો બ્હાર, ઝોલા દઇને પાણી પીધેલું ઓકાવ્યું તેણીવાર ॥ ૨૯ ॥ સકળસભા ખડખડ હશી કોપ પ્રભુએ કીધો; એટલે દ્રૌણિક ગોર આવ્યા, મુગટ ત્યાં લેઇ લીધો ॥૩૯॥ શકુની મામો આવ્યો સભામાં કરે અતી ઉચાટ; અગ્ની લાવી શેક કરીને, પાટો બાંધ્યો લેલાટ ॥ ૪૦ ॥ દ્રૌણીક કહે ઉઘાડે માથે બેશો કાષ્ટ આસન, એટલે દ્રૌણીક પ્રત્યે બોલ્યો, ધ્રત્રાષ્ટરને તન ॥ ૪૩ ॥ મ્હારાજા અમે નહિ જેવા તેવા; સર્વ તણો સરદાર, ચાર બેઠા પણ હું કેમ બેસું બોલતાં કરો વિચાર ॥ ૪૨ ॥ દ્રૌણીક કહે ધીક્કાર તુને થયું નહીં આ કાજ; ઉંચુ જોઇને શું બોલે છે નથી આવતી લાજ ॥ ૪૩ ॥ પહેલી બહુ ફુલાશ મારિ, સઉને કર્યાં તીછકાર, તાત તણું તેં નામ બોળ્યું ઓ અંધના કુંવાર ॥ ૪૪ ॥ મામો કહે શીદ તકરાર કરે, વીચાર કરી લે હૈએ; એવું જાણજે ઉઘાડે માથે; ઘરમાંજ બેઠા છૈએ, ॥૪૫॥ દુષ્ટે કહ્યુ બરોબર માંમા શાનું પ્રયોજન ખોયું; ચાર ચઢીને પ-

ડેલા હતા, તેમણે ઉંચુ જોયું ॥ ૪૯ ॥ અંધ તણો સુત બેસવા ગયો, કાષ્ટ તણે આસન, ચાર જણાએ વચમા બેસાડયા પધારો દુરીઓધન ॥ ૪૭ ॥ તવ ચારેની વચમાં બેઠો, બોલીયો જરાસન, કેમ પેહેલી દીધી સર્વને આળો, એ આખલાના તન ॥ ૪૮ ॥ શલ્લ કહે કે એ દરજોધન; ઘરમાં મચ્છવેધ કરજે; તારી મા છે વર વાળી, તેને જઇને વરજે ॥ ૪૯ ॥ દુરીયોધન કહે ચાહ્ય તેમ બોલો, ધારેલું કામ કરશું; રૂપાળી કન્યા કયાં છે જવાની, અમેજ એને વરશું ॥ ૫૦ ॥ એમ માંહોમાંહે ટંટો ચાલ્યો, જુએ ક્ષત્રી સંતાન, શકુનીને દ્રોણીક આવ્યા કરી મયા સમાધાન ॥ ૫૧ ॥ સકળ સભા બેશી રહી છે, ઉભું થતું નથી કોય; દુષ્ટનો પ્રધાન કરણ રાજા છેવટે ઉભો હોય ॥ ૫૨ ॥ એટલામાં વ્રકોદર બોલ્યો સાંભળો ધરમ રાય; તમારા ભાઇએ અજવાળ્યું, ભરી સભાની માંહ્ય ॥ ૫૩ ॥ વળણ ॥ અજવાળ્યું ભરી સભા મહી, એવે ઉઠયો કર્ણ; કામ તેથી થાશે નહી, એ પણ ઢળશે ધર્ણ.

કડવું ૧૮ રાગ મારૂની ચોપાઈ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળ જનમેજે રાજન; બોલ્યા ધરમ સાંભળ વીર, બેશી રહે થઇને સ્થીર ॥ ૧ ॥ એવે કરણ સભામાં ઉઠયો, એનો વાંકો દીવસ રૂઠયો; એને સકળ સભા ભાળે, જઇ ઉભો એ જળ કુંડાળે ॥૨॥ દીઠો દુરીયોધન ભુપાળે, એને પડી પેટમાં ફાળ; આતો કરણ મચ્છવેધ કરશે, એતો રૂપાળી કન્યા વરશે ॥ ૩ ॥ હું તો વરરાય પાછો જાવું, વરે જાનૈયો ખોટો દેખાવુ; એવું સમજીને બોલ્યો એમ, કહો કરણ ઉઠયા કેમ ॥ ૪ ॥ બોલ્યો કરણ ખોવાઇ લાજ, કરૂ મચ્છવેધન આજ ॥૫॥ જાન લાવ્યાને પાછા ફરીયે, તેથી વિશ્વમાં લાજી મરિયે, સુણી છત્રપતી બોલ્યો વાત, તમે બેસી રહો મુજ ભ્રાત ॥૬॥ જાવાદો લાજ છો જાય મારી, જોવું કોણ વરે છે નારી; કહી માંમાને બોલાવ્યો, તવ શકુનિ ઉઠીને આવ્યો ॥ ૭ ॥ બોલ્યો દુરીયોધન મુખ એવું, ઉઠયો કરણ તે દીસે કેવું; વરે જાનૈયાને વર રહે, તેથી જગત કેવું કહે ॥ ૮ ॥ માટે સાભળો કરણ વીર, તમે બેશી રહો રણધીર; કદી કામ કરવા હોય મન, તો તો પાળો મહારૂં વચન. ॥ ૯ ॥ થંભે ચઢી કરો કામ તમો, પણ પરણીએ કન્યા અમો; બોલ્યો કરણ સાંભળો રાય, નથી વરવાની મુજ ઇચ્છાય ॥૧૦॥ કામ કરી ઉતરશું અમો, પછી પ્રેમદા પરણો તમો; એમ કહીને દીધું વચન, દીધી

આગના દુરીયોધન ॥ ૧૧ ॥ મામા કામ એનાથી થાશે, હવે એ કન્યા-ક્યાં જાશે; લોકે મશ્કરી કીધિ ભારી, પણ કન્યા થૈ મ્હારીને મ્હારી ॥૧૨॥ બોલ્યો મામો વાત મરમની, મેં તો જાણી છે તારા કરમની; બોલ્યો રાય મામા ચીત્ત ધરો, વીવા સામગ્રી ત્યાર કરો ॥ ૧૩ ॥ મામો જઇ બેઠો ઠેકાણે, વસ્ત્ર ઊતાર્યા કર્ણે તે ટાણે; થયો ભરી-સભામાં સ્વ-ચ્છ, એણે ભીડાવી લીધો કચ્છ ॥ ૧૪ ॥ લીધો બાણનો ભથો ધનુષ, ગયો પાટીયે ધરીને હુંશ; જોડયા સર્વ સભાને હાથ, પછી થંભે ભી-ડાવી બાથ ॥ ૧૫ ॥ એણે થંભે ચડવાનું મન કીધું; તત્ર દાશોએ પાટીયું લીધું; રાજા કરણ બહુ બળવાન, દોટ મુકી રવી સંતાન ॥ ૧૬ ॥ એ તો વાયુને વેગે ચડીયો, જઇ ખીલાને બાજી પડીયો, છે છ ગાઉ ખી-લોને ત્રાંસ, તેણે લટકી ખાવા લાગ્યો શ્વાસ ॥૧૭॥ તવ હરખાયો દુરિ-યોધન, માંમા ચડયો કરણ રાજન; હવે કન્યામાં વ્રત્તિ પેઠી, મામા નિશચે મ્હારે ઘેર બેઠી ॥ ૧૮ ॥ મામો કહે ન બોલીયે કશું, કામ થયા પછી શેર થશું; એવે કરણ રાયને જોઈ, આશા મુકી બેઠા સહુ કોઇ, ॥ ૧૯ ॥ એવે કૃષ્ણે વિચાર્યું એમ, હવે કરણનું કરૂં કેમ; એ છે ભક્ત અને દાતાર, એને પીડાયે નહી લગાર ॥ ૨૦ ॥ નહી પાડુ તો કામ કર-શે, દુષ્ટ દુરીયોધન કન્યા વરશે; મ્હારા પાન્ડવ પાછા જાશે, માહારી ધારણા મીથ્યા થાશે ॥ ૨૧ ॥ એમ જાણી નારદ સંભાર્યા, તેવા આવી ને ઉભા ધાર્યા; પુછયુ કૃષ્ણને નારદ રૂશી , કહો તમારી કેવી ખુશી. ॥૨૨॥ કહ્યું કૃષ્ણે કરણનેઉતારો;ધાર્યો થાય મનસુબો મ્હારો;તવ નારદજી કહે વારૂ, જુઓ જુક્તી કરી ઉતારૂં ॥ ૨૩ ॥ વળણ ॥ ઉતારૂં હું કર્ણને જોજો જુક્તી આજ; વલ્લભ વદે એમ બોલિને; ગયા નારદ મહારાજ॥

કડવું ૧૯ રાગ સોભાગ્યની દેશી

વૈશમપાયે એણિપેરે બોલ્યા, સુણુ જનમેજે રાય; વિસ્તારિ તુજને સંભળાવું;મચ્છવેધનો મહીમાય ॥૧॥ નારદ રૂશિ થાતા ખુશિ દ્રૂપતીને ધામ ગયા;તવ સતીયે બે ભુજ જોડયા; કીંકર પર કરિ દયા ॥૨॥ પધારો મ્હારાજા પધારો મ્હારાજા, મુને કરિ પાવન;એમકહીનેબેસવા માટે,કન્યા યે આપ્યું આસન ॥૩॥ તવ નારદજી આસન બેઠા, જાણે અતી ઉચ્ચા-ટ; શિશ ધુણાવે હોઠ ફફડાવે, બે ભુજ દીધા લેલાટ ॥ ૪ ॥ આંખ્યોમાં ઝરઝરિઆં લાવ્યા, ઉતારિ નાંખ્યું મુખ; દ્રૂપતી તવ પુછવા લાગી

મ્હારાજ શું દલ દુખ. ॥૫॥ આ વેળા તો હરખવું જોઇએ, તેમ છતાં શી ઉદાશી; સાચુ કહેજો સોગન મ્હારા, કેમ થયા નીરાશી ॥ ૬ ॥ નારદ કહે શું પુછે છે, તારી ચીંતા નથી તને; તારે માટે પેડિ ઉદાસી ગભરાટ થયો મને. ॥ ૭ ॥ દ્રૂપતી કહે ઓરે મ્હારાજા દલમાં ન ધરશો દુઃખ શા સારૂ મનમાં મુજવાવો કહી દો મ્હારે મુખ ॥ ૮ ॥ નારદ કહે સ્થંભે ચઢયો છે, તેની તું ન જાણે વાત; પુછી જો તારી દાશિયોને, કોણ કરણુનિ માત. ॥૯॥ નથી એના માબાપ જગમાં, કુળહીન જાતીમાં રાશિ; વળી જગતમાં લાંછન મ્હોટું એનિ જનેતા દાશિ ॥ ૧૦ ॥ ક્ષત્રીની પુત્રી દાશીના પુત્રને, પરણે તો આહાકાર; વળિ નથી રાજ્ય વંશી, કરી લે કાંઇ વીચાર. ॥ ૧૧ ॥ સહુ લોક વાતો કરવા લાગ્યું અવળી ગંગા વહેશે; નેવ તણાં નિર મોભે ચઢવાનાં, રાજ્યની કન્યા લેશે ॥૧૨॥ એવિ વાતો ચાલી છે તારી, સાંભળી કાળજુ બળીયું તેથી તુજને કહેવા આવ્યો, ભવીશ વાંકુ વળીયું. ॥૧૩॥ ઓ બાઇ વર કાંઇ મળે નહી તો, વખ ઘોળીને મરજે, પણ આવાને કાઢને પાછો, બીજો મળેતો વરજે. ॥૧૫॥ એવા વચન સાંભળી બોલી દ્રૂપતિ મુખ વચન; ઓ મ્હારાજા હેઠો ઉતારૂં, નહિ વરૂ દાશી તન. ॥ ૧૬ ॥ એમ કહિને આગના કીધી, જાવો દાશી તમે ચાર, જળકુન્ડ જઇને શંખ વગાડી ઝાહેર કરો વીચાર. ॥ ૧૭ ॥ તવ ચાર દાશી શંખ લેઇ ચાલી, ઉતારવા તે ઠામ; નારદ કહે જાવું છું હું તો ન લૈશ મ્હારૂં નામ ॥૧૭॥ એમ કહી અંતરધ્યાન થયા, સૌ સભા જુએછે ખુબી; ચાર દાશી સભામાં આવી, જળ કુંડાળે ઉભી. ॥૧૭॥ શંખ વગાડી નાદજ કીધો, સાંભળ રાજા કરણ; જોજે તું મછવેદન કરતો, ઉતર પાછો ધરણ. ॥ ૧૯ ॥ રાજની કન્યા નહી વરે તુને, તારીતો જાત છે રાપી, એક તો પ્રધાન બીજુ છે લાન્છન, તારી જનેતા દાશી ॥ ૨૦ ॥ તે માટે તને નહી વરે કન્યા, માટે કરીશ નહી કામ; કામ કરીશ તોયે પાછો જવાનો, સાંભળે છે તમામ. ॥૨૧॥ એવું કહ્યું શંખને શબ્દે સાંભળ્યું કરણે કાન; અરરર મુજને મેહેણું દીધું કીધું મ્હારૂ અપમાન ॥ ૨૨ ॥ એમજ જાણિ થંભને વળગ્યો, ક્ષણોક ક્રોધે ભરિયો; ભરી સભામાં લાજ લીધિ, ખરખર નીચે ઉતરીયો ॥ ૨૩ ॥ દાશી શંખ વગડીને નાઠી, જતી રહી મહેલમાંય; કરણ ઉતરી ધરણ આવ્યો મોઢું ઉતરીયું ત્યાંય. ॥ ૨૪ ॥ દુરીયોધન કહે કરણ વિરા, કન્યાયે લીધી લાજ; વરવાનિ મેં આશા રાખાતી પણ જઇશ પાછો આજ. ॥ ૨૫ ॥ કરણ કહે હવેજો ચરચા, જોઉંજો કોણ કામ કરે, કેની માયે સુઠ ખાધી છે, મ્હેણું

દેનારીને વરે ॥ ૨૬ ॥ હવે કરૂ અન્યા લેઉં એ કન્યા, રીસ ઘણી છે મન; આમને અવની એક થશે પણ, પરણાવિ લૈ જાઉં તને ॥ ૨૭ ॥ ધીરજ ધરજે નીશ્ચય કરજે, જાણજે કન્યા તારી; દુરીયોધન કહે સાંભળો માંમા, થઇ હવે મ્હારીને મારી ॥૨૮॥ માંમે કહ્યું કે કરણ બોલ્યો, તેમાં ન રાખીશ વ્હેમ;દુરીયોધન કહે કોક કામ કરશે, ત્યારે કરીશું કેમ ॥૨૯॥ કરણ કહે કોક ચઢીને, કામ કરે ભલી પેર; એટલે તેને ઉતરતામાં, એક બાણે મારૂ ઠેર ॥૩૦॥ કન્યા કોઇને વરવા ન દેવું, તુજને શી ચીંતા પેઠી; છત્રપતી કહે સંદેહ ટળીયો, હવે મારે ઘેર બેઠી ॥૩૧॥ પછી સૌ સભા બેશી રહીને, ઉભુ થતુ નથી કોય; દ્રુપત રાજા ઘણો ગભરાયો; હવે વલે શી હોય ॥ ૩૨ ॥ કામ થતાં કન્યાયે કહેર કીધો, ક્રોધે ભરાયો કરણ, વીવેક વિવા નથી થવાનો, થાશે કન્યાનું હરણ ॥ ૩૫ ॥ તે જોવું પડશે માહરી આંખે, તેથી ભલુ મ્હારે મરવું; ઘેર જઇને વીખજ પીવું, માહરે જીવિ શું કરવું ॥ ૩૪ ॥ વળી જાણ્યું કે કોઇ ઉઠે છે, જોવા લાગ્યો ચોપાસ પણ સભામાંથી કોઇ ન ઉઠયું, પુરણ પડીયો ત્રાસ; ॥૩૫॥ દ્રૂપતે કહ્યું દ્રોણીકજીને, જઇ આવું જરા ઘેર; એમ કહીને ત્યાંથી નીકળીયો, ધારી મરણની પેર ॥૩૬॥ વળણ॥ મરવું ધાર્યું મન થકી સાંભળજે તું રાય; વ્યાસ વલ્લભ કથા કહે, સભામાં શું થાય.

કડવું ૨૦ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છાવેધન મહિમાય ॥૧॥ સ્વયંવરમાં વાતો ચાલી, કોણ ઉઠયું કામ કરવા; તેથી દ્રૂપત ઘણો ગભરાયો,ઘેર ગયો એ મરવા ॥૨॥ અરેરે આપઘાત એ કરશે, રહી રૂપાળી ક્ષત્રાણિ; બીચારાયે ખરચ કર્યો તે સર્વ થયો ધુળધાણી ॥૩॥ એવામાં બળભદ્રજી બોલ્યા, સાંભળો શામશરીર; દ્રૂપતનું ધાર્યું ધુળ મળીયું, અરે માહારા વિર ॥૪॥ માટે મુજને દયા આવેછે, કહેતો ઉભો થાવું; મચ્છવેધન કરવાને માટે, સભામાં પાટીયે જાવું ॥ ૫ ॥ તવ પ્રભુએ એમ વિચાર્યું, તરછટ કથલે ઘાટ; જેટલા ચડયા તેટલા પડયા, પાંચ પાંડવને માટ ॥ ૬ ॥ વળી પાછા મોહોટાભાઇ ઉઠે, એમ જાણી બોલ્યા મર્મ;હું ન્હાનોને તમે મોહોટા, કેમ ન રાખો શમ ॥૭॥ ઘડપણમાં શું ગતી ગઇ તે, થઇ વરવા ઇચ્છાય;એવાં પ્રભુનાં વચન સુણી, બળદેવજી શરમાય ॥૮॥ હળધારી કહે અરે

વીરા, નથી કન્યાપર પ્રેમ; દ્રૂપતનું થાય છે ધુળધાણિ, દયા આવે છે એમ. ॥ ૯ ॥ આ વેળા કુન્તા ફોકનો, હોય કોઇ કુંઆર; તો તો સવામણ સોનાની મચ્છા, ટકે ન આટલી વાર. ॥૧૦॥ કૃષ્ણ કહે કુન્તા કુંવરનું, કષ્ટ તમે શું કાપો, પાંચમાનો એક દેખાડુ તો, તેને તમે શું આપો. ॥ ૧૧ ॥ બળદેવ કહે બતાવો બંધુ, બરોબર ઓળખી લેવું, તો તો આજ લગીનુ સુક્રીત, તેને અરપી દેવું ॥ ૧૨ ॥ વિઠ્ઠલ કહે વચન આપો બળદેવ વચને ચડીયા; અંતરયામી વચન લેઇને ખડખડ હસી પડીયા ॥ ૧૩ ॥ પાન્ડવ શાના વચન શાનું, મશ્કરી કરશે કોય; ત્રણ ત્રણ વરશો એમને થયાં પાન્ડવ તે કયાંથી હોય ॥૧૪॥ તવ બળદેવને ક્રોધ વાપ્યો. કેમ હસી કાઢે તું તો; મારી મશ્કરી તેં કરી શું તારા જેવડો હું તો ॥ ૧૫ ॥ તવ પ્રભુ કાંઇ બોલ્યા નહીને, ઉઠી ગયા તે વાર, રાજ્ય સભામાં સંચરિયાએ, પોતે જુગદાધાર. ॥૧૬॥ ભીષ્મ વિદુર ને દ્રોણ બેઠા, ચોથા કીરપાચાર, હસ્તે મોઢે આવીયા ત્યાં પોતે દેવ મોરાર. ॥ ૧૭ ॥ તવ બોલાવ્યા ભીષ્મ પીતાયે, પધારો પુરૂશ પુરાણી જુઓ બીચારા દ્રૂપતકેરૂં ખરચ્યુ થયું ધુળધાણી. ॥ ૧૮ ॥ દુરીયોધન પડયો ચઢીને બોલ્યું અમારૂં નામ, અત્કારે અમારા પાંન્ડવ હોય તો, તરત કર્યું હોય કામ ॥ ૧૯ ॥ અંગારો રહ્યા હીરા હડતાયા, ત્યાં શો અમારો ઉપાય, એટલે સત્ય પુરૂશોના પ્રત્યે બોલ્યા યાદવ રાય ॥ ૨૦ ॥ પાન્ડવના તમે વખાણ કીધાં, શું તેમનું કષ્ટ કાપો; પાંચમાનો કદી એક બતાવું, તેને તમે શું આપો ॥ ૨૧ ॥ તવ ચારે સતિયા એમ બોલ્યા, બતાવો ઓળખી લૈયે; અમારા સુક્રીત આજ સુધિનાં, તેને અરપી દૈયે ॥૨૨॥ વનમાળી કહે વચન આપો, તવ દીધાં વચન; એટલે ખડખડ હશી પડયા, પોતે જુગજીવન. ॥ ૨૩ ॥ ભીશ્મ પીતા કહે કેમ હસોછો હસવું આવ્યું શેમાંથી; પ્રભુ કહે તમે વચન દીધા, પાંડવ તે હોય કયાંથી. ॥ ૨૪ ॥ ભીશ્મ પીતા કહે સાબાશ તમને, ઓરે દેવાધી દેવ; વ્રદ્ધ થયા પણ મશ્કરીની, ન ગઇ તમારી ટેવ ॥ ૨૫ ॥ ગોવીંદ કહે ગમ્મત ઘડી, કહી પ્રભુ સંચરિયા; જઇ પોતાને આસન બેઠા, વચન પોતે વરીયા ॥ ૨૬ ॥ ભક્તને માટે સુંદરજીને, ક્ષણીક ચીંતાય; આગળથી ફેરવી કરી મુકી, ભકતીને વશ જગરાય. ॥ ૨૭ ॥ એવે દ્રૂપત ઘેર ગયોને, સંચર્યો સાતમે માળ; વિશનો પ્યાલો ઘોળીને ભરીયો, વ્યાસજી ઉપર કાળ ॥૨૮॥ ચોધારે આંસુ ચક્ષુમાં ચાલે, કરે અતી પરીતાપ; વેદમ વ્યાસજી હું તો મરૂ તો તમારે માથે પાપ. ॥ ૨૯ ॥ એમ કહીને પ્યાલો પોતે, મોઢે માંડયો જે વારે; વેદમ વ્યાસજી આવીને

ઉભા, પાડયો પ્યાલો તે વારે ॥ ૩૦ ॥ તમાચો મારી ઢોળી નાંખી, સુખ વધા વચન; શા શારૂ આપઘાત કરે છે, ઓરે મુરખ જન ॥ ૩૧ ॥ દ્રુપત કહે ઓરે મ્હારાજા, તમે તો શત્રૂ માહારા, જગતમાં વગોણું કરાવ્યુ, બતાવ્યા ઉપાય સારા ॥ ૩૨ ॥ કહેણી કરાવી વિશ્વમાં માથે, પઈસામાં મુકી પુળી, એક રૂપાળી દીકરી સારૂ શૌને ચઢાવ્યા શુળી. ॥ ૩૩ ॥ એવું લાંછન માથે આવ્યુ, હવે જીવી શું કરૂં; તમારા કહેવા પ્રમાણે કર્યું તે, વિષ ઘોળીને મરૂં ॥ ૩૪ ॥ તમોએ માઠી મતી મને દીધી, કામ કોથી નવ થયું, પાંચ પડયા ને છઠો ઉતરીયો, માંછલું અદ્ધર રહ્યું ॥ ૩૫ ॥ વળતી વેદમ વ્યાસજી બોલ્યા શું ગભરાયો છેક; તારી પુત્રીના લાયક ન્હોતો, એમાંનો વર એક ॥ ૩૬ ॥ દ્રુપત કહે પુત્રીના લાયક કેમ જણાતો નથી; વ્યાસ કહે આવ્યો છે સભામાં, કામ ઉપર નહી મતી ॥ ૩૭ ॥ કન્યાની એને નથી ઇચ્છા, નહી જસ લેવા નો પ્રેમ દ્રુપત કહે પ્રેમ વીનાને, ઉઠાડું કરી કેમ ॥ ૩૮ ॥ વ્યાસજી કહે જા તું સભામાં, ગોરને લૈ પરવરજે; રાજા રૂશી જાદવ લોકો, ત્રણે સભામાં ફરજે ॥ ૩૯ ॥ હાથ જોડીને સ્તુતી કરજે, ધરજે પુરણ પ્રેમ; ઉઘાડે છોગે કહેજે સભામાં, જેમ તને કહું તેમ ॥ ૪૦ ॥ કહીએ રૂપ રંગનું કામ નથી, ક્ષત્રી જોઇએ આપ; જાત છુપાવી બેશી રહેતો બ્રહ્મ-હત્યાનું પાપ ॥ ૪૧ ॥ એટલે ઉઠશે પાપના ભયથી, ચલાશે એની હામ; તેનામાં રૂપ રંગ નહી હોયે, પણ તે કરશે કામ ॥ ૪૨ ॥ દ્રુપત કહે વારૂ મહારાજા, પાળું છું તમારી વાણ; તેમ છતાં કામ નહી બનેતો, કાઢીશ માહારો પ્રાણ ॥ ૪૩ ॥ એમ કહીને રાજા ઉઠયો, વ્યાસજી થયા વીદાય; દ્રુપત રાજા આંસુ લુછીને, ચાલી આવ્યો સભામાંય ॥ ૪૪ ॥ દ્રૌણીકને કહ્યું ઓરે મહારાજા, ચાલો તમે મુજ સાથ; એમ કહી સાથે લઈ ગયો, જાદવમાં જોડયા હાથ ॥ ૪૫ ॥ વળણ ॥ પ્રથમ ગયો જાદવ મહી, છે દ્રૌ-ણીક ગોરસાથ, વ્યાસ વલ્લભ કહે કરગરે; સહુને જોડી હાથ.

કડવું ૨૧ રાગ ઝુલણાની ચાલ.

અરે કોઇ ઉઠો ઉઠો રાય, મચ્છા વીંધી વરો કન્યાય; અરે મછ વીંધી વરો કન્યાય; હું તો કહું છું લાગી પાય. ટેક. જાદવ સભામાં દ્રુ-પત કહે છે, કોઇ કરો માહારૂ કામ; નહી તો મહારી મશ્કરી થાશે, જાશે ક્ષત્રીનું નામ. અરે કોઇ ઉઠો. ॥ ૧ ॥ રૂપ રંગનું કામ નથી ને, ક્ષત્રી જો-ઇએ આપ; જાત છુપાવી બેશી રહે તેને, બ્રહ્મ હત્યાનું પાપ. અરે. ॥૨॥

સર્વ જાદવ તવ પડયા વીચારમાં, દ્રુપત દેછે પહાણુ,જાત છુપાવીને બે ઠેલો, છે આપણામાં કોણ. અરે ॥૩॥ જદુ કુળમાંથી કોઇ ન ઉઠયું,રાજા ઘણો ગભરાયો; આક્રંદ કરતો આંસુ ભરતો, રાજ્ય સભામાં જાયઅરે. ॥૪॥ તવ દુરિયોધને મામાને તેડયો, જુઓ ગોરને લાવ્યો;ઘેર જઇવી- ચારી માહારો, વીવા કરવા આવ્યો. અરે ॥ ૫ ॥ તવ દ્રુપત કહે રૂપ નવ જોઇએ, ક્ષત્રી જોઇએ આપ; જાણીજોઇને બેશીરહેતેને, બ્રહ્મહત્યા નું પાપ અરે ॥ ૬ ॥ દુરિયોધન કહે જુઓ માંમા, મુરખો દેછે પાપ; જાત છુપાવિને બેઠેલો કીયો છે એનો બાપ. અરે ॥ ૭ ॥ મામો કહે છે ફાંફાં મારે, મનમાં નીશ્ચે મને, છેવટ એને આવવુ પડશે, કન્યા લેઇ તુજ કને અરે ॥ ૮ ॥ રાજ્ય સભામાંથી કોઇ ન ઉઠયું, દ્રુપત અતી અકળાય; આક્રંદ કરતો ને કરગરતો, બ્રહ્મ સભામાં જાય અરે ॥ ૯ ॥ ત્યાં લાગ્યો ફરવાને કરગરવા; સહુ સભા જોઇ રહે છે; હાથ જોડીને નમ્ર તા પુર્વક; કેવું સભાને કેહે છે. અરે ॥ ૧૦ ॥ રૂપરંગનું કામ નથી મ્હારે; ક્ષત્રી જોઇએ આપ, જાણી જોઇ જાત છુપાવિ ન ઉઠે, તેને બ્રહ્મ હત્યાનું પાપ. અરે ॥ ૧૧ ॥ તવ ધરમ કહે અરજુન વીરા વિચાર કરો દલ સાથે, જાત છપાવી આપણે બેઠા, પાપ આપણે માથે અરે ॥ ૧૨ ॥ ભીમ કહે સાચું છે વિરા, કહોતો દઇવત દાખું; નહી ચડવું પડવું કૈં કરવું, થંભ ઉપાડી નાંખુ; અરે ॥૧૩॥ ધર્મ કહે તમે બેઠા બેઠા, ગુણ ગોવિંદના ગાવો; અરજુન વિરા કુળના હીરા, ઉઠો ઉભા થાવો; અરે ॥૧૪॥ ભીમ કહે ભલે અરજુન ઉઠો; હું બહુ રાજી થાવું કામ કરીને નાંખજો પડતું; તમને ઝીલવા આવું. અરે ॥ ૧૫ ॥ અરજુન કહે તમે બેશી રહેતો, ઉઠુ મ્હારા વિર; ભીમસેન ભાઈ ચીંતા તમારી, રહેશે મ્હારે શરિર. અરે ॥ ૧૬ ॥ વળણુ ॥ તવ ભીમ કહે ચીંતા તજો ઓરે મ્હારા વિર; વલ્લભ વદે વાયુ તને, દીધી ધારણ ધીર.

કડવું ૨૨ રાગ સાખિની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છવેધન મહીમાય ॥૧॥ ધરમરાયની આગનાથી, ઉઠયો ઈંદ્રનો તન; મોઢે ને માથે કેશ ઉગેલા, જોઇ રહ્યા જનારા, તંગીયો કુરતુ અંગ પેહેરેલું, ફાળીયું બાંધેલું શીશ; ગારગ જોઇને સભામાં પેઠો, જપતો શ્રી જુગદીશ ॥ ૩॥ દ્રુપતરાજા લાગ્યો નીરખવા, અ

કોણ ઊભુ થાય; બ્રહ્મ સભામાં આગળ આવી, ક્રૂમને લાગ્યો પાય ॥૪॥ ઓ મહારાજા આગના આપો; સ્થંભે ચઢું હું આપ; મચ્છાવેધનું કામકરૂ તમારે પુન્ય પ્રતાપ ॥ ૫ ॥ તવ ક્રૂમરૂશી ગાભરા બન્યા, આણે તો આબરૂ લીધી; વિધારથી આગના માગે. કેવી ફજેતી કીધી ॥ ૬ ॥ વિધારથી સહુ વિસ્મય પામ્યા, આ તે શું કેહેવાય; મચ્છવેધ કરવાની આગના માગે, સાચું કે જુઠું કળાય ॥૭॥ એવે અંતરયામી ઊઠીને, આવ્યા બ્રહ્મ સભાય; એટલે એમને પુછવા ચાલ્યો, સામો ક્રૂપતરાય ॥૮॥ આમહારાજા આ કોણ ઉઠયું દિસે છે કુપાત્ર; પ્રભુ કહે કુપાત્ર એ ન્હોએ, જાણજે તારો જમાત્ર ॥ ૯ ॥ ક્રૂપતને તવ માઠું લાગ્યું, મહારાજ બોલો વીચારી; ન કહેવાનું વચન કહોછો, ઘેહેલા થયા ગીરધારી ॥૧૦॥ ડાહાપણ તમારૂં હવે મેં જાણ્યું, કઠ્ઠુ વાણિ થઇ કેવી; પ્રભુ કહે તે ખોટુ પડે તો કરીશ માહારો બનેવિ ॥ ૧૧ ॥ તવ ક્રૂપત વિચારમાં પડીયો. આ શું બોલે અવીનાશ પછી બેઉ આંગળીએ વળગી, ગયા ક્રૂમની પાસ ॥ ૧૨ ॥ આવી ક્રૂમને કહેવા લાગ્યા, કૃષ્ણે કર્યું ચરીત્ર, એ મહારાજા આગના માગે, શુ એ તમારો મીત્ર. ॥ ૧૩ ॥ એટલે ક્રૂમને જવાળા ઊઠી વિકટ વિચાર ધાર્યો મોહન સરખા મશ્કરી કરે, મુને લજવિ માર્યો ॥ ૧૪ ॥ ક્રૂમરૂશી કહે કૃષ્ણ પ્રભુજી, હું ઓળખું નહિ એને પ્રભુ કહે ઓળખો નહીતો આવિ નમ્યો છે શેને ॥ ૧૫ ॥ એવું સાંભળી અતી અકળાય, રિસ હળાહળ લાગે.ગોવિંદ કહે ન ગભરાશો, શું તમ પાસે માગે ॥ ૧૬ ॥ ક્રૂમરૂશી કહે કૈડવો કાપડી, દીવસ એનો રૂઠયો આગના માગે છે મહારી પાસે મચ્છવેધ કરવા ઊઠયો ॥ ૧૭ ॥ પ્રભુ કહે ત્યારે આગના આપો, થવાનું હશે તે થાશે થંભે ચઢશે મેહેનતપડશે તેમાં તમારૂ શું જાશે ॥ ૧૮ ॥ ક્રૂમ કહે કેમ એવું બોલો, આગના કેમ અપાય; એનાથી કામ બને નહીતો, વચન મીથ્યા જાય ॥ ૧૯ ॥ પ્રભુ કહે કાંઇ નહી જાય મીથ્યા, શું કરવા મત તાણો; ક્રૂમરૂશિકહે હું ઓળખું છુ તમે તે વાત ન જાણો ॥૨૦॥ મહારા મઠ પાસે રહેનારૂં, ગોવિંદ ગુણ ગાતુ તું; અન્ન તણા ઉધારા નીત્યે કોઠાં બીલાં ખાતુતું ॥૨૧॥ તેને રૂપાળી કન્યા દેખી ચડવાનું થયુ મન; એવાને આગના શું અપાવો ઓરે જુગજીવન ॥ ૨૨ ॥ પ્રભુ કહે ગમે તેમ હશે. તે ન કરો વિચાર; તમે તમારે આગના આપો શીદ કરો છો વાર ॥ ૨૩ ॥ એટલે રીશ ભર્યા બોલ્યા રૂશી; સંકટ તારૂ જાજો; પ્રભુને ને માહારે વચને, જા કામ તુજથી થાજો ॥ ૨૪ ॥ પ્રભુએ આગના અપાવી માટ, તે ફળ તુને

મળજો; શીશ નમાવી અરજુન બોલ્યો, વચન તમારૂ ફળજો ॥ ૨૫ ॥ એમ કહી નીચી દ્રષ્ટીએ, ચાલ્યો સતી સુત સુખે; સકળ સભા જોઇ રહી છે, જઇ જળકુન્ડે ઉભો ॥૨૬॥ પછી પ્રભુએ કહ્યું દ્રુપદને, એની કને તું રેહેજે; હું મ્હારા આસન પર જાવું, જે જોઇએ તે દેજે ॥ ૨૭ ॥ એમ કહી આસન બેઠા, છત્રપતી ઓચરે, જુઓ માંમા દ્વારીકાં વાળો કાળો દોડાદોડ કરે ॥ ૨૮ ॥ મામો કહે છો ફાંફાં મારે, છોને મરે સહુ મથી; રૂપાળી તુને પરણાવ્યા વીના, છુટકો થવાનો નથી ॥ ૨૯ ॥ એવે અરજુન ઉભો રહયો છે, દલમાં નથી કાંઇ દુખ; દુર્યોધનત્રાકોવળી વળી, જુએ એનું મુખ ॥૩૦॥ નેત્ર નાશીકા ચહેરો જોઇને, મામાને કહ્યું આ કેવો; મુજને તો આભાશ પડે છે, જાણે અરજુન જેવો ॥૩૧॥ મામો કહે અરજુન હશે તો, થાશે કાળો કહેર, ભીમ ગમે ત્યાં સંતાયો હશે, જવા ન પામીયે ઘેર ॥ ૩૨ ॥ દુર્યોધન કહે તમે તપાસો, આતે અરજુન કોય; માંમે જોઇ વીચારિ કહ્યુ, આતો અરજુન ન્હોય, ત્રણ ત્રણ વર્ષનાં વ્હાણાં વ્હાયાં; નથી વાર થઇ થોડી, હોય તો જરાયે ન રહે છાનો, થઇ ગયા રાખોડી ॥ ૩૪ ॥ દુરીયોધન કહે સાચુ માંમા, હવે ટળ્યો મ્હારો વ્હેમ; મુએલા કયાંથી હાંઇ આવે, કાં અરજુન કાં ભેમ ॥૩૫॥ મનથી પરણે મનથી રાંડે, મુરખ કરે મનસુબા, એવે અરજુનની સામા, દ્રુપત હરોણીક ઉભા ॥૩૬॥ દ્રુપત કહે ઉભા થનારા, સ્વારથ આજ અમારો; જે જોઇએ તે સામગ્રી માગો, શું જોઇએ તમારે ॥ ૩૭ ॥ અરજુન કહે દ્રુપત રાજા, કષ્ટ અમારૂ કાપો; બાણ ધનુશ ને બાણનો ભાથો; એટલું અમને આપો ॥૩૮॥ તવ દ્રુપતે આજ્ઞાકીધી, શેવકને તેવાર; દાસોએ લાવીને આગળ મુકયા, દસ વીસ ત્રીસ હથીઆર ॥ ૩૯ ॥ અરજુન આયુધ જોઇને બોલ્યો, બાપ મ્હારૂ તમે માપો, આ હથીઆર કામના નહી એકે, કરણના આયુધ આપો ॥ ૪૦ ॥ તવ ધરૂપત ગયો કરણ કને, ઉઠયો બા કામ કરનાર; તેતો મહારીકને માગે, તમારાં હથીઆર ॥૪૧॥ માટે કીરપા કરીને આપો. કામ હું રંકનું થાય, કરણ બોલ્યો દુરીયોધન કહે તો, આયુધ એ અપાય ॥૪૩॥ દ્રુપત દુરીયોધન કને આવ્યો, માહરૂ કષ્ટ કપાવો, તમારા કરણરાય કનેથી, ધનુષ બાણ અપાવો ॥ ૪૩ ॥ તવ દુરીયોધન ગાજીને બોલ્યો, આઘો જા દુરમતી; કોણ કુજાતી ઉભો કર્યો છે, આયુધ મળવાનાનથી ॥૪૪॥ તવ ધરૂપતરાય અગ્ગો ઉભો. ગભરાયું ઘણું મન; એટલે આસનથી ઉઠી આવ્યા, પોતે જુગજીવન ॥ ૪૫ ॥ ધરૂપતને કહ્યુ કેમ ગભરાયો, કેમ વીપ્રીત થઇ બુધ; ધરૂપત કહે ઉભા થનારે, કરણના મા-

ગ્યાં આયુધ ॥ ૪૬ ॥ દુરીયોધને ના પાડી, હવે શો ઉપાય; પ્રભુ કહે હથીયાર અપાવું, કહેજે હાયે હાય ॥૪૭॥ એમ કહી ગયા પાપીની પાસે, ઓચર્યા હરજી એમ; છત્રપતી એ આયુધ માગે, આપતા નથી કેમ ॥ ૪૮ ॥ આયુધ આપવા કબુલ કરો, રાયને પેચમાં લાવી, કામ ન થાય તો કન્યા દે તમને, એવું લ્યોને લખાવી ॥ ૪૯ ॥ પછી દો આયુધ ઉઠનારને, શું જંગલી થંભ ચડશે; ટાંટીયા એના અમળાઇ જાય છે, થરથરી હેઠો પડશે ॥ ૫૦ ॥ એટલે કન્યા તમોને દેશે, પેહેરામણી પુરાપાટ; કહેતા હોતો ઉપર રહિને, ઘડાવું તમારો ઘાટ ॥ ૫૧ ॥ દુરીયોધન કહે વાવા મહારાજા, ધરૂપતને ચડાવો; લખાવરાવી કબજે નાંખો, મહારો ઘાટ ઘડાવો ॥ ૫૨ ॥ તવ પ્રભુએ રાયને તેડયો, બોલ્યા મુખ વચન; જો દસ્તાવેજ કરી આપે તો, આયુધ દે રાજન ॥ ૫૩ ॥ ઉભો થનારો થંભે ચઢીને, કરે મચ્છવેધ કામ; તો તો તે કન્યાને વરે, ખુશી છે તમામ ॥ ૫૪ ॥ પણ એનાથી થાય નહી તો, કન્યા તુ રાયને આપે; ઉભા થનારાનાં નાકને કાન તે છત્રપતી હાંઇ કાપે ॥ ૫૫ ॥ એવું લખો તાંબાના પતરે, તો આપે હથીઆર; એમ કહીને સાન કીધી; લખવા જુગદાધાર ॥ ૫૬ ॥ તવ ધરૂપતે લેખ લખીઓ, તાંબાને પતરે સાર; માંમાએ કહ્યું દુરિયોધનને, નથી કામ થનાર ॥ ૫૭ ॥ ઉભા થનારાના ચરણ બેઉ જાય છે ફરિ ફરિ, કન્યા તારા કરમની છે, ઠીક લીધો લેખ કરી ॥ ૫૮ ॥ દુરિયોધન કહે પત્ર લ્યો આ, વિવા સામગ્રી કરો ઉઠનારાનું નાક કાપવા, ધરી મુકજો છરો ॥ ૫૯ ॥ માંમા હું એવું જાણતો તો. કૃષ્ણ છે આપણા દ્રોહી; પણ એમણે આપણું ભલું કીધુ, ગુણ ન ભુલવો કાંઇ ॥ ૬૦ ॥ સાબાશ પ્રભુ શાબાશ પ્રભુ; તસ્દિ લીધી મુજ માટે; પ્રભુ કહે ઉપર રહિને, કરીશ તમારો ઘાટ ॥ ૬૧ ॥ તવ દુરીઓધન રાજી થયો, સમજયો ન અવળી વાણ; કરણ કને માગીને આપ્યાં, ધનુશ ભાથો બાણ ॥ ૬૨ ॥ જઇ ધરૂપતે અરજુનને આપ્યાં, ઉલટ અંગેવાધે, કુન્તી સુતે આયુધ લઇને, ભેરવ્યાં ડાબી ખાંધે ॥૬૩॥ પ્રભુ જઈ સીંહાસન બેઠા, કામ કર્યું ધરી પ્રેમ, એટલામાં દુરીઓધનને તો, પડયો પેટમાં વ્હેમ ॥૬૪॥ અરજુને જ્યારે વડ વીંધ્યો તો, તે વારેથ સુંતું આમ; કરણનાં હથીઆર લઇને, અર્જુને કર્યું તું કામ ॥ ૬૫ ॥ માટે મામા અરજુન હોએ, મુને પડેછે વ્હેમ; માંમો કહે અરજુન હોત તો ભીમ ઢાંકયો રહે કેમ ॥ ૬૬ ॥ એવી રીતે મન વાળીને બેઠા સાંભળને રાજન; પછી અરજુન જળ કુંડાળે, કરે પ્રભુનું સ્તવન. ॥

॥૬૭॥ વળણ॥ સ્તવન કરે પ્રભુ તણું, જોડીને બે હાથ; વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચરે; જપતો દીનાનાથ.

કડવું ૨૩ બાવલિયાને દેખી રે એ રાગ.

રણછોડા રણછોડારે રે રે હો, તેમાં શોભા તમ તણીરે.॥ટેક॥ બોલ્યા બોલ્યા વૈશમપાયે વચન,સાંભળ સાંભળ જનમેજે રાજન, અરજુનજીએ કરવા માંડયું છે સ્તવન. રણ. ॥૧॥ પ્રભુ મારે માંથે પાપનું રણ ચઢીવું બ્રહ્મહત્યાના ભયથી અત્યારે ઉઠવું પડીયું,કોને કાજે કરેલું કામ રખડીઉ રણ ॥૨॥ પ્રભુ નથી ઉઠયો કન્યાનું રૂપ જોઇ,નથી ઉઠયો વીશયજાળમાં મોહી, પ્રભુ નહી રાખે લજ્યા તુવણ કોઇ. રણ. ॥ ૩ ॥ કુબુધ્ધીના કૌરવે કપટ કીધાં, નાક કાન કાપવા માહરાં લખી લીધાં, દ્રુપતરાયે લખીને પત્ર સાંપી દીધાં રણ, ॥ ૪ ॥ નાક કાન જાળવી લેજો ગીરધારી, નહી તો થાશે વિશ્વમાં ફજેતી અમારિ, તે ફજેતી જાણીશ પ્રભુ હું તમારી રણ. ॥ ૫ ॥ મળે જસ તેના ભોક્તા તમે મોરારિ; ઉભો થયો પાપનો વીવેક વિચારી, સઘળે શોભા રાખીને લીધા છે ઉગારી, રણ. ॥૬॥ વડવેધનમાં ગુરૂની લજ્યા રખાવી, વિશ મોદીકથી વ્રકોદર લીધો બચાવિ,લાખાગ્રના અગ્નીથી દીધા છોડાવી રણ. ॥૬॥ હેડંબાસુર ચોરી કરી ગયો જે વારે, ભીમને સામરથ આપ્યું સામળીઆ તે વારે, ધાતાધાયા નથી તમે તો કેવારે રણ. ॥૮॥ કબીરાને ત્યાંથી છોડાવ્યા શ્રી શામે રાખી લજ્યા ઉગાર્યા સકળ મુકામે,તેવી માહારી લજ્યા રાખવાનીઆ ઠામે. રણ. ॥૯॥ નથી થંભે ચઢવાનું સામ્રથ માહરૂં, માહરે માથે સાચો ધણી હું તને ધારૂં, માટે મુને દેજે સામળીયા સામ્રથ તારૂં. રણ, ॥૧૦॥ વળણ. સામ્રથ દેજો તમતણું, યશ લેવો તમ હાથ; વ્યાસ વલ્લભ કહે કથા, રીજ્યા દીનાનાથ.

કડવું ૨૪ રાગ આશાવરીનિ છાયા.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારિ તુજને સંભળાવું, મચ્છવેધન મહીમાય ॥૧॥ અરજુને એન સ્તુતિ કીધિ,સમર્યા અસરણ સરણ; પછી સકળ સભા બેઠેલી, તેમને લાગ્યો ચરણ, ॥૨॥ વિપ્રોને નમીઓ ગુરૂને નમીઓ, કાઇ ન ચેને એમ; પછી નમ્યો નારાયણને, પુરણ ધરીને પ્રેમ ॥૩॥ કન્યાના સામી દ્રષ્ટી ન કીધી,મન

થી પ્રાર્થના કરતો સર્વની પ્રાર્થના કરીને જળકુન્ડે પરવરતો ॥૪ ॥ સભામાં ડાહ્યા ડાહ્યા હતા તે; કરવા લાગ્યા વીચાર; નોહ્યે નોહ્યે કોઇ નીચ જાતી, છે ઉંચનો કુંવાર ॥૫॥ ઉંચ વીના બીજો નવ નમે ગમે તેવો હોય; નીશ્ચે કામ એનાથી થવાનું, એમ વદે સહુ કોય ॥ ૬ ॥ ઉંટ ઉંચુ તાડ ઉંચો, પણ નીચ તેથી ના નમે, સાળીનું વ્રક્ષ નમે, નીચું, તે સરવેને ગમે ॥ ૭ ॥ એવિ સભામાં ચરચા ચાલી, બોલે ફાવે તેમ શ્રષ્ટી; અરજુન સામી માંડી રહી છે, સતિ રૂપતી દ્રષ્ટી ॥૮॥ એટલે એની દાશી બોલી, અમોને પડીયો વેમ, ગાભા ચુંથા પેહેરેલો પ્રાણિ, તે સામુ જુઓ કેમ ॥૯॥ ક્ષત્રીના સુત રૂપને રંગે, તેના સામુ નવ જોયું; જંગલનોએ જંગલી ઉઠયો, તે પર શું મન મોહ્યું ॥ ૧૦ ॥ કેવારના તેને જોયા કરોછો, પુછવા કીધું યત્ન; સતી કહે મુરખ દાશી, એ છે ઢાંકેલું રત્ન ॥ ૧૧ ॥ નહી અહંકારી નહી અભીમાની, નમ્રતા એનિ જણાતી; નિચનું ફરજન જાણશો નહી, છે કોઇ ઉત્તમ જાતી ॥૧૨॥ એટલે એનિ દાશીયો તે, વિચારમાં પડી સાર, જોઇએ જો હવે શું બને છે, વીશેશ નથી વાર ॥ ૧૩ ॥ એવે સમે દુષ્ટ બુદ્ધી, બોલ્યો દુરીયોધન; મામા ઉઠનારો કોણ હશે, વીચાર કરો મન ॥ ૧૪ ॥ મામો કહે કોઇ જંગલી છે રેહેનારો અઘોર વન; રૂપાળી કન્યા દેખીને, ચઢવાનું થયું મન. ॥ ૧૫ ॥ ચરણ અમળાઇ જાય છે એના, એતે શું સ્થંભે ચઢશે; પાંચ પચાસ ડગલાં ચડતામાં. પાણીમાં આવી પડશે. ॥ ૧૬ ॥ કરણ કેરા આયુધ માગ્યાં, જાણીને મોહોટાનું નામ, માટે જરાએ ગભરાતો નહી, થવાનું તારૂ કામ. ॥ ૧૭ ॥ દુરીયોધન કહે ધીરજ વળી, ચીંતા હતી બહુ પેર; પણ હવે એ રૂપાળી કન્યા, આવી ચુકી મુજ ઘેર ॥૧૮॥ મામો કહે એક વિચાર લેતું, બતાવું તુજને આંટી, થંભે ચઢીને કામ કરવું, બહુ સ્થળ મ્હોતની ઘાંટી ॥૧૯॥ કદાપી કોઇ હોયે બળવંતો, થંભે ચઢતાં શું ચડે; પણ ત્રાજવા નીચાં ને આવાં, તેમાં ઉતરતાં પડે ॥૨૦॥ ખીલાથી ત્રાજવાની ડાંડિએ, પોચી શકે નહિ હાથ; પડતું, મુકીને ડાંડી ગ્રહે તો, થાય અતી ઊતપાત ॥ ૨૧ ॥ ઝોલ્લો લાગે તેથી વાગે, ત્રાજવાં ભોમી જાય; એક તરફની સાંકળ ઝાલે, તો બીજું ઉંચુ થાય. ॥૨૨॥ ચરણ મુકવો તેથી ન ફાવે; આવે લથડી ધરણ; થાંભલે થોડો પાછો આવી, જો મુકવા જાય ચરણ. ॥ ૨૩ ॥ પ્રથમ એક પગ મુકવો પડે, એકજ ત્રાજવા માંય. એટલે પગના હેલકારાથી, ત્રાજવાં ખશી જાય. ॥૨૪॥ કોઇ રીતે નથી ત્રાજવામાં, ઊતરવા ઉપાય; કદાપી ત્રાજવામાં પડે, તો પણ

કામ ન થાય. ॥૨૫॥ શી રીતે ધનુષ ચઢાવે, કેમ આવે નવેડો; વાંકુ વાળવા ધનુષ કેરો, કૈ જગે મુકે છેડો. ॥૨૬॥ એક તરફ મુશ્કી બળ કરે તો તે નીચું જાય; બીજું ત્રાજવું ઉંચુ ચડે, ચરણ પહોળા થાય. ॥ ૨૭ ॥ લથડીને પડે પાણીમાં પુરણ થઇ રહે હુંશ; તે કરતાં કહિ એમ માનો ચઢાવી શકે ધનુષ ॥૨૮॥ પણ ત્યાંથી મચ્છ છ ગાઉ ઉંચુ, તાકવું જળ નિમાંય, લોચનને પુંછ વીંધવું તે જળમાં કેમ દેખાય. ॥૨૯॥ એક બાણે ત્રણ કામ કરવાં. તે કદી કાળ ન થાય; એવી આંટી ઘાંટી ઘણિ છે ચાલે નહી ઉપાય. ॥૩૦॥ દુરીયોધનનું મન વળાવિ,જઇ બેઠો આસન; એવે અરજુન પ્રત્યે બોલ્યો, દ્રુપતરાય વચન. ॥૩૧॥ ઉભા થનારા થંભે જનારા, ચઢવાને થાઓ સ્વચ્છ; વસ્ત્ર તમારાં નીચે ઉતારો, હયોભીડાવી દો કચ્છ ॥૩૨॥ એવું સાંભળી અરજુન બોલ્યો, ઉતરાવવાં વસ્ત્ર આ ઠામ; તેવી તમારે જરૂરશી છે, કામ કર્યાથી કામ. ॥૩૩॥ એમ કહીને પાટીયે ગયો, સમરે સુંદિર શામ; સકળ સભા જોઇ રહીછે થંભને કીધો પ્રણામ. ॥૩૪॥ તંગીયો મ્હોટો કુરતુ મોહોટું, માથે ફાળીયું એક; તે ભેર ચાલ્યો પ્રભુ સમરતો,ઇશ્વર સાથે નેક.॥૩૫॥ પછી સ્થંભને બાથ ભીડાવી, ચઢવાનું મન કીધું; એટલે દ્રુપનના દાસોયે, પાટીયું તાણિ લીધું. ॥ ૩૬ ॥ વળણ ॥ પાટીયું તાણ્યું એટલે ધરીયો મન શું ટેક; વ્યાસ વલ્લભ મુખ ઓચરે, એણે ડગલું ભરિયું એક.

કડવું ૨૫ રાગ ચોપાઈ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળજનમેજે રાજન; ધર્યો અરજુને મન ટેક, એણે પગલું ભર્યું છે એક, ॥૧॥ એની ઇશ્વર કરશે જેય, પછી પગલાં ભર્યાં છે બેય; પોતે સમરે અસરણા સરણ, એણે પગલાં ભર્યાં છે તરણ ॥૨॥ એને પ્રસન દેવ મોરાર, પછી પગલાં ભર્યાં છે ચાર; ચઢતાં ન આવે ઉની આંચ, એણે પગલાં ભર્યાં છે પાંચ. ॥૩॥ નથી ચઢવામાં પડવાનો ભય, એણે પગલાં ભર્યાં છે છય; એને જોઇ રહ્યા ચાર ભ્રાત, પછી પગલાં ભર્યાં છે સાત. ॥૪॥ એનો નથી ક્ષત્રી જેવો ઠાઠ, પછી પગલાં ભર્યાં છે આઠ, દેખી દુષ્ટને મન બળે દવ; એણે પગલા ભર્યાં છે નવ. ॥૫॥ એને ઇશ્વર અપાવે જસ, એણે પગલાં ભર્યાં છે દસ, નથી પેહેર્યા શરીરે શણગાર,એણે પગલા ભર્યાં અગીઆર. ॥ ૬ ॥ જીભે જપે છે જુગદાધાર,પછી પગલાં ભર્યાં છે બાર; એને ચઢતાં ન આવે ફેર,

એણે પગલાં ભર્યાં છે તેર. ॥ ૭ ॥ ધણી વિધાવંતમાં ચૌદ, પછી પગલાં ભર્યાં છે ચૌદ; એનો ચઢવાનો સાચો હુંનર, એણે પગલાં ભર્યાં પન્નર. ॥ ૮ ॥ નથી ચાવીયાં મુખ તંબોળ, એણે પગલાં ભર્યાં છે સોળ; નથી ચોળ્યાં શરીરે અત્તર; એણે પગલા ભર્યાં સત્તર. ॥૯॥ થંભ થાય છે કડકડાટ, એણે પગલાં ભર્યાં અરાડ; જોઈ રહી દ્રુપતી જોગણી, એણે પગલાં ભર્યાં ઓગણી. ॥૧૦॥ એતો ચઢતાં જપે જુગદિશ એણે પગલાં ભર્યાં છે વીસ એતો ઇશ્વરને આરાધે; પછી હસ્કેને હસ્કે વાધે. ॥ ૧૧ ॥ એને માંથે છે સાચો ઇશ, એણે પગલાં ભર્યાં છે ત્રીસ: એને માથે સાચો વનમાળી પછી પગલાં ભર્યાં છે ચાળી. ॥૧૨॥ એની ચઢવામાં નહી કચાસ, એણે પગલાં ભર્યાં પચાસ; પછી જણાવ્યું સુરાતન સાર, હવે તેનો કરૂં વીસ્તાર. ॥૧૩॥ ઝડપના દોહરાનો રાગ. ॥ શાઠ શીતેરને એંશી નેવું, સો બસે નીરધાર; પાંચસેને સાતમે પગ ભરીયા, ભરીયા છે હજાર ॥૧૪॥ જાય ઝપાટે સુર સપાટે, કાયાથી નવ કાંપે; મોહોટી મોહોટી છલંગ મારે, વાંદરપેરે ટાંપે ॥૧૫॥ વાયુ વેગે પરવરે છે, ચઢતા નાવે જોર; કેવી રીતે ચાલીયો જેમ, પતંગ માગે દોર. ॥ ૧૬ ॥ ચોટ ન ચુકે પગલાં મુકે, સભા વિશમે થાય; આવી રીતે કો નવ ચઢીયો, એમ કહે સૌ રાય. ॥૧૭॥ ધસતા ધાયો ચઢયો સવાયો, જયાં છે આડો ત્રાંસ; દડબડ દોડીને એ આવ્યો, આડા ખીલા પાસ ॥ ૧૮ ॥ વળણ ॥ ખીલે જૈ બ્હાજી પડયો, જુએ શ્રી અવિનાશ; શરીર લટકતું નાંખીને, ખાવા લાગ્યો શ્વાસ.

કડવું ૨૬ રાગ ધન્યાશ્રી.

વૈશમપાયે એણિપેરે બોલ્યા સુણુ જનમેજે રાય; વિસ્તારિ તુજને સંભળાવું, મચ્છાવેધન મહિમાય. ॥ ॥ એક ઘડીવાર શ્વાસ લિધો, પછિ વિચાર્યું એમ: બે ત્રાજવે બે ચરણ દેવા, ઉતરવા કરૂં કેમ. ॥૨॥ એવામાં દુરિયોધન બોલ્યો, માંમા આતો ન પડીયો; તમો કહેતા હતા કે પડશે, પણ પુરપાટે ચડીયો. ॥ ૩ ॥ માંમો કહે એ જંગલવાશી, ચઢવા હિમ્મત આણે; તાડે ને ઝાડે ચઢેલો માટે, ચઢવાની રિત જાણે ॥ ૪ ॥ તે કારણથી ચઢી ગયો પણ, ઊતરવાની આંટિ, ત્રાજવામાં આવવું તે, છે મરવાની ઘાંટિ. ॥ ૫ ॥ માટે મનમાં રાખજે નિશ્ચે, છે એ કન્યા તારિ; દુષ્ટ કહે હવે એમ લાગ્યું, રૂપાળિ નારિ મ્હારિ. ॥ ૬ ॥ અરજુને ત્રાજવા ભણિ જોયું, બરોબર નજર માંડી; ઘણો લાંબો હાથ કરૂ પણ, હા-

થ ન આવે હાંડી ॥ ૭ ॥ થાંભલે થોડો ઉતરૂ પાછો, ત્રાંજવે મુકુ પાય; તે મુકતામાં હેલકારાથી, ત્રાજવું આધુ જાય ॥૮॥ હું વચમાં ટટળી પડુ હે હો, શું થાશે શામ શરીર; પડતુ નાંખી પડુ ત્રાજવામાં, ત્રાજવાં કેમરે સ્થીર ॥૯॥ પડતાં શરિર ધારણ રાખુ, તો થશે શોર બકોર; પણ તે ધારણ રાખવાનુ, નથી મ્હારામાં જોર ॥ ૧૦ ॥ અરેરે હવે કેમ થવાનું, વીશ્વતણા મ્હારાજ; તમે ઉઠાડી થંભે ચઢાવ્યો, હવે લેવા માંડી લાજ ॥ ૧૧ ॥ ચઢાવિ બનાવો તે નવ શોભે, ઓરે વીશ્વંભર નાથ; એવુ આરાધન એણે કીધું, પ્રભુએ જાણિ વાત ॥ ૧૨ ॥ ભક્તને આધિન ભુધરો છે પોતે નંદકિશોર; અરજુનજીને અરપણ કીધું એક કળાનું જોર ॥૧૩॥ શરીરમાં તવ શક્તિ આવી, વીચાર સુજ્યો મન; કોના કહો પણ કામ કરાવે, પોતે જુગજીવન ॥ ૧૪ ॥ ધણી છે સાચો નથી કાચો, જે કરેછેતે ઠીક, મીથ્યા મનમાં ભય રાખુ છું હવે ન ધરવી બીક ॥ ૧૫ ॥ ધણિનું ધ્યાન ધરી નાખ્યુ પડતું પોતે ગુણ ગંભીર; બે ત્રાજવે બેચરણપડયા,સરખે બોજેરહ્યા સ્થીર ॥૧૬॥ સકળસભા ખડખડ હશી, ચઢનારને શાબાશ; તેવું પ્રાક્રમ જોઇને પાપી, થઇ ગયો ઉદાસ ॥૧૭॥ જુઓ મામા જુઓ મામા, જંગલી ઝપાટે ચડીયો; ત્રાજવે પડવાની ઘાંટી કહેતાહતા, પણતે ત્રાજવે ચડીયો ॥ ૧૮ ॥ માંમો કહે ભાઇ ભવિશ તારૂં, નિકળી ગૈ એનિ ઘાંટિ; પણ ધનુશ ચડવાનુ નથી, એ છે મ્હોટી આંટી ॥ ૧૯ ॥ તે આંટિથી ધરણ ઢળશે, ભરશે આચમ તારૂં; દુષ્ટ કહે રૂપાળી કન્યા, થાશે રમકડુ મ્હારૂં ॥ ૨૦ ॥ એવેઅરજુન ત્રાજવા માંહી, ઊભો રહયોછે સાર; તે સમે એના સામુ જોઇને, વીચાર્યું જુગદાધાર ॥૨૧॥ સરવ સભા સુંદીર શોભે, બહુ શોભે દ્રુપતી; ત્રાજવા વિશે ભક્ત મારો, જરાએ શોભતો નથી ॥ ૨૨ ॥ નહિ વસ્ત્ર વાઘા પ્હેર્યાં છે ધાગા, નથી કાંઇ સણગાર એમાં ઇજ્જત માહારી જાટે, કેહેશે શું ખુટયો ભંડાર ॥૨૩॥ એમ જાણીને ભક્તની ભીડે, ભુધરે પેરણા કીધી; નારદજીને બોલાવીને શીખ શામળાયે દિધિ ॥ ૨૪ ॥ તવ નારદજી સ્વર્ગ સંચરીયા, ઇંદ્રરાજાની પાસ; ઇંદ્ર કહે પધારો મ્હારાજા, આવો મુજ અવાસ ॥ ૨૫ ॥ નારદ કહે નંદનતારો, કુન્તાને આપ્યોજેહ; અરજુનછે નામએનું, મચ્છવેદકરે તેહ ॥ ૨૬ ॥ પંચાળ દેશમાં દ્રુપતને ત્યાં, કીધું છે કામ આરંભ; વસ્ત્ર વાઘા નથીધાગા એનેઅંગે, એવો ચઢયોછે થંભ ॥૨૭॥ જાદવ રહાચત રાજા રૂશી, શોભાવંત સભાય; તેમાં મેલો સુત તારો, થઇ તારી નીંદાય ॥ ૨૮ ॥ ફાગટી થાયે પ્હેર્યું છે તુજ તન ગરીબ ઊઠયું, લોક કહે છે એના બાપ

ના, ઘરમાં ખાવા ખુટયું, ॥૨૯॥ તે મુજથી સાંભળી ન શકાયું,માટે હું આવ્યો કહેવા; જાવો જઇને વસ્ત્ર પેહેરાવો, સભામાં શોભા લેવા॥૩૦॥ એમ કહીને નારદઋશી,ત્યાંથી થયા વિદાય; એટલે ઇંદ્રે સર્વ દેવોને, એવી કરી આજ્ઞાય ॥૩૧॥ તેત્રીસ કોટી વેમાન બેસો; ચંદન પુષ્પ ભરીને; દુંડ ભીડંકાસાથે રાખો, અતી ઉલટ ધરીને ॥ ૩૨ ॥ એમ કહ્યું તવ સ્વર્ગના સુરા, તરત થયા તૈયાર; ઇંદ્રના સાથે અંત્રીક્ષ આવ્યા, કરવા જેજેકાર ॥૩૩॥ સત્યવાદી સભામાં બેઠેલા, તેને થયાં દરશન; તેત્રીશ કોટી દેવને દેખી, વીચાર કરતા મન ॥૩૪॥ કેમ આવ્યા આ સુર સ્વર્ગના હર્શભરેલા એવ; આ દેખી એમ વેમ પડેછે. સ્થભે ચઢયો કોઇ દેવ ॥ ૩૫ ॥ કહેછે વેશઅદલી,ચઢયાછે વન્કુંઠરાય;કો કહે કે બ્રહ્મા ચઢેલા કોઇ કહે શીવ દેખાય॥૩૬॥ જે જેને ફાવે તે બોલે; દુષ્ટોને નહિ દરસન; તેતો જાણે જંગલવાશી, એમ કરે સભાજન ॥ ૩૭ ॥ એવામાં ઇંદ્રે અરજુન દીઠો, સ્થંભે ત્રાજવા માંય; પુત્રને દેખી ઉજ્યા આવી, આયુધ લીધાં ત્યાંય ॥ ૩૮ ॥ વળણ ॥ આયુધ ઇંદરે કર ગ્રહ્યાં, પેહેરાવવા શણગાર; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, કરતા દેવ મોરાર. ॥

કડવું ૨૭ રાગ ભેરવના દોહરાની ચાલ.

વઇશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણજનમેજે રાય, વિસ્તારી તુજને સંભળાવું મચ્છવેધન મહીમાય ॥ ૧ ॥ ઇંદ્ર રાજાએ ધનુષ લીધું, ઉપર લીધું બાણ; વસ્ત્રાભુષણ પેહેરાવા ધાર્યા જુએ પુરૂષ પુરાણ ॥૨॥ પ્રથમ પેહેલું બાણ મારી, દઇવત દારૂણ દાખ્યું; અરજુનજીનું પાત્રડુ તે, સભામાં પાડી નાખ્યું ॥૩॥ સકળ સભા ખડખડ હશી,ઇંદ્રને અંગઉલટ; બીજે બાણે ક્ષૌર કરાવી, પેહેરાવ્યો મુગટ ॥૪॥ ત્રીજે બાણે મુખવાસ આપી, મોઢું કરાવ્યું લાલ; ચોથે બાણે તંગીયા ઉપર, પેહેરાવ્યો સુરવાલ ॥ ૫ ॥ પાંચમે બાણે કવચ બકતર, પેહેરાવ્યાં રહી સામો; છઠે બાણે કમ્મર પટો, સાથે જરીનો જામો ॥૬॥ પછી ગૌરાસ્તર બાણ માર્યું, ગૌરવર્ણ થયો સાર;તે પછી ઇંદરે બાણ મુકીને, પેહેરાવ્યાશણગાર ॥૭॥ રૂપે ગોરો કેહેડો કંદોરે , તોરો મોતીનો માથે કડાં સાકળાં વેઢવીંટી, બાંધ્યા બાજુબંધ હાથે ॥૮॥ કાનમાં કુંડળ હાર હીરાના, પેહેરાવી મોતિના માળા; અરજુનજીતવ વિસ્મય પામ્યો, આ શું શ્યામછોગાળા ॥ ૯ ॥ સર્વ સભા પણ વિસ્મય પામી, ખુશી થયા જગતપતી, પ્ર-

ભુએ જાણ્યું ગોરો થયો પણ, તેજ જરાએ નથી ॥ ૧૦ ॥ સુકીત વીના તેજ ન હોયે, માટે કષ્ટ કપાવું; પાંચ જણાને વચને બાંધ્યા છે, સુકીત તેનાં અપાવું ॥ ૧૧ ॥ એમ જાણીને પ્રેરણા કીધી, બળદેવને તે વાર હળધારી તવ પુછવા લાગ્યા. ઓરે જુગદાધાર ॥ ૧૨ ॥ આજનું કૌતક કદી ન જોયું, આશ્ચર્ય દિઠું આણ, સ્થંભે જઇને સ્વરૂપ બદલ્યું; એ પ્રાણી છે કોણ ॥ ૧૩ ॥ વિઠલ વધા વડા વીરા, વેણ વદેલું થાપો; કુન્તા કુંવર એ અરજુનજી, સુકીત તમારૂં આપો ॥ ૧૪ ॥ બળદેવજી કહે મશકરી મુકો, અરજુન માનુ કેમ; ભગવાન કહે બ્રહ્મ સભાની, પુંઠળ જુઓ ભેમ ॥ ૧૫ ॥ તવ બળદેવે જોઇને માન્યું, કહ્યું કે જયજય થાજો, મારૂં સુકીત આજ સુધિનું અરજુન અંગે જાજો ॥ ૧૬ ॥ એમ કહીને સુકીત આપ્યું, તેજ વધ્યું તતકાળ; સહુ રાજાના સરખો શોભ્યો, રીજ્યા નહી ગોપાળ ॥ ૧૭ ॥ ઉઠીને ગયા રાજ સભામાં સત્યવાદી કને આવ્યા; એટલે ભીષ્મને વીદરજીએ, માન્ય દઇ બોલાવ્યા ॥ ॥ ૧૮ ॥ પાસે બેસાડી પુછવા લાગ્યા, ભીષ્મને વિદુરને દ્રોણ; ઓ મ્હારાજા સ્થંભે ચડીયો, એ તે પુરૂષ કોણ ॥ ૧૯ ॥ પ્રભુ કહે તમે બોલ્યાતા, બોલ્યાનું માપ માપો; એ કુંવર અરજુનજી છે, તમારાં સુકીત આપો ॥ ૨૯ ॥ સત્યવાદી કહે સાચું ન ભાસે, અરજુન કહિયે કેમ; પ્રભુ કહે જુઓ બ્રહ્મ સભાની પુંઠળ બેઠો ભેમ ॥ ૨૧ ॥ કોઇ ન ચેતે તેમ જોજો, તવ જોવા મન મોહ્યુ; એકે એકે ઉંચા થઇને બ્રહ્મ સભામાં જોયુ ॥ ૨૨ ॥ લાંબો પોહોળો પોચતો દીઠો બળવંત વાયુ તન; પાંન્ડવને જીવતા જાણ્યા કે, ઘણા થયા પરસન ॥ ૨૩ ॥ સત્ય પુરૂષોએ સંકલ્પ કીધો, અરજુનની જય થાજો; અમારાં સુકીત આજ સુધીના અરજુનજીને જાજો ॥ ૨૪ ॥ તે ચાર સુકીત આવિયાં કે, તેજ વધ્યું અપાર; સરવે સભા ઝાંખી પડી, શોભ્યો સતી કુંવર ॥ ૨૫ ॥ જેવિ કન્યા તેવો જ બનીયો, ભુલ નહિ લગાર; વર કન્યાનું જોડું મળીયું, રહયો નહી ફેરફાર ॥ ૨૧ ॥ પ્રભુ જોઇને આનંદ પામ્યા, વર શોભે સવારથી; પણ કન્યાના સરખો થયો તે, મુજ મન માનતું નથી ॥ ૨૭ ॥ દ્રુપતીને અભીમાન રહેશે; કહેશે થયો મુજ જોડ: એનાથી વિશેશ શોભાવું ત્યારે નામ મ્હારૂ રણછોડ ॥ ૨૮ ॥ એમ ધારી જઇ આસન બેઠા, વાત વિચારી લીધી; ભક્તને માટે પ્રેરક પ્રભુ. પ્રેરણા રૂકમને કીધી ॥ ૨૯ ॥ તવ રૂકમ રૂપીને વિચાર આવ્યો, હું તો વિષમય પામું; અરજુનજીને જોઇને જુએ ચારે ભાઇના સામું ॥ ૩૦ ॥ આ હતા જેવા તેવાને તેવા, ઉપર ગયો જેહ; વસ્ત્ર આભુષણથી અંગ શોભ્યું, કોણ હશે નર તેહ ॥ ૩૧ ॥

છતી વિદ્યાએ રહ્યું અજાણ્યો, એ તો મ્હોટી ઉપાધી; નિશ્ચય કરવા આસનવાળી, ઋશીએ માંડી સમાધી. ॥ ૩૨ ॥ જ્ઞાનદ્રષ્ટીએ જોવાથી જાણ્યું, છે કુન્તાના તન; સ્થંભ ઉપર અરજુન ચઢયો છે, પ્રસન જુગજીવન ॥ ૩૩ ॥ એવું જાણી સમાધી ઉતારી, દલમાં લાગ્યુ દુઃખ; અરેરે પાંડવને તીછકાર્યાં, દુખડું મુખ. ॥ ૩૪ ॥ એમ કરીને રડવા લાગ્યા, ચોધરે આંસુ જાય; સમુદ્રમાં જંપાપાત કરૂં, કલ્પાંત માંડયુ ત્યાંય. ॥ ॥૩૫॥ વળણ॥ ઋશીએ કલ્પાન્ત માંડીયું નેત્રે ભરતા નીર; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, છોડવું ધાર્યું શરીર.

કડવું ૨૯ રાગ આશીવધનેર દોહરો.

જઇ પડુ તે સાગરમાંયરે, હવે હું તો શું કરૂંરે; ॥ટેક॥ ઋશીએ આક્રંદ માંડ્યુ, કરે વિવિધ વિલાપજી; છતી વિદ્યાએ હું છેતરાયો, ક્રીયા જનમનાં પાપરે. હવે હું તો શું કરૂંરે. ॥ ૧ ॥ આળસુને ઘેર ગંગા પધારે પણ, આળસુ ઉઠી નવ ન્હાયજી; જ્યારે ગંગાજી જતાં રહે તેની, પુંઠે પાપી પસ્તાયરે. હવે. ॥ ૨ ॥ કાગની ચંચમાં રત્નજ આવેને, મરકટને મોતી હારજી; તેવા પાંડવ મારે હાથ આવ્યા, જેવી કાહારને તરવારરે, હવે. ॥૩॥ અંધનિ નારી આભુષણ પહેરે પણ, અવેરથા અવતાર જાયજી; બેહેરાની આગળ શંખ ફુકે તોહે, હાડકાં કરડયાં કહેવાયરે. હવે૦ ॥ ૪ ॥ ચકવિને માળે મોટા પધારે, ગરૂડ ગુણ ભંડારજી; તેવા મારે ત્યાં શેજ પધાર્યા; કુન્તા સતીના કુવારરે. હવે. ॥ ૫ ॥ કાપડી જાણી ટકવા ન દીધા, મેં મારા મઠના માંયજી; હરીજન હાતા દીનતા વાળા, ફરિથી મુજ ઘેર કયાંયરે. હવે. ॥૬॥ એમ અતીશે આક્રંદ માંડયું જોયું ધરમ રાયજી; ભીમ વીરા હું જૈ સમજાવું, આ વેળા કલેશ ન થાયરે હવે૯॥૭॥એ બ્રાહ્મણે રડવા માંડ્યું છે, અરજુન થંભે જતાનોજી; ભીમ કહે એને રડવા દો વિરા બ્રાહ્મણ છે એ મતાનોરે. હવે ॥ ૮ ॥

॥ વલણ ॥ એજ મતાનો વિપ્ર છે. કર્યાં હતા તિછકાર; વદે વલ્લભ ધરમે કહ્યું, ભીમ તુજને ધિક્કાર

કડવું ૩૦ રાગ આશાવરીનો દોહરો.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છવેદન મહિમાય. ॥ ૧ ॥ ધર્મ કહે ધિક્કાર તુને. હજી ન આવ્યું જ્ઞાન, બ્રાહ્મણની ને માતાની કરણી, જોવી બેઉ સમાન્ય ॥૨॥ એ

મ કહીને ધરમ રાજા, છાના રાખવા ઉઠે;કોઇ ન ચેતે એમ આવી,ઉભા દ્રૂમનિ પુઠે ॥૩॥ ઓ મહારાજા આશું કરોછો, ખોટા ચઢયો કેમ નાદ; દેવો જોઇએ અરજુનજીને આવેળા આશીરવાદ ॥૪॥અમારૂ ભલુ ઇછતા હોતો, આંસુ ન કાઢો લોચન, એવું સાંભળી દ્રૂમરૂશી; મુખ વદા વચન ॥૫॥ ઓરે ધરમ મ્હારી આગળ, છુપાવી રાખી જાત, શું હું શતરૂ હતો તમારો, કરત કોઇને વાત ॥ ૬ ॥ ધરમ કહે ભુલ અમારી, હવે ન દેવો દોશ; બનનાર વસ્તુ બની ગઇ, જળ વહી ગયે શો શોષ ॥ ૭ ॥ તવ દ્રૂમ રૂશી રહી ગયા છાના, કહ્યું પાંડવ જય થાએ; આજ દીન સુધી-નું સુક્રીત મ્હારૂં, અરજુનને અંગે જાજો ॥ ૮ ॥ અરજુનને સુક્રીત સોં-પ્યું, વધ્યું તેજ અપાર; ધરમરાય ઠેકાણે બેઠા, જોયું જુગદાધાર ॥૯॥ દ્રૂપતી કરતાં અરજુન શોભ્યો, મહતા ઉતારી નાંખી; તેજતણો બી-બકાર છુટયો, કન્યા પડી ગઇ ઝાંખી ॥૧૦॥ પ્રભુ જોઇને આનંદ પામ્યા વર શોભ્યો સર્વથી; રવિથી ઝાંખો દીસેછે માટે, મુજમન માનતું નથી ॥૧૧॥ અઢળક ઢળીયો પોતે સામળીયો, કાંઇ ન રાખી નુન્ય; ભક્તને હરજીએ અરપણ કીધું, એક વરસનું પુન્ય ॥ ૧૨ ॥ એટલે અંગમાંથી તેજ છુટયું, શોભા વધી ગઇ ઘણી, સુર્યના તાપને એની શીતળતા જા ણે બીજો દીનમણી ॥ ૧૩ ॥ ઉપર સુર્ય અરજુન વચમાં, બેઉનો તેજ પ્રકાશ; તે તેજ પડયું કુંડના જળમાં,જળથી થયો ચીદા ભાશ ॥ ૧૪ ॥ તે આભાશે સભા શોભી. તેજ તણો બીબકાર; ઝબુક ઝબુકારા મારે, જોએ દ્રૂપતી નાર ॥ ૧૫ ॥ મોઢુ ઉતારિ બોલી એ નારી. સાંભળો સૈયર સહિ; આ વરસ્થંભે ચડયો તે મુને. પરણુશે કે નહિ ॥ ૧૬ ॥ દાશીયો જોઇને વિસ્મય પામી,થૈ ગયું કાળજુ કાચુ; ઢાંકયું રત્ન તમે કે હેતાંતાં; ઐ તમ બોલ્યું સાચું ॥૧૭॥ ગભરાશો નહી એ વરવરશે, તવ મન ધીરજ આવી; દ્રૂપતી સામુને સામુ જુવેછે, પ્રેમ પતી ભાવ લાવી. ॥૧૮॥ એવે અરજુને ધનુશ લીધું, ચઢાવવા વીચાર; જાણ્યું કે અંક છેડો કયાં મુકુ, શા પર દેવું ભાર ॥ ૧૯॥ એકજ ત્રાજવે ટેકો મુકીને, જો કદિ ભાર દેવાય; તો બીજુ ત્રાજવું ઉંચું ચઢે, ચર્ણ પોહોળા થઇ જાય ॥૨૦॥ એટલે ટટળી પડુ પાણીમાં, થાય સભામાં હાંશી; થંભને ટેકો દૈ ભાર દેવું, તો વણ ફાંશીએ ફાંશી ॥ ૨૧ ॥ ધક્કાથી ત્રાજવાં જાય આઘાં, ઝોલા ખાઇને પડું, કેમ કરી ધનુષ ચઢાવું; કયાં લગી હું રડવડું ॥૨૨॥ શરિરનો મધ્ય ભાગ નાભી, તે પર દૈ અણીઆર; સાગ્રથ કરતાં સુંસરૂ પેસે, તો થાય મરણ મ્હારૂ ॥ ૨૩ ॥ અણો મુકી જોવું સંદે ખો-

હ્રૂં, જાણી મુકયો એક છેડો; જરા દબાવતાં પેસવા માંડ્યુ, જાણ્યું કે આવ્યો નવેડો।ર૪।તરત પાછું ઉપાડી લીધું,ગભરાયો અપરમપાર;અરેરે ચઢાવી બનાવ્યો,ઓરે જુગદાધાર ॥ ૨૫ ॥ પાકી મશ્કરી મ્હારી કરાવી શું કરવાને ચડાવ્યો; વસ્ત્ર આભુશણ તેજ વધાર્યું, મરવાને દીપાવ્યો ॥૨૬॥ આટલી આંટી મ્હોતની ધાંટી, તેમાંથી તમે ઉગારો; પ્રથમ જેવી બાંહ્ય ઝાલી તેવી, ઝાલીને પાર ઉતારો ॥ ૨૭ ॥ એવી સ્તુતી કરી પ્રભુની, પુરણ ધરીને પ્રેમ; તવ પ્રભુએ સામું જોયું, ગુંચવાયછે હજી કેમ ॥ ૨૮ ॥ ભક્ત તણી ભીડ ભુધરે જાણી, આપ ચીંત્તામાં પેઠા, ગોવીંદ વાયુનો ગોળો થઇને નાભી ઉપર જઇ બેઠા ॥ ૨૯ ॥ દુંટી ઉપર દડો વાગે, એમ લાગ્યું જે વાર; અરજુનજીને આસ્તા બેઠી, અણીમુકી તે વાર ॥ ૧૦ ॥ જોર કરિને ધબાવી, પેઠું નહી અણીઆર, અરજુને જાણ્યું ધણી છે સાચો, શા સારૂં ભય ધારૂં ॥ ૩૨ ॥ એવું જાણી બીજો છેડો; ધનુશકેરો જેહ એકજ હાથે જોર કરીને, વાંકું વાળ્યું તેહ ॥૩૨॥ બીજે હાથે દોર ચઢાવી, તેવો થયો ટંકાર; ધનુશ ચઢ્યુ એટલે તો બોલ્યો અંધ કુંવાર ॥ ૩૩ ॥ ઓ માંમા તમો કહેતાતા, ચાહ્ય તેમ મરશે મથી, પણ ધનુષ કરણ રાજાનું, એનાથી ચઢવાનું નથી ॥ ૩૪ ॥ મામો કહે ભાઇ ભોગ મ્હારા, મેં તુને કહ્યું એવું; પણ નીચુ જોઇ બાણ ઉંચુ, મારી કરે કામ કેવું ॥૩૫॥ એક બાણ શું ત્રણ કામ કરશે, જો મનમાં વિચારી; દુર્યોધન કહે એછે આંટી, કન્યા થવાની મ્હારિ ॥૩૬॥ એમ પાછો મન વાળીને બેઠો; સાંભળને તું રાય; આ ઠેકાણે સીધાન્ત લેવું, કેવું ગાંડું દેખાય ॥ ૩૭ ॥ દુરીયોધનની બોલીચાલી, રીતી નીતી જેહ; તે પ્રમાણે જે જન રાખે; દુરીયોધન તુલ્ય તેહ ॥ ૩૮ ॥ પાંડવની સંતોશ શીલતા, રીતીનીતી શુદ્ધ વાણી; દિનતા દયા એવિ રાખે, તે પાંડવ તુલ્ય પ્રાણી ॥ ૩૯ ॥ કથા તો દ્રષ્ટાન્ત રૂપી, સીધાન્ત એનું કેવું. જેવી જેની રીતી તેવું તેને જાણી લેવં ॥ ૪૦ ॥ ઇતીહાસ કઉરવ પાંડવ કેરો, તે જાણવે નથી મુક્તી; મુક્તીને માટે જાણી લેવિ; નીતી અનીતીની યુક્તી ॥ ૪૧ ॥ વળણ ॥ ॥ યુક્તી મુક્તી કારણે જાણવી શ્રોતા જન; વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચરે; શું કર્યું ઇંદ્રને તન.

કડવું ૩૦ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને

સંભળાવું, મચ્છવેદન મહીમાય ॥૧॥ અરજુનજીએ ટંકાર કીધો, ચઢાવી ધનુશ; વિચાર કીધો મચ્છ વિંધવાનો, હૈયામાં ધરી હુંશ ॥૨॥ એવામાં દુરિયોધનરાજાએ, બોલાવ્યો રાજાકરણ, કહ્યું કે આ મચ્છવેધકરશે, વરશે ઉતરી ધરણ ॥૩॥ કાળે મોઢે જાવું પડશે, આપણને ધિક્કાર, કરણ કહે જો દુરિયોધન, મુજ મનનો વિચાર॥૪॥ચઢનારો મચ્છવેદ કરશે, તેવુજ મારિશ બાણ, ત્રાજવામાંથી નિચે નાંખી, કાઢુ એના પ્રાણ. ॥૫॥નીચે પડે તવ સરવે ભાઇએ,મારી પમાડવો મરણ,તે વેળા હું દ્રુપતિનું, કરિ જવાનો હરણ ॥ ૬ ॥ નિશ્ચે તુજને પરણાવવાની ચીંતા મુજને પેઠી, દુષ્ટ કહે મુજને એમ લાગ્યું,હવે મ્હારે ઘેર બેઠી ॥૭॥ આશા આપી કરણ ગયો, જઇ બેઠો આસન, શકુની માંમાએ સમજાવ્યા, અંધ તણા સૌ તન ॥૮॥ સાવચેતીથી શરવે બેસો, હાથ ગ્રહિ હથીઆર, તવ કૌરવો આયુધ લઇને, બેઠા થ તૈયાર ॥૯॥ તે સહુ સભાએ નજરે જોયું, કોપ્યા કૌરવ કરણ, કન્યા સુખે નથી વરવાની, થસે રૂપાળીનુ હરણ ॥૧૦॥દ્રુપતનું ધુળધાણિ કરશે, અંધ તણા કુંવાર; એવિ ચરચા ચાલી સભામાં, ભય ભર્યાં સહુ સાર ॥૧૧॥દ્રુમરૂશીએ કૌરવોને, દીઠા ગ્રહ્યાં હથીઆર; જાણ્યું કે એ અરજુન ઉપર, છેવટ દેશે માર ॥ ૧૨ ॥ એમ જાણિને સર્વ રૂશીને, ચેતવણી કરી એમ; આપણી સભામાંથીવર ઉઠયો, મારવા દઇએ કેમ ॥ ૧૪ ॥ આપણે એ વરના જાનૈયા, હાંઇથીઉઠયો માટે ન મરવા દેવો ॥૧૫॥ થનાર વસ્તુ હશેતે થાશે,કરવો કાળો કેર; કૌરવ વરરાયને મારે તો આપણે મારવા ઠેર ॥ ૧૬ ॥ એમધારી સૌ તૈયાર થયા, વઢવાને મન કીધાં; કૈકકહે હું મારિશ સરવ કૈં કે તુમડાં લીધાં ॥૧૭॥ કૈકહે આંખ્યો પુરવાને, મારવા ભસ્મના ગોળા; કૈક કહે આ ચમનીચોને ગોદે ફાડી નાખવા ડોળા ॥ ૧૯ ॥ કૈક કહે તુમડાં ફોડીશું. કૌરવને લેલાટ; બ્રાહ્મણ કોપ્યા ભક્તની ભીડે બેઠા બરોબર ઘાટ. ॥ ૧૯ ॥ એવામાં દ્રુપતરાજાએ, દ્રુપતિને એમ કહાવ્યું; હાથણી બેશી આવો સભામાં, ભવીશ ભલેરૂં ભાવ્યુ ॥ ૨૦ ॥ સણગારિ હાથણિ મંગાવી, ધરૂપતીયે તેવાર; સુંઢમાં સોનાનો કળસ આપ્યો, શોભાતણો નહિ પાર ॥ ૨ ॥ ધરૂપતિ ઉઠી ઝરૂખેથી ઉતરી મ્હેલથી હેઠી, વરમાળા બે કરમાં લઇને, હાથણી ઉપર બેઠી ॥ ૨૨ ॥ પુંઠળ દાશી ચમ્મર ઢોળે. જોયા જેવી થઇ ખુબી; સભાની વચમાં જળ કુંડાળે, આવીને કન્યાઉ

ભી ॥૨૩॥ હરખી ઉઠવા ભીમસેન બળીયો,ઉંચો નીચો થાય; પણ એ નો ભુજ ઝાલી બેઠા છે, પોતે ધરમરાય ॥ ૨૪ ॥ અરજુનજીએ ધનુશ ચટેલું, ધર્યું દ્વીભુજ વિશે; તે વેળાએ અરજુનજીની, ક્રાન્તી અલોકીક દીસે ॥૨૫॥ તે દેખી શેદેવ જોશીને, ઉપજ્યો અતી પ્રેમ; હશી હશીને ધરમ પ્રત્યે, કહેવા લાગ્યા એમ ॥૨૬॥ વળણ॥ શેદેવ કેહેવા લાગીયા આતો વાત અનુપ, વદે વલ્લભ જોશી કહે, જુઓ ભુપનું રૂપ.

કડવું ૩૧ રાગ કનડાની સાખીનો.

જુઓ જુઓ ભુપનાં રૂપ, ધનુશધનંજય ધર્યુંરે;જુઓ જુઓ અરજુ નજીનું રૂપ, ધનુશ ધનંજય ધર્યુંરે॥શેદેવજી મુખ બોલીયા, સુણો ધર્મ સુજાણ; ત્રણ ત્રણ વરસ દુખ વેઠીયુ, તેતો આજ પડયું પરમાણ, ધનુ- શ ॥૧॥ લાખાગ્રહેમાં બાળીયા; દુષ્ટે કરી અન્યાય; ત્યાંથી ઉગરી વન રહ્યા,ભીમ પરણ્યો હેડંબા કન્યાય. ધ. ॥૨॥ હેડંબા ચોરી ગયો. દેનાર દેવને દુખ;તેને ભીમે મારીઓ,કર્યું છત્રેવરને સુખ. ધ. ॥૩॥ પછી કબી રા લઇ ગયા, પોતાને અવાસ; યોગી વેશ ભીમે ધરી, કીધો દુષ્ટજનો- નો નાશ ધ. ॥૪॥ તે પછી એકચક્રા ગયા, સ્થીતી કરી બહુ દન; બક- રાક્ષને મારીયો, ભીમે ઉગાર્યો વિપ્રનો તન ધ. ॥ ૫ ॥ નાત્યના પાંચ અજા હણે મનુશ મારે એક; હંમેશ છ જીવ ઉગાર્યા, કર્યો પુન્ય તણો વીવેક. ધ. ॥૬॥ ત્યાંથી દ્રુમને મઠ ગયા, સમર્યાઅસરણાસણ, વિપ્રતણા પુજન કર્યાં, અને નીત્યાન ચાંપ્યાં ચર્ણ. ધ. ॥૭॥ ટાઢ તાપ વેઠયા વન વિશે, દુખમાં ન રહી ન્યુન, દુખ વેઠી ભગવત ભજ્યા, તેતો આજ ઉગ્યું પુન્ય, ધ. ॥૮॥ વસ્ત્ર વપુપર કયાં હતાં, કયાં હતા સણગાર; તેજ મોઢા પર કયાં હતું ઢળ્યા અઢળીક જુગદાધાર. ધ. ॥૯॥ સુર્યસમ છબી અરજુનનિ, જુઓ મ્હારા વિર; ધનુશ શોભે બે ભુજમાં, કેવો ઉભો છે ગુણ ગંભીર. ધ. ॥૧૦॥ વળણ॥ ગુણ ગંભીર વિર આપણો, ધરયું ધનં- જય નામ; વ્યાસ વલ્લભ કહે કથા, ભકતને રીઝે રામ.

કડવું ૩૨ રાગ ધોળ.

બોલ્યા બોલ્યા વૈશંપાયે વચનરે, સાંભળ સાભળ જનમેજેરાજન રે ॥૧॥ અરજુનજીએ, ધનુશ ધરીયું હાથરે; શ્રદ્ધા રાખી સમરે શ્રીવૈકુ

નાથરે ॥૨॥ જોયુ એણે મછના સામુ ગગનરે, દીસે નહી મચ્છનું પુંછ લોચનરે ॥૩॥ આકાશ કેરા, વાયુથી મચ્છ ચઢી ચાકરે; વાયુવેગે ફરેછે આડા આંકરે ॥ ૪ ॥ અરજુનજીએ વીચાર કીધો મનરે; કેમ તકાશે મચ્છાતણું લોચનરે ॥૫॥ જળમાં જોઇ, તાકીને મારવું બાણરે; મચ્છને જળને છેટુ છ ગઉ પરમાણરે ॥ ૬ ॥ મચ્છા હોએ સ્થીર તો તાકી શકાયરે; હવે મુને ગુંચવણ પડી જગરાયરે ॥ ૭ ॥ સ્તુતી કીધી, તવ પ્રભુએ જાણ્યુંરે; અંતરયામી હેત અતી મન આણ્યું રે ॥ ૮ ॥ પ્રેરક પ્રભુ પેરણા કીધી તે દનરે; મચ્છ પાસેનો બંધ કીધો પવનરે ॥ ૯ ॥ કરી કરૂણા પોતે શામ શરીરરે; સોપ્રણ મચ્છા તરત થઈ ગઈ સ્થીરરે ॥ ૧૦ ॥ તે દેખીને અરજુન માન્યું મનરે; હશી હશીને જપતો શ્રી જુગજીવનરે ॥ ૧૧ ॥ પછી પોતે જળમાં જોયું સતી તનરે; તવ દેખાયું મચ્છાતણું લોચનરે ॥ ૧૨ ॥ પડે મચ્છનો, પરછાયો જળમાંયરે, સ્થીર રહ્યાથી દરપણ તુલ્ય દેખાયરે ॥ ૧૩ ॥ પછી પોતે મચ્છ વીંધવા મન કીધુંરે; ભાથામાંથી એક બાણ કરમાં લીધું રે ॥ ૧૪ ॥ તેના ઉપર શક્તીનો મંત્ર ભણ્યો સારરે; પછી તેના ત્રીભાગ ગણ્યા તે વારરે ॥૧૫॥ પેહેલે ભાગે બ્રહ્મા મુકયા તતખેવરે; વચમાં વિષ્ણુ છેલ્લા મુકયા મહાદેવરે ॥ ૧૭ ॥ વાયુ મંત્ર ભણ્યોને ન રહિ ન્યુનરે; ઉપર મેલ્યું ધરમ રાયનું પુન્યરે ॥ ૧૭ ॥ એવી રીતે બાણ કર્યું તઇયારરે; પછી જોયું જળમાં સતીને કુંવારરે ॥ ૧૮ ॥ કેહેડયો વાંકી વાળી કરે મનસુબોરે; અરજુનજીતો ત્રાંસમાં ચઢી ઉભોરે ॥વળણ॥ અરજુન ઉભો ત્રાંસમાં, સાંભળને તું રાય; વ્યાસ વલ્લભ મુખ ઓચરે મચ્છવેધનો મહીમાય.

કડવું ૩૩ રાગ ટેક વિના કટાવનિ છાયા.

અરજુનજીતો ત્રાંસમાં ઉભો, ત્રાંસમાં ઊભો શોભે સુબો, મછ વીંધવા છે મનસુબો, આપ રૂદેમાં ઉલટ આણી, સમજણ શાણી, મીઠી વાણી, પઉઢજ પ્રાણી, કામ વિખાણી, સમર્યા પોતે પુરૂશ પુરાણી, જુગજીવનને સાચા જાણી મન વાલીયું, અંગ ફાલીયું, બાણ ઝાલીયું, કશ્મીશ હણીયો, મણોત ગણીયો, મંત્રજ ભણીયો, વેલ્લો વણીયો, હલકું લડાવ્યુ, ધનુશ ચઢવ્યુ. બાણ ચઢાવ્યું, આપ પડથી પાપજ ખોયું મનડુ મોહ્યું. જળમાં જોયું કેહેડયોને તો વાળી વાંકી, ન જાય થાકી, બુદ્ધી પાકી, ન રહે બાકી જળમા ઝાંખી, મછ તાકી, ર-

ગે રેલીયું, બાણ મેલીયું, ખુબ ઠેલીયું, ખરર લેઇને ચપળે ચાલ્યું, ન રહે ઝાલ્યું, ફ દે ફાલ્યું, માતંગ માહાલ્યું, હળહળ હાલ્યું, સણ સણ સણસણ, સરરર કરતું, થંભે ફરતું ભટડગ ભરતું, પાર ઉતરતું, પાછું ન ખરતું, પવન વેગથી જાણે મેઘથી, આભ વેગથી, વીજળી છટકી; ન રહે લટકી, ખરીજ ખટકી, ઝાય ઝટકી, પાડે પટકી, એવી કટકી; કેમ રહે અટકી; આવી પહોંચ્યું મચ્છની પાસે, તરકટી ત્રાસે, સાચુ ભાસે, અધર વાસે. ફરરરપુરરક ફર ફર બોલે, પોહોચ્યું રામના બાણની તોલે; ચડીયું ઝોલે, જરા ન ડોલે, બ્રહ્મા મંત્રે જબ્બર દોડયું; ન રહે ઓડયું, જુગતે જોડયું, એવું છોડયું ફટાક દઇને લોચન ફોડયું, પછી તે કટકો હેઠો પડીઓ; વિષ્ણુ કડકો ઉંચો ચડીઓ, નરદમ નડીઓ, જઇને અડીઓ, ઘાટજ ઘડીઓ, પુંછ ઉપર તો ઉલટ વ્યાપી, માપે માપી, નીશાની આપી; તે પ્રમાણે ખચક દઇને નાંખ્યું કાપી તે પછી કડકો શંકર કેરો, મારે ફેરો, ઘાલ્યો ઘેરો, કામજ કીધુ, ચાલ્યું શીધું, જરા ન બીધું, ઉઠાવી લીધું, શીવને મંત્ર; બહુજ બળમાં, કોટી કળમાં; એકજ પળમાં, છરરરરરર છબાક થઇને ફેંક્યું જળમાં, ધોખી દેવે કરી પુલ વ્રષ્ટી, કાપી કષ્ટી, જુએ દ્રષ્ટી, સર્વે શ્રષ્ટી દુડંભિ ડંકા દેવના વાગ્યા; સારા લાગ્યા; સઉ ભય ભાગ્યા; ભાગ્યવંત પાન્ડવો જાગ્યા; વલ્લભ વદે મછાનિ હોડ, પુરણ થઈને પોહોચ્યા કોડ; બોલો જે જે શ્રી રણછોડ ॥વળણ॥ જય જય શ્રી રણછોડજી કર્યું ભક્તનું કામ; શ્રોતા શ્રદ્ધા રાખીને, સમરો શીતારામ.

કડવું ૩૪ રાગ અડપનો દોહરો.

બાણ વડે જળ મચ્છ નાંખ્યું, વરત્યો જેજેકાર; તે સમે કરણરાય ઉઠયો, ઊઠયો અંધ કુંવાર ॥૧॥ આયુધ લીધાં ભુજ વિશે, જુએ સઘળો સાથ; તે સમે ભીમ ઉભો થયો, મરડી ધરમનો હાથ ॥૨॥ છલંગ મારી આવ્યો સભામાં મનમાં ધરી મનસુબો: જળ કુંડને કીનારે જઇને, વાયુનો નંદન ઉભો ॥ ૩ ॥ ગરજના કરિ ઘાટો કાહાડયો, વીરા ધારણ દેવું; ઉતરવાની તસ્દી ન લેશો પડો હું ઝીલી લેવું ॥ ૪ ॥ તવ દુરીયોધને બુમ પાડી, ઓ મામા આ એમ; મામાએ કહ્યુ આરમ ઝાલો, રહીએ કુશળખેમ ॥૫॥ ભીમને જોઇ મનમાં વિચાર્યું, પોતે રાજા કરણ; મ્હારૂ બોલેલુ મીથ્યા જાશે; કરૂ કન્યાનું હરણ ॥૬॥ ભીમનિ દ્રષ્ટી ઉંચીદી-

ઠી, કન્યા હરવા જાય; એવે ભીમે જાતાં જોયો, ચીતમાં ચટપટી થાય. ॥૭॥ ભાઇનાં લાગ્યા ભાઇ ભોગવશે, કન્યાનું હરણ થાશે; મેહેનત કરેલી છુટી પડશે, ઈજ્જત અમારી જાશે ॥ ૮ ॥ એમ જાણિને દોટ મુટી, વાયુને કુંવાર, કરણનો જઇ કાન ઝાલી, ચોઢયા તમાચા ચાર ॥ ૯ ॥ કરણ રાજા ત્રાસ પામ્યો, આ મુજને ક્યાં નડીઓ; એટલામાં ભીમછલંગ મારી, હાથણી ઉપર પડીયો ॥૧૦॥ એટલે હાથણી થઇ ભોંયભેગી, ત્રકો દર કછેડ બાંધે, દ્રૂપતીનું પાંગોઠુ ઝાલી લીધી પોતાનિ ખાંધે ॥ ૧૧ ॥ કન્યા લઇને ત્યાંથી નાઠો, સભાની બારણે જાય; કુંભારના ઘરભણીએ આવ્યો જ્યાં પોતાની માય ॥ ૧૨ ॥ બારણેથી એમ બુમ પાડી ત્રણ મા હું આવ્યો; જુઓરે જુઓ જનેતા, અમુલ્ય વસ્તુ લાવ્યો ॥ ૧૩ ॥ કુંતાએ જાણ્યું ક્યાં ખાવાનું, કાં રમવાનું હશે; કાં મુજને મરાવવા ફાંફાં, બોલતો હશે મશે ॥ ૧૪ ॥ એવું સમજી માતા બોલ્યાં, ભૈયોનું ભૈયારૂ; જે લાવ્યો હોય તેમાં બેટા, પાંચેનું સૈયારૂ ॥ ૧૫ ॥ ભીમે જઇ તવ કન્યા મુકી; શું બોલી તું માત; આજ સભામાં મચ્છવેધ કીધો, આપણો અરજુન ભ્રાત ॥ ૧૬ ॥ કન્યાનું ત્યાં હરણ થતું'તું માટે ઉચકી લાવ્યો; ન બોલવાનું તું'તો બોલી વિચાર કાંઇ ન આવ્યો ॥૧૭॥ માતાને એમ ઠબકો દેછે, વાયુ દેવનો તન; તવ કુંતાજી રડવા લાગ્યાં, આંસુ ભર્યાં લોચન ॥ ૧૮ ॥ બળ્યું આ જીવવું ઘડપણનું ફાવે તેમ બોલાય; કન્યા દેખી ભીમ લલચાયો, ઠીક બોલી ગયાં માય ॥ ૧૯ ॥ એમ જાણિને ભીમ બોલ્યો, શાને કરો વિલાપ, તમારૂ બોલ્યું પાળો નહી તો બ્રહ્મહત્યાનું પાપ ॥૨૦॥ એમ કહીને ત્યાં રહયો બેશી, સભા વીષેશું થાય.; ભીમના તમાચા ખઇ વળ્યો પાછો, ક્રોધમાં કરણ રાય ॥ ૨૧ ॥ જળકુંડાળે ચાલી આવ્યો, બાણ ધનુશ પર લીધું; ત્રાજવામાં અરજુનજીને બાણજ ભોંકી દીધું ॥ ૨૨ ॥ અરજુનજીને તે બાણ લાગ્યું, પ્રાણજ ઊંચો ચડીયો; બાણને ધકકે ત્રાજવામાંથી અરજુન હેઠો પડીયો ॥ ૨૩ ॥ પડયો તેવો આવ્યો પાણીમાં કઉરવે કહાડયો બહાર; જળકુંડનીકીનારે નાંખી દેવા માંડયો માર ॥ ૨૪ ॥ સો ભાઇઓને છ કારભારિ, ઘણાક કોપે ચડીયા; તે દેખીને બ્રાહ્મણ ઉઠયા, મારવા તુટી પડીયા ॥ ૨૫ ॥ કૈરવમારે અરજુનજીને, છોડાવ્યા નત્ર છોડે; તુમડા લૈ બ્રાહ્મણ લોકો કપાળ સહુના ફોડે ॥૨૬॥ ભભુતીનેગોળા મારિ, ડોળાપુરી નાખે; ગડદાપાટુનોપ્રહારકરી મારો મારો ભાંખે ॥૨૭॥ કૈરવ ઉપર દ્વીજ લોકોએ,ઘણુ તોફાનમચાવ્યું; એવામાં પ્રજાપતને ત્યાં, ભીમને સાંભરી આવ્યું ॥ ૨૭ ॥ અરેરે એકલો

છે ભાઇ મ્હારા, એમ જાણીને ઉઠયો દોડતો, આવ્યો સુરો સભામાં, રોસ ભરેલો રૂઠયો ॥ ૧૮ ॥ ભાઇ રોળતો દીઠો સભામાં, મેઘન દે ભડગડીયો; વાયુ નંદન કોપ કરીને, જળકુંડ વિશે પડીયો ॥ ૨૮ ॥ થંભને બાજયો વણોક ગાજ્યો, હસ્તીનીપેર ત્રાડયો; બાર ગાઉનો થાંભલો તે, હચહચાવી કાહાડયો ॥ ૩૦ ॥ તવ કૌરવ ત્રાસ પામ્યા, થારો કાળો કેહેર; માંમો કહે ભાઇ સર્વે નાસો, માર્યા જઇશું દેર ॥ ૩ ॥ એમ જાણિ અરજુનને મુકયો, મુંઢમતીના માઠા; ભીમના ભયથી હરામખોરો, જીવ લઇને નાઠા ॥ ૩૨ ॥ એટલે આવ્યા અંતરયામી, આવ્યા ત્રણે ભ્રાત; ભીશ્મ વીદુરને દરોણ આવ્યા, વળી રોહણી કુંવાર ॥૩૩॥ ખમ્મા ખમ્મા કરી ઉઠાડયો, અરજુનને તે વાર; સૌ સભાએ પાંડવ જાણ્યા, વરત્યો જેજેકાર ॥ ૩૪ ॥ સ્વયંવરની રીતી એવી, જેની થઇ કન્યાય; તે એકલો રહે બાકી બીજા, સૌ સૌને ઘેર જાય ॥ ૩૫ ॥ પણ તે દાડે પાંડવ જાણિ, રેહેવા કર્યો વિચાર; પાંડવને પરણાવ્યા પછી, વેરાઇ જાવું સાર ॥ ૩૬ ॥ પાંડવ ઉપર પ્રેમ એવો કોઇએ ધર્યો નહી ગર્વ; આગળ ચાલ્યા અરજુનજી ને, પુઠે ચાલ્યા સર્વ ॥ ૩૭ ॥ ચાલી આવ્યા પ્રજાપતને ત્યાં, પુરણહરખમાં પેઠા ભોમી ઉપર આસન વિના, રાજા રૂશી સહુ બેઠા ॥૩૮॥ જાદવ સહિત સઘળા બેઠા, એટલે બેઠા ધરમરાય; અરજુનજી ઘરમાં જઇને, માતાને પડીયો પાય ॥ ૩૯ ॥ આશીરવાદ મુને દો માતા મેં કર્યું મચ્છવેધન, શુભ વેળાએ જનુની મ્હારિ, કેમ કરો રૂદન ॥ ૪૦ ॥ કુંતાજી કહે ભીમ ગાંડો, લઇ આવ્યો કન્યાય, બ્હારથી કહ્યું કે કાંઇ લાવ્યો, એરે મારી માત ॥ ૪૧ ॥ મેં જાણ્યું ખાવાનું રમવાનું, બોલી જવાયું એમ; કહ્યું કે પાંચનું સહીયારૂ, એટલે બોલ્યો ભેમ ॥ ૪૨ ॥ એણે કહ્યું કે આ શું બોલ્યાં, વિચાર વિના આપ; હવે એ બોલ્યું પાળો નહી તો, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ ॥ ૪૩ ॥ તે કારણથી રડયા કરૂં છું, એરે મ્હારા તન; એવું સાંભળી અરજુન બોલ્યો, મુકો મા રૂદન ॥૪૪॥ તમારૂં બોલવુ પાળવું મ્હારે; જો હોય પાંડુ બાપ; ભૈઓને મુકી એકલો પરણું તો બ્રહ્મહત્યાપાપ ॥૪૫॥ તવ કુંતાજી રડતાં રહયાં, આશીરવાદજ દીધો; પછી જઇને ઓટલે બેઠો, માનો ખુલાસો કીધો ॥ ૪૬ ॥ એવામાં પ્રજાપત આવ્યો જોવા ઘરના બ્હાર; વ્રકોદરને બોલાવીને, પુછયો સમાચાર ॥ ૪૭ ॥ કેમ આવ્યા છે રાજા રૂશી, શો આ ખેલમચાવ્યો ભીમ કહે તમારા રાજાની, પુત્રીને હરી લાવ્યો ॥ ૪૮ ॥ તેથી સૌ લાંગ્રવા આવ્યાછે; કળકળીયો તમ રાય; તમોએ અમને રાખ્યા માટે, શીક્ષા

તમોને થાય ॥ ૪૯ ॥ એવું સાંભળી કુંભાર બોલ્યો; ગાંડીયા ગાંડુ કીધું દયા જાણિને તમોને રાખ્યા, તેનું ફળ આ દિધું ॥ ૫૦ ॥ એમ કહિને રડતો રડતો, ગયો ઘરની માંય; નરને નારી રૂદન કરે, ધરમે સાંભળ્યું ત્યાંય ॥ ૫૧ ॥ ઉઠીને યુધિષ્ટર ગયા, પ્રજાપતના ઘરમાં, કહો કાકા કેમ રડો છો, શું આવ્યું ઉદરમાં ॥ ૫૨ ॥ પ્રજાપત કહે મારે કરમે, કયાંથી તમે આવ્યા; ગરીબ જાણી ઘરમાં રાખ્યા, રાજાની પુત્રી લાવ્યા ॥ ૫૩ ॥ તારા ગાંડીયે ગજબ કીધો, ઘર મ્હારૂ લુટાશે; ધરમ કહે કોણે કહ્યું, રડશો નહી નીશાસે ॥ ૫૪ ॥ કુંભારે કહ્યું ગાંડીયો તારો, કહી ગયો મને વાત; ધરમ કહે સાંભળો કાકા મુકો આંસુપાત ॥ ૫૫ ॥ અમે ક્ષત્રી નંદન છીએ, કુન્તા સતીના તન; પાંચ ભાઇ પાંડવ અમે તો કીધો મચ્છવેધન ॥ ૫૬ ॥ તેથી કન્યા લાવ્યા છૈયે, કાકા તમારે ઘેર; હરણ કર્યું હોય તો કાકા થયો હોય કાળો કેહેર ॥ ૫૭ ॥ પ્રજાપતને વીશ્વાસ પડીયો, જે બેઠા ધરમરાય; દ્રુપતરાયે ઘેર જઇને, મંડપ રચીયો ત્યાંય ॥ ૫૮ ॥ મોકલ્યા બે પુત્રો પોતાના, કુંભારને ઘેર જાઓ; મચ્છવેધ કરનારાને કહીને, દ્રુપતીને લઇ આવો ॥ ૫૯ ॥ કહેજો વાજીંત્ર અમે મોકલીયે છીએ પેહેલા; એટલે તમે વરવા માટે આવજો અમ ઘેર વેહેલા ॥ ૫૦ ॥ વળણ ॥ વેહેલા અમઘેર આવજો, એવું કહેજો તન; વલ્લભ વદે રાયે કહ્યું, લાવો ભગની ભોવન.

કડવું ૩૫ રાગ ચોપાઇ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સુણ જનમેજે રાજન; ચાલ્યા દ્રુપતના બે તન, ગયા કુંભારને ભોવન ॥ ॥ કહ્યું નરને દ્રુપતી લાવો, વાજાં મોકલીયે તવ આવો; કહ્યું અરજુને તતપર થાવો, ઓરડીમાંથી તેડી જાવો ॥૨॥ કહેજો તમ તાતને સમાચાર, કહીયે પાંચ છે કુન્તી કુવાર; કહીએ મચ્છવેધ કર્યો એક હાથે; પણ પાંચ પરણવાના સાથે ॥૩॥ ધર્મ નીકુળ શેદેવ ભીમ, ચારને લઇ વરવાનો નીમ; હોય મરજી તો તેડુ કરાવો, નહિ તો કાહાવજો કે તમ જાવો ॥૪॥ એવું સાંભળી ક્રોધે થયા, પોતાનિ બેહેનને લેઇ ગયા; જઇ તાતને કહ્યું કામ કરા, બાપ બેટી બેઉ જણ મરો ॥ ૫૫ ॥ કહાવ્યું મચ્છવેધના કરનારે, વરવાનું પાંચે અમારે; છીયે કુન્તા તણા પાંચ તન, વરશું સહુ બંધવ જન ॥ ૬ ॥ એકલાને તો વરવું નથી, કહિને આપી દ્રુપતી; ઘણી નારી વરે નરકોય, એક

નારીને બે નવ હોય ॥૭॥ અમારિ બેહેનને પાંચ પતી, તેતો અમોને ગ મતું નથી; તવ દ્રુપતને ખોટું લાગ્યું પાછુ આડુ ભવીશ ક્યાં જાગ્યું. ॥ ૮ ॥ હવે મારે જીવીને શું કરવું, વ્યાસના પર વોશ ઘોળી મરવું; એવું ધારીને મેહેલમાં ગયો, વીશ ઘોળી પીવા ત્યાર થયો ॥ ૯ ॥ તવ વ્યાસજી આવ્યા દોડી, પ્યાલો તમાચે નાખ્યો ફોડી; શાને મરેછે મુઢ મતી, એના નશીબમાં પાંચ પતી ॥ ૧૦ ॥ જઇ પુછી જો કન્યાને વાત. તે કેહેતો મેળવજે હાથ; તવ દ્રુપદ રાજી થયો પુછવા પુત્રી કને ગયો. ॥૧૧॥ બેન મચ્છવેધનો કરનારો, કેવુ કહે છે તે વાત વિચારો, એમ કે હે છે કે પાંચ ભાઇ વરીયે, બોલો બેટી હવે કેમ કરીયે ॥ ૧૨ ॥ બોલી પીતા પ્રત્યે દ્રુપતી મ્હારા ભવિશમાં પાંચ પતિ; તેમાં ડાહાપણ તમે ન કરશો, કરશો તો પાપે પેટ ભરશો ॥૧૩॥ તવ લાગ્યું દ્રુપદને સાચું, નથી વ્યાસજીનું કહેવુ કાચું; એમ જાણીને પાછુ પુછે, બેટા સતીસા ધવી તું છે. ॥૧૪॥ વરે પાંચને તે શાની સતી, મને તે અકળામણ અતી બોલી દ્રુપતી સાંભળો તાત, તમે ધ્યાનમાં લેજો વાત ॥૧૫॥ તમે મં- ડપ જ્યાં રચો પીતા, ત્યાંતો કરજો ચંદનની ચીતા, તેને રાખવિ ત્યાં સળગાવી પરણાશ પતી પ્રેમ લાવી ॥ ૧૬ ॥ એક પરણીને સત્યે ચડી- શ, સળગેલી ચીતામાં પડીશ; પછી સજીવન નીકળીશ બ્હાર, પછી વરૂ બીજો ભરથાર ॥ ૧૭ ॥ એવી રીતે પરણીશ પતી માટે સદા હું સતિને સતી; તવ તાતને લાગ્યું સારૂં: બેટી જોઇશ પારખું તારૂ ॥૧૮॥ પછી વિચાર્યું દ્રુપદ રાય,એછે પાન્ડવ કેમ મનાય; એવો સંદેહ ટાળવા પળીયો, જઇ કૃષ્ણપ્રભુને મળીયો ॥૧૯॥ પ્રભુ કુન્તા તણા આ તન, કેમ સાચું લાગે મુજ મન; બોલ્યા પ્રભુ તું; સાંભળરાય,એતો લક્ષણથી વ- રતાય ॥૨૦॥ જેના જેના હશે ગુણ જેવા, તેના તુને દેખાડુ તેવા; હતા ઓરડા ધરૂપદ તણા, પાંચે શોભીતા સોહામણા ॥૨૦॥ તેમાં શું કર્યું જુગ- ગજીવન, ભર્યાં એકમાં સીંહાસન જુદી જુદી તરેનાં શોભે; રાજ્યવંશી તણું મન લોભે ॥ ૨૧ ॥ બીજો ઓરડો તૈયાર કરા, તેમાં ઘણી ગદાયો ભરિ ત્રીજામાં ભર્યાં ધનુષ બાણ, એવું કરાવ્યું પુરૂષ પુરાણ, ॥ ૨૨ ॥ ચોથામાં પાનાં પુસ્તક ધરીયાં વેદ શાસ્ત્ર પુરાણે ભરીયાં; પાંચમામાં વસ્ત્ર શણગાર, એવું કરાવ્યું જુગદાધાર ॥ ૨૩ ॥ પછી બોલ્યા શ્રી વનમાળી, જો આ સઉ ઓરડા પુઠે જાળી; ત્યાં તું જોવા ર- હે સંતાઇ, હુંતો મોકલું જૈ પાંચે ભાઇ ॥ ૨૪ ॥ કહી પ્રભુએ ભક્ત બોલાવ્યા, તવ પાંડવ પાચે આવ્યા; પછી બોલ્યા સ્વ્રુ સાક્ષાત, માહરે કરવી છે તમને વાત ॥ ૨૫ ॥ એક સ્થળ જઇ આ-

લુ' સાર, જુઓ ઓરડા એટલી વાર, એવું કહી ગયા ગોપાળ, પેઠા ઓરડે સતીના બાળ ॥ ૨૬ ॥ પ્રભુ ગયા ધરૂપત પાસ, જાળીથી દેખાડે અવીનાશ; જુએ ધરૂપત શામ શરીર, પેહેલે ઓરડે પાંચે વીર ॥ ૨૦ ॥ દીઠાં સઘળાં સીંહાસન, માન્યુ એકલા ધર્મનું મન; માટે પોતે એકલા રહ્યા,બીજા ચાર નીકળી ગયા ॥૨૮॥ બીજે ઓરડે દીઠી ગદાયો, બીજા નીકળ્યા ભીમ ભરાયો;ત્રીજે ઓરડે ધનુશ બાણ, રહયો એકલો ઇંદ્રસં-તાન ॥૨૯॥ ચોથે ઓરડે પુસ્તક પાનું, ત્યાંતો શેદેવનું મન માન્યું; પાં-ચમે આભુષણ પટકુળ, તે દેખીને પેઠા નિકુળ ॥ ૩૦ ॥ પેહેલે ઓરડે ધરમ રાય, તેની જુએ ધરૂપત ચરચાય;જુએ ધરમ સીંહાસન;જોઇ બરઅડિ વીચારે મન ॥૩૦॥ ઇંદ્રિપ્રસ્ત જાવું જે દન, કરાવું હાવું સીંહાસન; તેતો ધરૂપતે સાંભળ્યું કાન, આતો ધરમ ખરા ભગવાન ॥૩૦॥ પછી બીજે જાળીયે જાય,ભીમ ઊંચકી જુએ ગદાય: એતે જુએ હળવી ભારે, એક આવી ગદા તે વારે ॥ ૩૧ ॥ દશ હજાર પણછે ભાર; ઉંચકી વાયુને કું-વાર; એતો ધરૂપતના દાદાતણી ગમી ત્રકોદરને ઘણી ॥ ૩૨ ॥ પછી બ-રબડી બોલ્યો આપ ચાહ્ય આવે ધરૂપતનો બાપ; પણ આ ગદા પાછી નદેવું લઢીવઢીને પણ લેવુ ॥૩૩॥ પ્રભુ બોલીયા સાંભળ રાય, પછી ત્યાં થી થયા વિદાય; ત્રીજે ઓરડે અરજુન જ્યાંય, બોલ્યો ધરૂપતરાજા ત્યાંય ॥૩૪॥ એનું પારખું થંભે જોયું. પછી ચોથે જઇ ચીત પ્રોયું; પાંચે પાનાં પુસ્તક શેદેવ, તેથી જાણીયા જોશી એવ ॥ ૩૫ ॥ પછી પાંચયે ઓરડે ગયા, જાળીયે ડોકુ કરી રહ્યા; તેમાં નીકુલ છેલ તે વાર, પેહેરિ જુએ બધા શણગાર ॥ ૩૬ ॥ મોઢા આગળ દરપણ રાખે, નવ્ય ગમે તે બદલી નાખે; ટળ્યો ધરૂપતનો સંદેહ, ખરો નીકુળ ફાંકડો એહ ॥૩૭॥ પ્રભુ પા-ન્ડવ પાંચે સાચા; હવે વિચાર નહી મુજ કાચા, તમે અંતરયામી જાવો વાજાં મોકલું વાગતે આવો ॥૩૭॥ કહી રાજા થયો વીદાય, પછી બો-લીયા જાદવરાય; પાંચ પાંડવોને બોલાવ્યા, સવે ઓરડામાંથી આવ્યા ॥૩૯॥ સ્થળે લેઇ ગયા જાુગદીસ, ક્ષઊર કરાવ્યું પાંડવશીશ, ઉતરાવ્યા શીશના કેશ, ધરાવ્યો રાજવંશી વેશ ॥ ૪૦ ॥ પેલા ધરૂપતે કીધી પેર, મોકલ્યું તેડું હરખભેર; વાજાં સાજ સહીત તે વાર, આવ્યા પ્ર-જાપતને દ્વાર ॥૪૧॥ કહી પાંડવને શુભ સેર, ચાલો વરવા ધરૂપત ઘેર; તવ સર્વને આનંદ થાય, ગયા કુંતા કને ધર્મરાય ॥૪૨॥ માતા મોહેડે માથે કોણ ચાલે, કોણ રામન દીવા ઝાલે; બોલ્યાં કુંતાજી મુખ વચન. રહ્યાં આપણ જેને બોવન ॥૪૩॥ તેને સમજવાં માત તાત, કહો જે પ્ર-

જાપતને વાત; માથે મોહોડ ઘાલે એની નારી, તેડે સૌસગાંને ન્યાત સારી ॥૪૪॥ ગયા ધરમ તેણીવાર, કહ્યું કુંભારને થાવો ત્યારઃ તમારી સહુ જ્ઞાતી બોલાવો, અમને પરણાવવા આવો ॥ ૪૫ ॥ મોહોડ ઘાલે અમારી કાકી, પહેર્યા હોડયામાં ન રાખે બાકી;તવ બોલાવી કુભારે નારી તું તો પેહેરી ઓઢીને થા સારી ॥ ૪૬ ॥ ત્રણ પૈસે ઉપમા લેવાઈ, થયા રાજા તણા વેહેવાઇ; તેડો સમા વ્હાલાં ન્યાત સાથ, ઘાલો મોહોડ દિપક લ્યો હાથ ॥૪૭॥ તવ પ્રજાપતીની નારી; ચાલે ધરતી ધમધમેભારી;સહુ સગાં ને ભેગાં કીધાં, બધિ ન્યાતને નોતરાં દીધાં ॥૪૮॥ તવ આવ્યા સહુ નરનારી, ગીત ગાવા લાગી શુભકારી; જાણી દરૂપત રાજાયે પેર, રચ્યો મંડપ રૂરો ઘેર ॥૪૯॥ પાસે ખડકાવિ ચંદન ચીતા, કરીયું પુત્રીનું કહેલું કીતા; પ્રજાપતની નારી મોહોડ ઘાલ્યો, કર વામન દીવો ઝાલ્યો ॥ ૫૦ ॥ ઉઠયા પાંડવ જોડાજોડ, કરી ગોઠવણ શ્રી રણછોડ; રાખ્યા આગળ જાદવ જોધ,વચમાં રૂશી કરનાર બોધ ॥૫૧॥ તેનિ પુકળ ક્ષત્રી લોક; શોભાવિ શોભા પુન્ય સ્લોક, પછી વાજતે ગાજતે જાય, કેડે કામનીયો ગીત ગાય ॥ ૫૨ ॥ વલણ॥ ગીત ગાય છે ગુણના ભર્યાં સાંભળ તું રાજન; વ્યાસ વલ્લભ વાણિ વદે, ચાલ્યા કુંતા તન.

કડવું ૩૬ રાગ લક્ષ્મણવરની ઘોડી.

આની હાંરે પાન્ડવ પાંચ ચાલીયા ॥ટેક॥ પાન્ડવ પાંચે ચાલીયારે, જાય છે જોડાજોડ, વરઘોડામાં મ્હાલતારે, કરે, કારભારૂ શ્રી રણછોડ પાન્ડવ. આની હાંરે. ॥ ॥ રાજા રૂશીને યાદવોરે, ચાલે સહુ સાજન, પ્રજાપતની નાતનારે, ધરે હરખ અતીશે મન ॥પાન્ડવ ॥૨॥ પ્રજાપતીની પ્રેમદારે, ગુણ ભર્યાં ગીત ગાય મોહોડ કાકીએ ઘાલીઓરે, એને હૈએ હરખ નવ માય ॥ પાન્ડવ ॥૩॥ વીવીધ્ર વાજાં વાગતાંરે,દુન્ડભી ડંકા થાય; પોતાના પુત્ર જાણીનેરે, ઘણા હરખે છે ભીશ્મ પીતાય ॥પાન્ડવ ॥૪॥ વિદુર ઉર આણંદછેરે, પ્રગટીયા પ્રભુદાસ; દ્રોણગુરૂ કૃપાચારનેરે, ઉપજેછે અતિ ઉલ્લાસ ॥ પાન્ડવ ॥ ૫ ॥ ગામના લોક જોવા મળ્યારે, જોઇને બોલે બોલ; ભાગ્ય ધન્ય દરૂપતી તણુરે, સ્વામી મળીયા છે કન્યાને તોલ ॥પાન્ડવ ॥૬॥ પાન્ડવપર પ્રેમ સવ રે. સાજન થઇ સહુ જાય,સાજ મળ્યો શોભા તણોરે આવિ ઉભા તોરણ વરરાયા॥ પાન્ડવ પાંચેઆવિયા ॥ ૭ ॥ તવ દરૂપતની તારૂણીને વર પોખ્યાનો કોડ, આવી સાસુ થઇ

પોંખવારે માથે બત્રીસ ભમરીનો મોહોડ. પાંડવ પાંચે આવીયા ॥ ૮ ॥ સૌ સાજન બીરાજીયુંરે, મંડપકેરેઠાર; પાસે રહી પોંખાવતારે, દ્રુપતરાયના દ્રોણીક ગોર ॥પાંડવ॥૯॥ ધુંસળ મુશળ રવૈઓરે, સરીઓ સંપુટ ત્રાક; એંડી પેંડી ઉતારીનેરે, તીલક તાણી આમળીયા નાક. પાંડવ ॥૧૦॥ પછી વર પધરાવીયારે, મંડપ કેરિમાંય; દ્રોણીક કૃપાચાર્ય છેરે એઉના ગોર બે બેઠા ત્યાંય. પાંડવ ॥ ૧૧ ॥ અંતરયામી બોલીયારે, મંડપ કેરિમાંય પ્રથમ પેહેલું લગ્ન કરોરે; મોહોટા માટે વરે ધર્મરાય. પાંડવ. ॥૧૨॥ તવ ધરમ બીરાજીયારે, બાજઠ ઉપર ત્યાંય; સીખંડીભાઈએ તેડીનેરે, પધરાવી દ્રુપતી કન્યાય પાંડવ ॥૧૩॥ વળણ કન્યા પધરાવી તહીં, કન્યાદાન દેવાય, વ્યાસવલ્લભ વાણી વદે, સાંભળજો શ્રોતાય.

કડવું ૩૭ રાગ કન્યાદાનનો.

ત્યાંતો સમે વરતે સાવધાન, શોભા ઘણેરીરે, દેછે દ્રુપત કન્યાનું દાન; સોભા ઘણેરીરે ॥૧॥ પેહેલા બીરાજ્યા ધરમરાય, સો. તેનો હસ્ત મેળાપક થાય, સો. ॥ ૨ ॥ ત્યાંતો પાડા પરોળે ગાંઠ. વરમાળા આરોપી કંઠ. શો ॥ ૩ ॥ વદે વેદ વચન વીપ્ર તન, સો; પાસે બેઠા છે જુગજીવન સો, ॥૪॥ ત્યાંતો પેહેલું મંગળ વરતાય સો. તેમાં ગાયોના દાન અપાય સો ॥ ૫ ॥ ત્યાંતો બીજે મંગળ સાવધાન. સો. તેમાં દીધાં દાસીના દાન સો. ॥૬॥ ચોરી ત્રીજું મંગળ વરતાય, સો, તેમાં ભોમીનાં દાન દેવાય, સો. ॥૭॥ ચોરી ચોથુ મંગળ વરતાય સો, તેમાં ભંડાર સહીત વરતાય સો. ॥૮॥ પછી વરકન્યા જમ્યા કંસાર. સો. ત્યાંતો આરોપ્યા મોતિડાના હાર સો. ॥૯॥ પછી રૂપૈયા વીંટીઓ રમાય, સો. લાગ્યાં વરકન્યા ગોત્રજને પાય સો. ॥૧૦॥ પછી કન્યા ઉઠી સતી નાર. સો. પડી ચંદન ચીતામાં સાર, સો, ॥૧૧॥નાહી નિકળી અગ્નીથી બ્હાર, સો. તવ વરત્યો જય જયકાર સો. ॥૧૨॥ પછી વર્યો વાયુ સંતાન, સો, તેનાં ચારે ચાર ચાર દાન, સો. ॥૧૪॥ પછી પરણ્યો અરજુનરાય, સો. એનાંચારે મંગળ વરતાય સો. ॥૧૪॥ તેના પછી વર્યા શેદેવ, સો, વરત્યા ચારે મંગળ તતખેવ, સો ॥૧૬॥ વર્યા છેવટે નીકુળરાય, સો. ચારે મંગળે દાન અપાય સો. ॥૧૬॥ પછી કન્યા અગ્નીમાંજ નહાય. સો. પોતે પરણેલી રાખી તે કાય. સો. ॥૧૭॥ જોઈ પોહોચ્યા સહુ જનના કોડ, સો. સર્વે બોલ્યા જે જે શ્રી રણછોડ ॥ ૧૮ ॥ વલણ ॥ વરકન્યા પરણી ર-

હ્યા વરત્યો જેજેકાર; ધરૂપત લાગ્યો પુછવા, ઓરે જુગદાધાર.

કડવું ૩૮ રાગ સાખી.

વૈશમપાયે અણિ પેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું કહુ, આધપરવ મહીમાય ॥૧॥ ધરૂપત કહે આજ્ઞાઆપો,ઓરે જુગજીવન; મચ્છવેધનિ સભામાં બેશી, સર્વ કરે ભોજન ॥૨॥ પ્રભુએ તવ આજ્ઞા આપી, સર્વ સભામાં પેસો; પોતપોતાની રીત પ્રમાણેપંગતે જમવા બેસો ॥૩॥ રાજા રૂશી જાદવ લોકો વળી પ્રજાપત સર્વ, અન્નારથી પણ જમવા જાવો, વહેવારનો ધરિ ગર્વ ॥ ૩ ॥ એટલે સૌજન ગયા શભામાં, બેઠાપોતાના રિતે;ધરૂપતરાયે શેવકો પાસે, પીરસાવા માંડયુ પ્રીતે ॥૫॥ રાગ કટાવની છાયા ॥ મીનાકારી થાળી પુરી, મીનાકારી થાળી પુરી, નહી અધુરી, ચીજો મધુરી, પ્યાલા રૂપાના, માંહી દુધડા,દાખ ચારોળી,સાકર ઘોરી. કેસરિચોળી; મહિ રગદોળી, મલાઇ કેરિ બ્હાજી પોળી, કુર કમોદનો જાયફળ; વળી શેવ સરકરા; પુરિ ઘેબરમગદળ બરફી પેંડા,કળીનો લાડુ ઠોર બજલી, દર લાડુલા, કણસાઇ મોતીચુર પુરાયાં દુધપાક વંતાકનું શાક કે રૈતુરત્યોનું;ચણાદાળ ત્યાં માંહીકાકડી કારેલા વાલોર વાંકડી કંકોડા કુશમાંડ તુરીયા પાપડીઓ પંડાળ વડીઓ, ગલકા ફળ ટંભરવા નર્યાં. ગવારશીંગો ચોળાફળીઓ કંદમુળ ભીંડા; અળવી રતાળુ ગાજર ગીલોડુ, સકરિયા સુરણ વલીઆરિ, દહી છમકારિ કઢી વધારિ; ભાત્યભાત્યની ભાજી સમારિ, તાંજરઓને મેથી સારિ, કાંજરિ કુબીભેગી સુધારગલજીભીની પોઇના પાનાપતરવેલીયા હવે વરણવું મેવા કાચા, પસ્તાને લીધી ખારેકો અખોડ અંજીરરાજેરી સોનેરિ કેળાં, તડબુચને કુટ બીજોરાં અનુસ રામફળ સંતુરા પાકા કર મદ ફનસ ફાલસા લીલા શીફળ ખજુરફેર્ષાં કમરખ જામફળ કરણકેરી મધુર લામડી; રાણ શીંઘોડાં થોડી થોડી, પાકાઉમર પારસ જાંબુપાકી ચીકણુ કેળા,કુંકણુ દાડમ કંકણ, હવે વરણવું ચટણી અથાણું; થોડુથોડુ મુખથી ગાવું, કોળાં દોડાં આબળ કાકડ જીરા કેરી મેથીઓ ચીરી અળદર કેળાં આગ્રચીરીયાં રાઇ સરસીઆં તેમાં ડુબીઆ ખારા બીલી ગ્રાળી આગેલી, આદારસ ચટણી લીંબુપટની આદામુળી અળદરસુળી મધુરી મધુરી. મીનાકારી થાળી પુરા.

રાગ સાખીનો॥વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણજનમેજેરાય વી-

સ્તારી તુજને સંભળાવું આદ્યપરવ મહીમાય ॥ ૧ ॥ સરવેને ભોજન કરાવિ દીધા છે મુખવાસ; કૌરવ લોકો નાશી ગએલા, કન્યા થકી નીરાસ ॥ ૨ ॥ જાતાં જાતાં મારગે આવી દ્વાદશ ગાઉની નેળ, પાપીએ સહુને ઉભા રાખ્યા આવી વનીતાની વેલ ॥ ૩ ॥ દુરીયોધન મુખ એવું બોલ્યો, રહી ગયો પરણ્યાનો પ્રેમ; મનના મનસુબા રહ્યા મનમાં, મામા કરશું કેમ ॥ ૪ ॥ બોલ્યો શકુની ખારીલો ખુની, બતાવું એક ઉપાય; પરણિ હશે તો શું થઇ ગયું, પણ લેવી કન્યાય ॥૫॥ બાર ગાઉની આ નેળ લાંબી, ઉંચી વાંસપુર; આ નેળમાં પાંડવને ઘેરી, હાડ કરો ચકચુર ॥૬॥ એક રથ હંઇથી જતો હોએ તો પરાણે બીજુ જાય, એવી સાંકડી નેળમાંહી, થનારૂં હોય તે થાય ॥ ૭ ॥ આગળથી ને પાછળથી હંઈ ઘેરીને કરીએ કેહેર; કુંતાજીને ને પાંડવને, મારી નાખીએ ઠેર ॥ ૮ ॥ તો રૂપાળી હાથમાં આવે, ભાગ્ય ભળે મળે નારી; દુરીયોધન કહે મામા તારી, બુદ્ધીની બલીહારી ॥ ૯ ॥ એમ કહી કહ્યું દુરીયોધનને,સાંભળો વીરા કરણ; છ ક્ષોણી તમ પાશે રાખો, કરવા પાંડવનું મરણ ॥ ૧૦ ॥ આ મોઢે તમે સંતાઇ રહો, નેળની ઘોઘોમાંહિ પાંડવ નેળમાં પેઠા પછી; ઘેરો ઘાલજો આંહી ॥ ૧૧ ॥ પાંચ ક્ષોણી લઇને સો ભાઇ, સામે મોઢે જઇએ; જેદ્રથ ભગદત્ત ભુરીશ્રેવા સુસરમા સેત રહિએ ॥૧૨॥ કરણ કહે કબુલ વીરા. પડાવ સામો નાખો; સંદેશા સારૂ નેળની ઉપરે, દસવિસ ઘેવક રાખો ॥ ૧૩ ॥ દુરીયોધને વિસ જોદ્ધા, નેળપર મુકયા સાર. પાંડવ પેસે નેળથાં ત્યારે, આપે સમાચાર, ॥ ૧૪ ॥ પછી પોતે પાંચ ક્ષોણી લઇને, સુંસરા નેળમાં ગયા, સામે મોડે, છ ક્ષોણી સન્યાય; આવતુ જતું કોઇ ન દેખે, કરવો છે અન્યાય ॥૧૬॥ ચોકી કરવા રાખેલાને, સમજાવ્યા તે વાર; આપણા વ્રદ્ધો પેહેલા જાસે, તેનો કહેજો સમાચાર ॥ ૧૭ ॥ એ રીતે ગોઠવણ કરીને. સંતાયા છે પાપી ધરૂપતરાયે જમાડયા પછી ભેગા થવા રજા આપી ॥ ૧૮ ॥ એટલે રાજા રૂશી જાદવો, મળી કરી સભાય; પાંડવો ત્યાં બીરાજીયા છે, કોરાણે કુંતા માય ॥૧૯॥ ધરૂપત આવ્યો, સરપાવ લાવ્યો, વેહેંચવા સારૂ સાર; પેહેરામણી પાંડવને દેવાં, હરખ્યો અપરમપાર ॥ ૨૦ ॥ કારભારિ થઇ કૃષ્ણ બીરાજ્યા, સભા શોભે પુરપાટ; ધરૂપતરાયે તીલક કીધાં, પાંડવને લેલાટ ॥૨૧॥ બે રથ આપ્યા મોહોરો ભરીને. વળી દિધાં દસ ગામ; સહસ્ત્ર દાસી આપી સેવામાં. ધરૂપતીને કામ ॥ ૨૨ ॥ પાન્ડવને બે ક્ષોણી સેન્યા, દીધિ ધરૂપતરાય; આવદાની એક ગામની

આપી. કુન્તાને પડયો પાય ॥૨૩॥ તમ જોગ મુજથી નથી અપાયું,
માગી લ્યો વૃધ સતી; કુંતાજી કહે ભાવ જોઇએ, બીજું જોઇતું ન-
થી ॥૨૪॥ તવ ધરમને ચરણે લાગ્યો, છો ક્ષત્રી સુપાત્ર; તમ જોગ કાંઈ
નથી અપાયું, માટે માગી લ્યો જમાત્ર ॥૨૫॥ ધરમકહે કાંઇ ખામી ન
થી તવ અરજુનને પુછે; કાંઈક માગી લો મુજ પાસે, તમારી મરજી
શું છે ॥ ૨૬ ॥ અરજુન કહે પ્રીતિ રાખો, એટલું માગીયે અમો; તવ
શેદેવને શીશ નમાવ્યું જોશીજી માગો તમો ॥૨૭॥ શેદેવે કહ્યું સંતોષ
પામ્યા, આનંદ થયા અતી; ભીમે જાણ્યું સૌને પુછે પણ મુજને
પુછતો નથી ॥૨૮॥ એટલામાં નીકુળને પુછયું, નીકુળે કહી નાય; પ-
છી ગયો ભીમની પાસે, પ્રેમે પડીયો પાય ॥૨૯॥ તમ જોગ મુજથી ન
થી અપાયું, માગો માગ્યા જેમ સદા; ભીમ કહે એટલું માગુછું, નહી
આપું આ ગદા ॥૩૦॥ ધરૂપત કહે એમાં શું માગ્યું, બળવંતાછો અ-
તી; એને કોઈ ઉપાડી ન શકે, અમારે કામની નથી ॥ ૩૧ ॥ પણ એ
ગદા કયારે આપુ, જો જોરાવર થાવો, જેમંગળ નામનો એક હાથીબતા
વું તે લઇ જાવો ॥૩૨॥ કીલ્લો ચણિને પુરી મુકયો છે, દરવાજો ન ઉ-
ઘેડાય; કીલ્લે ચઢી શ્વાસ નાંખે છે દાસો, કીલ્લે રહી જળ પાય ॥ ૩૩ ॥
એ મદ ભર્યો મસ્તાની, તેને વશ કરી આવો; તોતે હાથીને આ ગદા બે
વસ્તુ લઈ જાવો ॥૩૪॥ ભીમ કહે બતાવો મુજને કુંચી લીધી તવ
રાય હાથીના કીલ્લાનું તાળુ ઉઘેડયું. હાથીચેત્યો તવ ત્યાંય ॥૩૫॥ ભી
મસેને દરવાજો ઉઘાડયો, તેવોજ હાથી ધશીયો; દરવાજાનિ બ્હાર નિક
ળીયો, ભીમશેને આઘો ખશીયો ॥૩૬॥ આઘો ખસીને ધાયો ધસીને,ભ
યમાં જરા નવ પેઠો; ગદા સહીત છલંગ મારી, ઉપર ચઢી બેઠો ॥૩૭॥
બોજ આવ્યો તેથી ગજ ત્રાસ્યો, ભીમ તણો ભય ધાર્યો; વ્રકોદરે હડમાં
દોડાવ્યો, તવ જયમંગળ હાર્યો ॥૩૮॥ નરમ થઇને ઉભો રહયો ભીમે
ફેરવ્યો હાથ; નીચે ઉતરીને બોલાવ્યો, તવ ગજ ચાલ્યો સાથ ॥૩૯॥
સભામાં આવ્યો હાથી બાંધ્યો, ખુશી થયા સહુ રાય; દરૂપત કહે અર-
પણુ તમને, જેમંગળને ગદાય ॥૪૦॥ વિનોદમાં વ્રકોદર બોલ્યો, મેં ઠીક
કીધી કમાઇ; ધરૂપત તુજને સોધ્યો ન મળે; મુજસરખો જમાઈ ॥૪૧॥
દરૂપત કહે ક્ષમા રાખો, બોલો નહી બીજું ત્રીજું, તમ તણા પ્રાક્રમ
જોઇને આનંદ પામી રિઝું. ॥૪૨॥ પછી સરપાવ આપ્યો, સરવને જે
વો રાજા તેવો દીધો; એકલા પ્રભુને કાંઇ ન આપ્યો તવ ભીમે ક્રોધકી-
ધો ॥૪૩॥ ધરૂપત કહે ક્રોધ ન કરશો, કૃષ્ણ છે લક્ષ્મીપતી, તે લક્ષ્મી

શું એમને આપું, બીજું દેવા જોગ નથી ॥૪૪॥ એટલે હરજી આનંદ પામ્યા, પોતે દીનાનાથ; શાબાશ તારિ જ્ઞાન દ્રષ્ટી, કહી શીશ મુકયો હાથ ॥૪૫॥ પછી સરવે વીદાય માગી, રાય વદ્યો વચન;ચાર દહાડા લગી પાન્ડવોને, રાખશું અમ ભોવન ॥૪૬॥ એમ કહીને વીદાય આપી, સરવેને થઇ ખુશી; તવ પોત પોતાને પંથે ચાલ્યા, રાજા રહીયત રૂશી ॥૪૭॥ છપન કોટી જાદવ બળદેવ, સાથે શ્રી મોરારી; સત્ય પુરૂશો પણ ઘેર આલ્યા, પાન્ડવના હેત ધારી ॥ ૪૮ ॥ તે સત્યવાદી નેળમાં થઇને ગયા હસ્તીનાપુર; દુષ્ટોને જઇ કહ્યું ચોકીદારોએ, ગયા ભીસ્મ વિદુર ॥૪૯॥ એટલે દુરીયોધન થયો રાજી, હવે તો ભાગ્ગ ભળશે; જેનો ભય હતો તે ગયો, હવે તો કન્યા મળશે ॥૫૦॥ એમ કરીને એ રહ્યા છે; પાપીઓ આશા ભેર; પાન્ડવ કુન્તા ચાર દહાડા,રહયા દ્રૂપતને ઘેર ॥૫૧॥ તે પછી પોતે વીદાયમાગી, અમને દોઆજ્ઞાય;ઘરગામ ઘણાદનથી સુનું માટે કરો વીદાય ॥૫૨॥ તવ દ્રૂપતે આગ્ના આપી, પધારો કુંતાના તન તવ પોતાનું સૈન્ય લેઇને, નીકળીયા રાજન ॥૫૩॥ વળણ॥ પાંડવ પાચે નીકળ્યા, વાજતે ગાજતે જાય; ધનના રથને દ્રૂપતી, વળી સંગસન્યાય.

કડવું ૩૯ રાગ સવૈયા છાયાનો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું આદ્ય પરવ મહીમાય ॥ ૧ ॥ સહુ સાથે નીકળ્યા બળીયા સહુવળાવવા જાય; ભાગોળ સુધી સરવ આવ્યા, આવ્યો દ્રૂપતરાય ॥૨॥ એવામાં પેલા પ્રજાપતને, ચણાની જરૂર પડી; ભીમની ખાધેલી ખાણ હતી,ઉઘેડી તે ઘડી ॥૩॥જેતામાં એનો જીવ ગભરયો, હથળવથળ થયો છેક; સાફ વાશીદુ વાળી મુકેલું, ન મળે દાણો એક ॥ ૪ ॥ જાણ્યું કે આ કામ ભીમનું, ભાગોળે દોડતો આવ્યો; ભીમ ભાઇ કરી ખાણ ખાલી, વાંકો દહાડો તું લાવ્યો ॥૪॥ એટલે બોલ્યા ધરમરાજા, આશું કરમભીમ કરીયું; ગરિબને ગરદન ઘાલીને, પેટ પોતાનું ભરીયું ॥ ૬ ॥ નાણાં આપો કહી કાપો, તવ ભીમ બોલ્યો ત્યાંય;હીસાબ પ્રમાણે ગણીનેનાણાં દેજો દ્રૂપતરાય ॥૭॥ ધર્મ કહે દ્રૂપતને શું છે ભુંડા માંડિ ભવાઇ;ભીમ કહે જમાત્રનું દેવું, દેશે તે શી નવાઇ ॥૮॥ એમના ગામમાં રહીનેખાધુંછે, તે ખાધા ખરચ દેશે, દ્રૂપતી આપણે ઘેર ખાશે, તેનું ખરચ કોણ લેશે ॥૯॥ ધરૂપત કહે ક્ષમા રાખો, માં બોલો માઠુ વચન; અમે અમારે પ્રજાપતનું, પુર્ણ મનાવીશું મન ॥૧૦॥ એમ કહીને વિદાય કીધા, તવ પંથે પળાય, એક રથમા કુંતા ધરૂપતી, ત્રીજા ધરમરાય ॥૧૧॥ આનંદ

કરતા મારગ ચાલ્યા. બેઠા હાથીપર ભેમ; દ્વાદશ ગાઉનિ નેળે આવ્યા, ભીમને આવ્યો વ્હેમ. ॥ ૧૨ ॥ સકળ સેન્યને રોકી કહ્યું આયુધ સહુ ઝાલો; જે રીતે ગોઠવણુ કરૂ તે, રિતે નળમાં ચાલો. ॥ ૧૩ ॥ કુન્તાજી કહે મિથ્યા વેમીલો, ભય ભાળે છે અતી, ભીમ કહે મા તમારી પેઠે જાત્રા કરાવવી નથી, ॥૧૪॥ ધર્મે કહ્યું કરે તે કરવાદો વીચાર સારોકરે; જે જન જાગે તે જન જીવે, ઉંઘે તે જન મરે. ॥૧૫॥ એવે ભીમે પોતાનો હાથી, સહુથી આગળ નાખ્યો, તે પુઠે એક ક્ષોણિ સેન્યા. તે પુઠે જોશી રાખ્યો. ॥૧૬॥ તે પુઠે ધર્મ દ્રૂપતી; કુન્તાનો રથ એક; તેની પુઠે રથ નિકુળનો, એમ કર્યો વિવેક ॥૧૭॥ તેની પુઠે બીજી એક ક્ષોણિ તે પુઠે અરજુન ભુપ; એવી કીધી ગોઠવણિ ને, દિસે શોભા અનુપ ॥૧૮॥ પછી પોતે ગદા લેઇને, જયમંગળ પર બેઠા, કહ્યું સહુ મુજપુઠે આવો, અરજુન સહિત પેશિ ચુકયા, તવ ગયા સમાચાર ॥ ૨૦ ॥ દુરીયોધનના દાસ મુકેલા તે બેઉ તરફ ગયા; કરણને કૌરવને જઇ, સર્વ સમાચાર કહ્યા ॥૨૧॥ તવ સહુ નીકળ્યા કોતરમાંથી માઠા કરી મનસુબા; ઉત્તર દક્ષીણ બેઉ મોઢે, પંથ ઘેરીને ઉભા. ॥૨૨॥ ઉત્તર દીશાએ સો બંધુ, પાંચ ક્ષોણિ સેન્યાય; જેદ્રથ ભગદત ભુરીશવા શકુન સુસરમાય, ॥ ૨૩ ॥ દક્ષીણ દિશા સુર્યનો નંદન, છે ક્ષોણી છ સાથ; ડંકા દેતી મોઢાં ઘેર્યાં, આયુધ સહુને હાથ. ॥ ૨૪ ॥ સુરતણા વાજાં વગાડયાં, સાંભળ્યા ભીમે કાન, એટલે પોતે બંધ કરાવ્યા, પોતાના નિશાન ॥૨૫॥ પછી અરજુનજીને કાહાવ્યું, શેવક સાથે એમ; તમારા ભણિ કોણઆવ્યુંછે, ઘેરો ઘાલ્યો કેમ. ॥૨૬॥ તે સંદેસો મોકલો વ્હેલા, કહિ ગજથી ઉતરીયો; ગદા લેઇને આગલે મોડે, ક્રોધ ભર્યો પરવરીયો. ॥ ૨૭ ॥ જઇ જોયુ તો કૌરવ દિઠા; સેન્યાને કારભારી, અરજુનજીને કહાવીમોકલ્યો, સમાચાર વિસ્તારિ ॥ ૨૮ ॥ અરજુનને સંદેશો પોહોચ્યો અરજુને કાહાવ્યું એમ; મુજ ભણિ કરણ સેન્ય સાથે, કહો કરિશું કેમ ॥ ૨૯ ॥ વળતું કાહાવ્યું વ્રકોદરે, જો હોય મારો વિર; તોતો પાછી પાહાની ન કરતો, રોળ વાળો રણધિર. ॥૨૦॥ તવ અરજુને સામું કાહાવ્યું હારૂતો ઠબકો દેજો, આણિપાની ચીંતા ન કરશો તમારૂ સાચવી લેજો. ॥ ૩૧ ॥ ભીમે કહાવ્યું મારિ ચીંતા ન કરતા, કૌરવનું મ્હોત આવ્યું; તે પછી શેદેવ નિકુળને, વ્રકોદરે એમ કાહાવ્યું. ॥ ૩૨ ॥ તમારા બેની વચમાં શોંપ્યાં છે, કુંન્તા ધર્મ દ્રૂપતી; તેમાંથી કોઇને હરકતથઇ તો તમોજીવવાના નથી. ॥૩૩॥ રક્ષણ કરજો, ચાહતો મરજો, પણ વાંકો ન થાય વાળ;

કન્યાનું કોઇ હર્ણું ન કરે, રાખજો બહુ સંભાળ ॥૩૪॥ શેદેવ નીકુળેએ ત્રું કાહાડ્યું, ચીંતા ન ધરશો કાંય; દેહમાંથી પ્રાણ ગયા પછી, થનાર હોય તે થાય, ॥૩૫॥ એવા સૌના સમાચાર સુણિ, ક્રોધિ લડતમનસુબો; કમ્મર બાંધી ગદા ગ્રહિને, દુષ્ટ સામો જઇ ઉભો, ॥૩૬॥ કરણસામું મોઢું કરિને, ઉભો ઇંદ્રનો તનઃ મરીયાદામાં બેઉ રહ્યા છે; કોઇ ન બોલે વચન. ॥૩૭॥ શેદેવ નીકુળ બે બંધુને, રક્ષણના મનસુબા; ધનુશ ચઢાવિ બાણ લઈને, આગળ પાછળ ઉભા. ॥ ૩૮ ॥ રાતો તાતો થઈ ભીમ ઉભોછે, કૌરવને કહ્યું એમ; આ નીચ જાતિનીચ બુદ્ધિના, મારગધેર્યો કેમ. ॥૩૯॥ દુરીયોધન કહે બોલ્ય વિચારિ કહું તે સાંભળ કાન, પછી બોલજે બોલવું હોય તે, ઉતરશે અભીમાન, ॥૪૦॥ વળણ॥ અભીમાન ઊતારશું, ઓરે કુન્તી તન;વદે વલ્લભ શ્રોતા સુણો, કહે છે દુરિયોધન.

કડવું ૪૦ રાગ ઝુલણા સાખીયોનો.

તડોતડ બે જણારે. બરોબર બે જણારે. ॥ ટેક ॥ દુરીયોધન મુખ બોલીયો, કન્યા દેઇ પડ પાય; ભીમ કહે એ દ્રુપતી તેતો, જાણજે તારા માય. ॥ તડો ॥૧॥દુરીયોધન કહે ભીમડા, હાલ મળ્યાં વર સુત્ર; રખડતા રવડતા કુન્તા લાવી, તમે પાંચે છો મંત્રના પુત્ર. ॥ તડો ॥ ૨ ॥ ભિમ કહે અમે તો મંત્રના, દેવ નંદન શુભકરણિ; તુજતાત જનમ આંધળો; તારી મા આખલાને પરણિ. તડો.॥૩॥ દુરીયોધન એમ બોલીયો, કેવું કપટ અમે કીધું; બારશને દહાડે લાડુ ખવરાવી, કેવું ઝેરજ તુજને દીધું. તડો. ॥૪॥ ભીમ કહે ઝેર દઇને, કીધો તેં અન્યાય; પણ પ્રભુએ બચાવિયો, પરણ્યો પાતાળમાં કન્યાય. તડો ॥૫॥ જીવતો આવ્યો ભોમીમાં; આયુશ દન નવ ખુટયા; બારમાને દહાડે સભાવિશે, કેવા ઝાલિ ઝાલિને કુટયા તડો, ॥૬॥ કચરી કચરી મારીયા, કેવું બળ મેં કીધું,આડો રાખી તુજ કને,અડધુ રાજય લખાવિ લાધું. તડો. ॥૭॥ દુષ્ટ કહે રાજ્ય લેઇને, શા સુખ દહાડા ભાળ્યા; વળી કૌતક ઉભુ કરી, કેવા લાખાભોવનમા બાળ્યા તડો. ॥ ૮ ॥ ભીમ કહે ત્યાંથી ઉગર્યા, લાંબી આયુશ દોરી; સુખ માણ્યું બહુ વનવિશે, હુંતો પરણ્યો, હેડંબા ગોરી. તડો. ॥૯॥ દુરીયોધન કહે રણ રહિ, પંચાળમાં શિદ આવ્યા, ખાનપાન વણ સુકાઇ ગયા, આવી અમને સભામાં લજાવ્યા. તડો. ॥ ૧૦ ॥ ભામ કહે દુખ દહાડા હતો, તું આવ્યો તો ચડિ ઘોડે; કન્યાતો લેવાઇ નહિ, કેવો પાછો વળ્યો કાળે મોહોડે. તડો. ॥ ૧૧ ॥ દુષ્ટ કહે ભીખારવા હો માંથે વધ્યા કેશ, સ્વયંવરમાં આવિયા, તમે લિધો કાપડિવેશ. તડો ॥ ૧૨ ॥ ભિમ કહે થયા કાપડિ, હતા દહાડા દોહલા; ત્રીવાવણ પીઠી

કરિ તેંતો ચોળ્યા શરીરે કોથલા. તડો ॥ ૧૩ ॥ ઝાઝુ અમે જોતા નથી, કરમહીણનું એહું; શ્રીફળ મોહોર કીધા વીના, તેં તો હાથમાં ઝાલ્યુતુ કોહું, તડો ॥૧૪॥ વળી સભામાં સહુ રાયને, બોલ કહ્યા બહુખાટા. પરણ્યા પેહેલી પેરામણી માગી, કેવા બાંધ્યા કપાળે પાટા. તડો. ॥૧૫॥ શકુની વાણી બોલીયો, સુણ દુરીયોધન રાય; મેણું દોહુ તુજથી દે છે, મ્હારૂં પેટ પાસુ બળી જાય. તડો ॥૧૬॥ દુરિયોધન કહે ભીમડા, સમજીને દે નારી; ભીમ કહે વરવું હોય તો, તને વરશે તારી ગાન્ધારી, તડો. ॥૧૭॥ વળણ ॥ ગાન્ધારી વરે તુજ તણી, સાંભળ અંધના તન; વદે વલ્લભ વળી બોલીયો, રાજા દુરીયોધન.

કડવું ૪૧ રાગ મનહર છંદ.

કહત દુરીયોધન; સુન સુન મંત્ર તન; અબમેરો મન સબ ક્રોધનપે આયોહે; મેરી મનગમતીસેં, બૈઠે હો લગન કર, પન પ્યારી પીછીલેને કુટુંબ ચડાયોહે; પ્રથમસેં પાઉંપર, ઓરતકું આગેધર, નેતો મારમારનાએ, બીચાર જમાયો હે; લ્હાવલસ્કર મેરો, પ્રાણ નિકારેગો.તેરો.છુંદ છુંદ છોડાનેકો, હીંમત ધરાયોહે. ॥ છલંગા છદ—ભીમ કહે છે, ॥

ખેલતેમેં ધરા ધુજે, દેખતેમેં કે ન સુજે; બુજેગોમાનમેમારમાર મારેગો; નાળ ગોળે બાણ છુટે, ગામ તેરા જાકે લુટે;રૂદેમીરાનીયોતો, દાવો દેકે છુટેગા; મેરા નીકુલજીકુંહક્કારે.તું ડરજાય ઉસકે ડક્કારે, તોરેનગારે સબ ફીટફાટફોટ ફીટ, ભીમસેનફોરેગો;કહતહું બેરબેર, આયોહુ અજીત સર, ઘેર લેગો કરી રિસ, શો બંધુકા સીસ મેંતો, એક ગદાસે તોરેગો.

રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, આદ્યપરવ મહીમાય ॥૧॥ દુરીયોધન કહે બોલ એના, કરેછે કાળો કહેર; શું જુઓછો જોદ્ધા મારા, મારો ભીમને ઠેર ॥ ૨ ॥ તવ સહુ યોધે આયુધ લીધા, મેઘનાદે ગડગડીયા;રાતા તાતા કૈરવ થાતા.મારવા તુટી પડીયા ॥ ૩ ॥ વ્રકોદર પર ત્રષ્ટી કીધિ, મન મુકી દે માર; ગુણપતી ગેડિ ગદાયો મારે. તરકસ તીર તરવાર ॥૪॥ આયુધ ઉછાળે અતીઘણાં ને, જણાવે ઝાઝુ જોર; વરસાવ્યો વરસાદ, બાણતણો ત્યાં થયું અંધારૂ ઘોર ॥૫॥ ધશિને ધાતા બહુ મદ માતા, ભિમને મુમત મુકાવે; આડા અવળો ભિમ ખશિને, આવતા આયુધ ચુકાવે ॥ ૬ ॥ એવામાં તો જોર કરિને; જેદ્રથે બાણ લિધું; ભિમનિ નજાર ચુકાવિને, રૂદેમા ભોંકી દીધું ॥ ૭ ॥ તવ ભિમનો પ્રાણ ઉંચો ચડિયો, પડિયો ઢળિને ધરણ દુરિ-

યોધન કહે ધન્ય બનેવી, હરખ્યું અંતઃકરણ ॥૮॥ શું જુઓછો શકુની મામા, ખડગ લેઇને જાવો, ભીમ તણો ભય નથી હવે ભાણેજવહુ લે આવો ॥૯॥ તવ તરવાર લઇ ચાલ્યો શકુની, નેળવીશે પરવરીયો;હાથી મુઠ્ઠીને આગળ ગયો, સૈન્યામાં કેહેર આદરીયો ॥ ૧૦ ॥ સૈન્યાના યોધ્ધે બુમો પાડી, શેદેવ આવ્યો શકુની; અમારા સહુનો ક્ષય કરે છે, માહા ખુનીનો ખુની ॥૧૧॥ શેદેવ જાણ્યૂં કન્યા હરશે. ધનુશપર બાણ લીધું; પવનાસ્તરનો મંત્ર ભણીને, મામાને મોકી દિધું ॥ ૧૨ ॥ છાતી છેદાણી રૂદે ભેદાણી; પ્રાણજ ઉંચો ચડીયો, વાયુ મંત્રથી ઉછળ્યો તે નેળનિબારણે પડીયો ॥૧૩॥ એક ઘડીયે ઉભો થયો, ગયો રાયની કને, શકુની કહે કન્યા લેતાં, શેદેવે કુટયો મને ॥૧૪॥ એત્રામાં વ્રકોદર ઉઠયો, મુરછા વળી સાર; પોતાની સૈન્યમાં ભંગરાણ દિઠું કોપ્યો અપરમપાર ॥૧૫॥ એમ વિચાર્યું એવું ધાર્યું, મરવું છે એક વાર, કટીકશીને દંત ડશીને, થયો વ્રકોદર ત્યાર ॥૧૬॥ વળણ ॥ ત્યાર થયો સુત વાયુનો લોચન રાતાં ચોળ; વલ્લભ વદે ગદા ગ્રહી, વાળવો ધાર્યો રોળ.

કડવું ૪૨ રાગ રાજન રાયેજીનો.

વૈશમપાયે એણિપેરે બોલ્યા, સુણજનમેજેરાય; રાજનરાયેજી, વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, યુદ્ધ તણો મહીમાય. રાજ૦ ॥ ૧ ॥ ભીમકળકળીયો બીહામણો બળીયો, મેઘનાદે ગડગડીયો રા૦ ગદા ગ્રહીને નેત્ર મીચીને, કઉરવ દળમાં પડીયો. રાજ૦ ॥ ૨ ॥ ગદા ઝપાટે સુર સપાટે, વાળે કચ્ચર ઘાણ, રાજ૦ ઢીંચણ કોહોણી પ્રહાર પાટુનો, કરિને લેછે પ્રાણ. રાજ૦ ઘોડા ગબડાવે ઊંટ અટકાવે વ્રકોદર વાયુ તન; રાજ૦ રથ વાંકા વાળે હાથી ઉછાળે, પુંઠ ગ્રહીને ગગન. રાજ૦ ॥ ૪ ॥ એવા ઉછાળ્યા કે ધડ લંક પડિયા, એમજ કીધો કહેર, રાજ૦ એક ઘડિ અતી જુલમ કીધો, માર્યા છ હજાર ઠેર રા૦ ॥ ૫ ॥ તવ ત્રાશ્યા સહુ જોધ સેન્યાના, માર પડયા માહા માઠા, રા૦ લડવું ને વઢવું સરવે ભુલ્યા, જીવ લેઇ લેઇને નાઠા. રા૦ ॥૬॥ રહ્યા સોભાગ્યને પાંચ કારભારી,જાણ્યું કે જાસે પ્રાણ. રા૦ નાશોરે મામા થાશો ન સાંમા, વળશે કચ્ચરઘાણરા. ॥૭॥ એવો એમનો વાંકો દહાડો, મુમત ભરેલા માઠા રા૦ આશ પાશનો કાંઇ રસ્તો ન સુઝયો, સરવે નેળમાં નાઠા. રા૦ ॥૮॥ ભીમે જાણ્યુંકેભલુ થયું, કર્યા મુખે પોકાર, રા૦ જોજો જોશી શત્રૂ આવ્યા છે; આયુધ રાખજે ત્યાર રા૦ ॥ ૯ ॥ તવ શેદેવે બાણ ચઢાવ્યું મારવા કીધી પેર રા૦ દુરીયોધન કહે કેમ કરીશું, બે બાજુ મરવાનુ ઠેર. રાજ૦ ॥ ૧૦ ॥

એવામાં વ્રકોદર આવ્યો, નેળમાં સહુને ઝાલ્યા ॥૨૦॥ એક એક પર ના ખીને કર્યો હમલો, બે પગ વચ્ચે ઘાલ્યા. રા૦ ॥૧૧॥ ધરણુ ઢાળીને દોર ડાં મંગાવ્યાં, બાંધ્યા કૌરવના પાય. રા૦ પછી સરવનાં વસ્ત્ર કાઢયાં, માથે જણ્યા જેવા થાય રા૦ ॥૧૨॥ ઉંધે મસ્તકે ઉચક્યા ભીમે, લેઇ ગયો નેળ બ્હાર. રા૦ નેળને મોઢે વ્રક્ષ આંબલીનું, તેણે ટાંગ્યા તેણીવાર રા૦ ॥ ૧૩ ॥ પછી પોતાનો હાથી ને સેન્યા, નિકળીયા નેળ બહાર; રા૦ એવે ધરમનો રથ બહાર આવ્યો, કર્યો કઉરવે પોકાર રા૦ ॥ ૧૪ ॥ ઓરે ધરમરાય અમને છોડાવો, તે સુણ્યું ધરમે કાન રા૦ હોજલમાં થી ડોકુ કરી જોયું, સતી તણે સંતાન. રા૦ ॥ ૧૫ ॥ નગન નીરખ્યા ને નીચુ ઘાલ્યું, બોલ્યા ભીમ પ્રત્યે એમ, રા૦ ઓ કુમતીના અવળી ગતીના, આ અનરથ કીધો કેમ રા૦ ॥૧૬॥ મુકી ગરવને છોડ સરવને પુરણ પ્રગટે છે શોક. રા૦ દીનમણીને એબ બતાવિ. લાજે પીતરલોક ર૦ ॥ ૧૭ ॥ એમ બેઉ ભાઇ વાત કરે છે, એવે પાછળ શું થાય; રા૦ અરજુને નિકળવા રથ હંકાર્યો, બોલાયો કરણ રાય રા૦ ॥ ૧૮ ॥ ઉભો રહે સતી સુત યુધ માગુ છું, કરયો અરજુને ઉચ્ચાર રા૦ વડી વારના શીદ ઉભા રહ્યાતા, ચાલો થાઓ તૈયાર ॥ ૨૦ ॥ વળણ ॥ અરજુને રથ રાખીયો, હાથ ગ્રહ્યા હથીઆર; વલ્લભ વદે બેઉ જણે કર્યો ધનુષ ટંકાર.

કડવું ૪૬ રાગ કલ્યાણની છાયાનો.

વઇશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાયરે;વિસ્તારીતુજને સંભળાવું, યુદ્ધ તણો મહીમાયરે ॥ ૧ ॥ કરણે પહેલો હાથ ઉપાડયો, બાણ ફેંકયું ખરે રંગરે, તેવે અરજુને સામુ મારીને, કીધું કરણનુભંગ રે ॥ ૨ ॥ તવ કરણે નાગપાસ મારયું, નાગ ત્યાં બાંધવા જાયરે; અરજુ-ને ગરૂડાસ્તર માર્યું તે, નાગને વિણી ખાયરે ॥ ૩ ॥ તવ કરણે પર્વતા-સ્તર માર્યુંકે, ચાલ્યું પરવતનું પુરરે; અરજુનજીએ વજરાસ્તર મારીને પરવત કર્યાં ચકચુરરે ॥૪॥ તવ કરણે અગનાસ્તરફેંકયું;અગની બાળવા જાયરે; અરજુનજીએ મેઘાસ્તર માર્યું, તેણે અગનિબધો હોલવાય ॥ પછી કરણે બાણ એકમાર્યું, છેકનીશાની આપીરે; અરજુનજીના રથતણીધજા ઝડપ નાખી કાપીરે ॥૬॥ તવ અરજુને કાળજવર માર્યું, પુરણ જણાત્રી શિરે ॥ ૭ ॥ પછી સામા સામી બહુ ચઢયા કોપે, વરસાવે બાણ અ-પારરે; અગણીતાં છુટે અનંત ઉઠે થઇ ગયો અંધકાર ॥ ૮ ॥ કરણ

રાજાએક બાણુ મારેને, સાતસહસ્ત્ર બાણજાયરે; અરજુનજીનું પણ એક બાણ જતાં; કરણુ જેટલાં થાયરે ॥૯॥ પણ કરણ પુંઠે છ ક્ષોણીસેન્યા, તેનાં આવે હથીઆરરે; એકલો અરજુન કેમ કરી પોહોંચે, પડવા માંડયો એને મારરે ॥ ૧૦ ॥ એવામાં નેળને સાંમે મોંઢે, ધરમ ભીમ જક કરેરે; યુધીષ્ટર કહે છોડ સરવને, મુજ કુળ લાજી મરેરે ॥૧૧॥ ભીમકહે લંપટ છોલટકતા, સીક્ષા લાયક પરમાણરે; ધર્મ કહે મુજ જીભદંતમાં લેઇ, કાઢીશ માહરો પ્રાણરે ॥ ૧૨ ॥ ભીમ કહે તમો બેઠા છોડાવવા, પણ પણે ઘેરાયો ભ્રાતરે, અરજુનની પખે જઇને આવુ, તે પછી છોડયાની વાતરે ॥ ૧૩ ॥ એમ કહીને નેળપર ચડી, સુરોપુરો નર કહાવ્યોરે; ગદા લેઇને અવળો ફરીને એ, કર્ણની શેન્યામાં આવ્યોરે ॥ ૧૪ ॥ નીચુ ઘાલીને ઝુડવા લાગ્યો, બાવરૂં બન્યુ શેન્ય લોક રે, ઓરેકરણરાય ઘાણવાળિ નાંખ્યો, પાડી પોકાપોકરે ॥૧૫॥ તવ કરણે જાણ્યું કહેર કીધો ભીમે, કહાડું એનો પ્રાણરે; એમ જાણિ મારવાને પુંઠ ફેરવી, અરજુને લીધું બાણરે ॥ ૧૬ ॥ એમ જાણ્યું કે મારા ભાઇને મારશે, તેથી નાગનો મંત્ર સાંધ્યોરે; ભીમને મારતાં પહેલાં કરણને ત્યાં અવળે હાથે બાંધ્યોરે ॥૧૭॥ કર્ણ બંધાયો કે શેન્ય ગભરાયું તે,નાશી ગયું ચોપાસરે; ભીમે બાંધેલા કરણને ઝાલીને, કીધો માર મારી ત્રાસરે ॥૧૮॥ અરજુનને કહ્યું નેળ બહાર નીકળો, તવ રથ ચાલતો કીધોરે ॥ ૧૯ ॥ અડધી નેળમાં જઇ ભીમે રાખ્યો, ઢીંચણ દે ઢાળ્યો ધરણરે; પછી પેહેરેલાં વસ્ત્ર કાઢી લીધાં, કર્ણ કહે ભલુ મરણરે ॥ ૨૦ ॥ લાજ લિધા વણ મારી નાંખ મુજને, ઓરે ભીમસેન ભાઇરે, ભીમ કહે સોને કિધા તુજ જેવા, તો તાહરે શી નવાઇરે ॥ ૨૧ ॥ એમ કહી નગ્ન લાવ્યો નેળ. બારણે, ધરમે જોયો તતકાળરે; ભીમને કહ્યું આતે શું શીખ્યો, ઓરે કરમ ચંડાળરે ॥ ૨૨ ॥ બળ્યો તારો ધારો છોડને આ ભારો નહી તો જુલમ મેં ધાર્યોરે; એટલે ભીમે નગ્ન કૌરવનો, ભારો ભોમી ઉતાર્યોરે. ૨૩ ચરણ છોડતાં કહ્યું છાનુંમાનું; કરીશ કાળો કહેરરે, જો લુગડાં લેવા ઉભા રહેશોતો; હું મારી નાંખીશ ઠેરરે ॥૨૪॥ એમ કરિ છોડયા કરણ સહિતને, ભીમના ભય માહા માઠારે; જેવા જનેતાયે જણ્યાતા તેવા, વસ્ત્ર વીના સહુ નાઠારે ॥૨૫॥ ધર્મ કહે અલ્યા વસ્ત્ર લેઇ જાવો, પણ ભીમનો ભય હોયરે, જીવ જશે તેથી લાજ છોને જાતી, નાશી ગયા સહુ કોયરે ॥૨૬॥ વળણ ॥ નગ્ન સ્વરૂપ નાશી ગયા,ઉભામારગએ જાય; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, ભલિ થઇ શિક્ષાય.

કડવું ૪૪ રાગ સવઇયાની ચાલ.

વઇશમપાયે એણિપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું આદ્યપરવ મહીમાય ॥૧॥ કાળેમોઢે કઉરવ નાઠા; ઉભામારગે એ પળાય; વાજતે ગાજતે સુત સતીના, ધીરે ધીરે જાય ॥ ૨ ॥ મારગ જાતાં રાત્રી પડી કે નાહાનું આવ્યું એક ગામ; તે ઠેકાણે એક રૂજની, પાન્ડવે કર્યાં વીસરામ ॥૩॥ નાઠેલા જે કઉરવ લોકો, કોઇ સ્થળે નવ રહ્યા; દોઢ પોહોર રાત્રી જતામાં, હસ્તીનાપુર ગયા ॥૪॥ દરવાજા બાહારજઇ જઇને ઉભા, ટોળે વળીને વીચારે; નગ્ન સ્વરૂપે નગ્ર વિશે, જાવું કેવે પ્રકારે ॥ ॥ ૫ ॥ દરવાન જાણે રઇવત જાણે, પાછી ફજેતિ થાય; મામાયે કહ્યું એકે એકે, પેસો ગામની માંય ॥ ૬ ॥ એટલે પેહેલો જેદ્રથ ગયો, તે પછી શુંસરમાય; તે પછી ભગદત ભુરિશ્રેવા પછી મામા પળાય ॥ ૭ ॥ દરવાજાના દરવાન લોકો, તેમને આવ્યો વીચાર; નાગા નાગા કોણ ગામમાં પેશે, આ કઉતક અપાર ॥ ૧૮ ॥ એવામાં તો શકુનીમામા, ગુપ્તપણેથી ચાલ્યા; એટલે ઉઠયા દરવાન લોકો, ઝડપ જૈનેઝાલ્યા ॥૯॥ મોઢે પોકારે બહુ માર મારે, પડ્યું મામા પર રોળુ; મામો કહે એકલાને ન મારો, આ રહ્યું બધું બ્હાર ટોળુ ॥ ૧૦ ॥ તવ દાસોએ બુમ પાડી બોલાવ્યા જોધ અપાર; જઇને ઝાલ્યું, આખું ટોળું. દેવા માંડયો માર ॥ ૧૧ ॥ દુરીયોધન કહે શીદ મારોછો, હું તમારો છત્રપતિ; તો પણ ચોર જાણી માર મારે, બાકી મુકતા નથી ॥૧૩॥ એક શેવકે મશાલ કીધિ, મોઢાં જોયાં જે વારે; શેવક લાજયા કઉરવ લાજયા,અન્યો અન્ય તે વારે ॥૧૩॥ દાસોએ પુછ્યું આ શું મહારાજા, દુષ્ટો કહેભીમેલુટયા; કુટયામાં બાકી હતા તે, તમોએ અહીંયાં કુટયા ॥૧૪॥ શેવકો કહેક્ષમા કરજો, કહીને વસ્ત્રો દિધાં; અંધ તણા સરવ સુતોયે, એક એક પેહેરી લીધાં ॥ ૧૫ ॥ પછી છાનામાના નગ્રમાં ચાલ્યા, પોત પોતાને ઘેર; ઘરની ધરૂણીયોપુછવા લાગી, મચ્છવેદની જે પેર ॥૧૬॥ ભાણુમતીયે છત્રપતિને કહ્યું, પીઉજી આવો; મુજને અતી આનંદ થાશે; શોકલડી બતાવો ॥ ૧૫ ॥ દુરિયોધન કહે ઓરે તારૂણી, તુજ પર લાવું કેમ. ભાણુમતીકહે લાવવી તી પણ, ભલે મળી ગયો એમ ॥૧૮॥ એમ કહીને તેત્યાં રહ્યાછે; એવામાં વાહાણુ વાહાય;પાંડવે વીસરામ કર્યો છે, ત્યાંથી ઇંદ્રિપસ્તજાય ॥૧૯॥ પોતાનું ઘર રાજ્ય સંભાળ્યું,.વરતાવી ધર્મની આણ સુખ રૂપેખાઇપીને રહે છે, સતીના સુત સુજાણ ॥૨૦॥ વલણ રાજપાટ લઇ પાંડવ રહ્યા, સુણો સહુ કરજોડ, મચ્છવેદ કથા પુરણ હવિ, બોલો જેજે શ્રીરણછોડ ॥